

Univerzita Karlova v Praze

Přírodovědecká fakulta

katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Jitka Volková

**AKTIVITA MALÝCH OBCÍ V PROGRAMU
ROZVOJE VENKOVA**

THE ACTIVITY OF SMALL MUNICIPALITIES IN RURAL
DEVELOPMENT PROGRAMME

Diplomová práce

Praha 2009

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Radim Perlín

Prohlašuji, že předloženou práci jsem vypracovala samostatně pod vedením RNDr. Radima Perlína. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 26. 8. 2009

.....
podpis

Na tomto místě bych chtěla především poděkovat vedoucímu mé diplomové práce RNDr. Radimovi Perlínovi, za vstřícný přístup při vedení práce, za jeho cenné rady a připomínky. Dále mé poděkování patří RNDr. Lucii Pargačové a Ing. Martině Petržilkové za poskytnutí vybraných dat z databáze IS SAP SZIF, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout a za jejich přínosné konzultace ohledně procesu administrace žádání dotací. Děkuji mé rodině a příteli za podporu při realizaci této práce.

Obsah

SEZNAM OBRÁZKŮ	5
SEZNAM TABULEK	6
SEZNAM PŘÍLOH.....	7
ABSTRAKT	8
PŘEHLED ZKRATEK	9
ÚVOD	11
1. SOUČASNÉ TEORETICKÉ PŘÍSTUPY K ROZVOJI VENKOVA.....	13
2. ANALÝZA ČESKÉHO VENKOVA.....	17
2.1 Problematika vymezení venkova	17
2.2 Specifika českého venkova	21
2.2.1 Sídlní struktura.....	21
2.2.2 Problematika malých obcí.....	25
2.2.3 Úloha zemědělství	27
2.2.4 Demografická, sociální situace	28
3. RÁMEC PODPORY VENKOVA	30
3.1 Politika venkova v kontextu Evropské unie – historický exkurz	30
3.2 Politika venkova v kontextu Evropské unie - současné trendy	33
4.CÍLE A STANOVENÍ HYPOTÉZ.....	40
5. METODIKA	42
6. ANALÝZA ROZLOŽENÍ MALÝCH OBCÍ A POČTU OBYVATEL V NICH NA KRAJSKÉ ÚROVNI.....	46
7. ANALÝZA AKTIVITY A ÚSPĚŠNOSTI MALÝCH OBCÍ NA KRAJSKÉ ÚROVNI.....	49
7.1 Analýza aktivity a úspěšnosti malých obcí na krajské úrovni za 2. výzvu PRV	50
7.2 Analýza aktivity a úspěšnosti malých obcí na krajské úrovni za 5. výzvu PRV	56
7.3 Analýza aktivity a úspěšnosti malých obcí na krajské úrovni za obě sledované výzvy PRV	62
7.4 Aktivní a úspěšné malé obce v obou sledovaných výzvách PRV	71
8. ANALÝZA NEJAKTIVNĚJŠÍCH KRAJŮ NA OKRESNÍ ÚROVNI.....	74
8.1 Analýza aktivity a úspěšnosti malých obcí v Moravskoslezském kraji	75
8.2 Analýza aktivity a úspěšnosti malých obcí ve Středočeském kraji.....	81
9. ANALÝZA AKTIVITY A ÚSPĚŠNOSTI MALÝCH OBCÍ VE VZTAHU K POPULAČNÍ VELIKOSTI OBCÍ.....	88
10. ANALÝZA AKTIVITY MALÝCH OBCÍ VE VZTAHU K INDEXU VZDĚLANOSTI, VOLEBNÍ ÚČASTI, ČASOVÉ DOSTUPNOSTI K NEJBLIŽŠÍMU KRAJSKÉMU MĚSTU	91
10.1 Analýza zobrazení histogramů	92
10.2 Analýza závislosti ukazatelů na počtu podaných žádostí	94
ZÁVĚR	97
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	101
ZDROJE DAT A INTERNETOVÉ ZDROJE.....	104
PŘÍLOHY.....	106

Seznam obrázků

Obrázek 1: Venkovské obce do 150 obyv./1 km ² , 2004.....	20
Obrázek 2: Podíl malých obcí a počtu obyvatel v nich z počtu všech obcí a všech obyvatel v ČR na krajské úrovni.....	48
Obrázek 3: Krajské rozložení aktivních a úspěšných obcí.....	64
Obrázek 4: Krajské rozložení podaných a úspěšných žádostí.....	65
Obrázek 5: Krajské rozložení průměru požadované a schválené dotace na malou obec v mil. Kč.....	68
Obrázek 6: Krajské rozložení požadované a schválené dotace na 1000 obyvatel v mil. Kč.....	68
Obrázek 7: Četnost aktivních obcí v závislosti na počtu podaných žádostí.....	71
Obrázek 8: Četnost úspěšných obcí v závislosti na počtu úspěšných žádostí.....	73
Obrázek 9: Okresní rozložení aktivních a úspěšných obcí.....	75
Obrázek 10: Okresní rozložení podaných a úspěšných žádostí.....	77
Obrázek 11: Okresní rozložení průměru požadované a schválené dotace na malou obec v mil. Kč....	78
Obrázek 12: Okresní rozložení požadované a schválené dotace na 100 obyvatel v mil. Kč.....	79
Obrázek 13: Okresní rozložení aktivních a úspěšných obcí.....	82
Obrázek 14: Okresní rozložení podaných a úspěšných žádostí.....	83
Obrázek 15: Okresní rozložení průměru požadované a schválené dotace na malou obec v mil. Kč...	84
Obrázek 16: Okresní rozložení požadované a schválené dotace na 1000 obyvatel v mil. Kč.....	86
Obrázek 17: Histogramy ukazatele index vzdělanosti za aktivní a pasivní obce ČR.....	92
Obrázek 18: Histogramy ukazatele volební účast za aktivní a pasivní obce.....	93
Obrázek 19: Histogramy ukazatele časová dostupnost za aktivní a pasivní obce ČR.....	93
Obrázek 20: Závislost průměru indexu vzdělanosti k počtu podaných žádostí.....	95
Obrázek 21: Závislost průměru volební účasti k počtu podaných žádostí.....	95
Obrázek 22: Závislost průměru časové dostupnosti k počtu podaných žádostí.....	96

Seznam tabulek

Tabulka 1: Podíl oblastí podle klasifikace OECD (NUTS 3) vzhledem k celkové populaci a celkové rozloze, 2003, v %.....	20
Tabulka 2: Členění území České republiky.....	23
Tabulka 3: Obce v rámci ORP s největší a nejmenší průměrnou populační velikostí.....	24
Tabulka 4: Nejmenší a největší průměrný počet částí na obec podle ORP.....	25
Tabulka 5: Sledovaná opatření/podopatření a jejich roční finanční alokace v Kč.....	39
Tabulka 6: Krajské rozložení obcí do 500 obyvatel.....	46
Tabulka 7: Krajské rozložení obyvatel v obcích do 500 obyvatel.....	47
Tabulka 8: Krajské rozložení aktivních a úspěšných obcí.....	50
Tabulka 9: Krajské rozložení podaných a úspěšných žádostí.....	51
Tabulka 10: Krajské rozložení požadované a schválené dotace v mil. Kč.....	53
Tabulka 11: Krajské rozložení obyvatel v aktivních a úspěšných obcích.....	55
Tabulka 12: Krajské rozložení aktivních a úspěšných obcí.....	56
Tabulka 13: Krajské rozložení podaných a úspěšných žádostí.....	58
Tabulka 14: Krajské rozložení požadované a schválené dotace v mil. Kč.....	59
Tabulka 15: Krajské rozložení obyvatel v aktivních a úspěšných obcí.....	61
Tabulka 16: Krajské rozložení aktivních a úspěšných obcí.....	63
Tabulka 17: Krajské rozložení podaných a úspěšných žádostí.....	65
Tabulka 18: Krajské rozložení požadované a schválené dotace v mil. Kč.....	67
Tabulka 19: Krajské rozložení obyvatel v aktivních a úspěšných obcích.....	70
Tabulka 20: Četnost aktivních obcí v závislosti na počtu podaných žádostí.....	71
Tabulka 21: Četnost úspěšných obcí v závislosti na počtu úspěšných žádostí.....	72
Tabulka 22: Okresní rozložení aktivních a úspěšných obcí.....	75
Tabulka 23: Okresní rozložení podaných a úspěšných žádostí.....	76
Tabulka 24: Okresní rozložení požadované a schválené dotace v mil. Kč.....	77
Tabulka 25: Okresní rozložení požadované a schválené dotace na 100 obyvatel v mil. Kč.....	79
Tabulka 26: Okresní rozložení aktivních a úspěšných obcí.....	81
Tabulka 27: Okresní rozložení podaných a úspěšných žádostí.....	83
Tabulka 28: Okresní rozložení požadované a schválené dotace v mil. Kč.....	84
Tabulka 29: Okresní rozložení požadované a schválené dotace na 1000 obyvatel v mil. Kč.....	85
Tabulka 30: Aktivní a úspěšné obce v jednotlivých velikostních kategoriích.....	88
Tabulka 31: Podané a úspěšné žádosti o dotaci v jednotlivých velikostních kategoriích.....	89
Tabulka 32: Požadovaný a schválený objem dotace v jednotlivých velikostních kategoriích.....	89
Tabulka 33: Požadovaný a schválený objem dotace na 1000 obyvatel v jednotlivých velikostních kategoriích.....	90
Tabulka 34: Průměrné hodnoty ukazatelů při stanoveném počtu podaných žádostí.....	94

Seznam příloh

Příloha 1: Regiony soudržnosti NUTS II v rozdělení na okresy NUTS IV.....	106
Příloha 2: Struktura Programu rozvoje venkova.....	107
Příloha 3: Rozdělení finančních prostředků PRV na období 2007 – 2013 (%).....	108
Příloha 4: Regionální rozdělení finanční alokace dle NUTS II.....	109
Příloha 5: Seznam nejúspěšnějších obcí (s třemi a více žádostmi)	111
Příloha 6: Úspěšné malé obce dle počtu úspěšných žádostí	112
Příloha 7: Stanovené hodnoty průměrných rychlostí pro model dostupnosti v roce 2005.....	113

Abstrakt

Předložená diplomová práce se zabývá aktivitou malých obcí v oblasti dotací z Programu rozvoje venkova (PRV) v České republice. Cílem práce je analyzovat územní diferenciaci ve vztahu k finanční podpoře z PRV pro malé obce a zjistit, zda faktory populační velikost, sociální kapitál a časová dostupnost malé obce k nejbližšímu krajskému středisku ovlivňují aktivitu malé obce v tomto programu. Územní diferenciaci aktivity malých obcí je provedena na krajské úrovni a dále na okresní úrovni za nejaktivnější kraje, z důvodu určení příčin aktivity na nižší řádovostní úrovni.

Teoretická část práce pojednává o přístupech k rozvoji venkova, specifikách českého venkova s důrazem na problematiku malých obcí a politice rozvoje venkova v kontextu Evropské Unie. Praktická část práce zkoumá stanovený cíl a pomocí různých analýz se pokouší potvrdit či zamítnout stanovené hypotézy.

Klíčová slova: malá obec, Program rozvoje venkova, populační velikost, sociální kapitál, geografická poloha

Abstract

This thesis is concerned with the activity of small municipalities in the field of grants (subsidies) in Rural Development Programme (RDP) for the Czech Republic. The aim of this thesis is to analyze territorial differentiation in relation to financial assistance (support) from RDP for small municipalities and to discover, if factors of population dimension, social capital and time availability of small municipality to the nearest regional centre influence the activity of small municipality in this programme. Territorial differentiation of the activity of small villages is carried out at the regional level and at the district level for the most active regions to identify causes of activity at the lower orders level.

Theoretical part of thesis deals with approaches to rural development, specifics of the Czech countryside with the emphasis on problems of small villages and politics of rural development in context of European Union. Practical part of thesis explores defined aim and tries to accept or reject defined hypotheses with the aid of different analyses.

Keywords: small municipalities, Rural development Programme, population dimension, social capital, geographic aspect

Přehled zkratk

EAFG	European Agricultural Fund for Guarantee (Evropský zemědělský záruční fond)
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova)
EAGGF	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (Evropský zemědělský orientační a záruční fond)
EU	Evropská unie
EUROSTAT	European statistics (Evropský statistický úřad)
FIFG	Financial Instrument for Fisheries Guidance (Finanční nástroj na podporu rybolovu)
HRDP	Horizontal Rural Development Plan (Horizontální plán rozvoje venkova)
IS SAP	Informační systém společnosti SAP ČR
CAP	Common Agriculture Policy (Společná zemědělská politika = SZP)
ČR	Česká republika
LEADER	Liaison Entre Actions de Developpement de l'Economie Rurale (Iniciativa Společenství pro rozvoj venkova)
MAS	Místní akční skupina
MZe	Ministerstvo zemědělství
NSPRV	Národní strategický plán rozvoje venkova
NUTS	Nomenclature of Territorial Statistical Units (Nomenklatura územních statistických jednotek)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
ORP	Obec s rozšířenou působností
OP	Operační program
OP RVMZ	Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství
PHSS	Politika hospodářské a sociální soudržnosti
PRV	Program rozvoje venkova
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova)
SROP	Společný regionální operační program

SZIF Státní zemědělský intervenční fond
WTO World Trade Organization (Světová obchodní organizace)

Úvod

Předložená diplomová práce je zaměřena na oblast rozvoje venkova, konkrétně na rozvoj malých obcí. Fenomén venkova a venkovského způsobu života upoutával a upoutává pozornost především sociologů, geografů. Jsou napsány četné studie o životě na venkově, viz. autoři B. Blažek, A. Slepíčka, dále odborné články, periodika, knihy (například publikace Českého venkova od prof. PhDr. Ing. Věry Majerové, CSc.) píšící o specifikách venkova. Obecně můžeme venkovské oblasti charakterizovat za méně vyspělé z hlediska vývoje příjmu a zaměstnanosti, než městské oblasti. Častým důvodem zaostávání venkovských oblastí je nízký aglomerační potenciál, nedostatek lidského kapitálu, nízká vybavenost infrastrukturou. Od konce 90. let v souvislosti s přípravou vstupu České republiky (ČR) do Evropské unie (EU) roste význam podpory rozvoje venkova. Pro venkov v ČR se otevřely nové finanční možnosti pro zachování rozvoje venkovské krajiny a sídel. V oblasti plánování rozvoje venkova působí různé instituce, organizace, ale i občanská sdružení, neziskové organizace, kterým není lhostejný osud venkovských oblastí a snaží se hledat způsoby k jejich oživení. Venkovské oblasti můžeme charakterizovat jedinečnými kulturními, hospodářskými a sociálními vazbami, zvláštními řemeslnými aktivitami, krajinnou rozmanitostí. Tyto faktory určují jejich kapacitu pro další rozvoj. V současném programovacím období 2007 – 2013 je podpora venkova ČR poskytována zejména z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, na jehož základě vypracovala ČR základní strategický dokument Národní strategický plán pro rozvoj venkova a následně programový dokument Program rozvoje venkova (PRV), který blíže specifikuje opatření k naplňování cílů rozvoje venkova ČR. PRV je tedy v současné době hlavním finančním nástrojem pomoci pro rozvoj venkova v ČR a z tohoto důvodu i předmětem diplomové práce.

Téma diplomové práce zní „*Aktivita malých obcí v Programu rozvoje venkova*“. Aktivitou je míněno čerpání dotací z PRV. Malé obce jsou pro účely předložené práce definovány, jako obce dle zákona 128/2000 Sb. o obcích do 500 obyvatel, protože na tyto obce, jako žádající subjekt, je zaměřen PRV.

Cílem diplomové práce je analyzovat územní diferenciaci žádání a čerpání dotací malými obcemi z PRV, určit oblasti, ve kterých dochází ke zvýšené aktivitě a úspěšnosti v čerpání dotací a pokusit se zjistit, jaké faktory aktivitu ovlivňují. V práci je

zkoumán vliv faktorů populační velikosti obce, indexu vzdělanosti obyvatel obce, volební účasti obyvatel obce a dostupnosti obce od krajského střediska.

První část práce je zaměřena na teoretické přístupy k rozvoji venkova a jejich uplatnění, zhodnocení v praxi, dále na problematiku vymezení pojmu venkov a charakteristiku současného stavu venkova ČR se zaměřením na pozici malých obcí. Obsah první části uzavírá text k politice rozvoje venkova v rámci EU a její zakomponování do české politiky rozvoje venkova.

Druhá část diplomové práce analyzuje dosud proběhlé výzvy příjmu žádostí o dotaci pro malé obce z PRV. Jsou provedeny analýzy na krajské, okresní úrovni a dále ve vztahu ke stanoveným faktorům, které zjišťují vliv na aktivitu. Pomocí jednotlivých analýz je zjištěna regionální variabilita v aktivitě, úspěšnosti malých obcí a tato variabilita zdůvodněna. Stěžejními, klíčovými pojmy této části práce jsou aktivní, pasivní, úspěšné a neúspěšné obce. Aktivními obcemi se v předložené práci rozumí obce, které si podaly alespoň jednu žádost o dotaci ve sledovaném období a vybraných opatřeních PRV. Ostatní obce jsou pro účely této práce považovány za pasivní, ale označování jejich pasivity neznamena jejich neangažovanost v jiných státních, evropských rozvojových programech. Úspěšnými obcemi se v této práci rozumí aktivní obce, které měly alespoň jednu žádost o dotaci ve sledovaném období a vybraných opatřeních PRV schválenou k dotaci. Neúspěšné obce pak logicky neměly žádnou žádost o dotaci ve sledovaném období a vybraných opatřeních PRV schválenou k dotaci.

Závěr diplomové práce obsahuje shrnutí zjištěných poznatků, zda jsou potvrzeny či zamítnuty stanovené hypotézy. Součástí závěru je doporučení, čím by bylo vhodné se ve zkoumané problematice dále zabývat.

1. Současné teoretické přístupy k rozvoji venkova

V souvislosti s teoretickými přístupy k rozvoji venkova je třeba si definovat pojmy „*regionální rozvoj*“ a „*regionální politika*“. *Regionální rozvoj* je proces zvyšování ekonomické úrovně regionů. *Regionální politika* ve svém novém pojetí je chápána, jako stimulace ekonomického vývoje zaostávajících regionů pomocí různých nástrojů (Blažek 1993, cit. v Sýkora 1993). Cílem regionální politiky je snižování meziregionálních rozdílů.

Regionální politika vzniká v České republice (ČR) od druhé poloviny 90. let a především se začíná uplatňovat v souvislosti se vstupem ČR do Evropské unie (EU) v roce 2004. EU vyvíjí zřetelný tlak na vytvoření moderní a efektivní regionální politiky (Blažek 1999). Integrací do EU musela ČR přijmout řadu opatření, nových zákonů. Z hlediska regionální politiky se jedná například o přijetí zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Byly vytvořeny četné programové dokumenty na centrální i lokální úrovni pro dané oblasti a témata hospodářství, z důvodu analýzy, zhodnocení a především čerpání dotací z EU. V minulém programovacím období 2004 – 2006 bylo téma rozvoje venkova součástí Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství. Na tento operační program navazuje současný a v diplomové práci sledovaný Program rozvoje venkova, který však již nespadá pod regionální politiku, ale pod společnou zemědělskou politiku (CAP), více viz kap. 4 Rámec podpory venkova. Program rozvoje venkova je však usměřňován regionální politikou a samotný proces rozvoje venkova je stimulován přístupy regionální politiky.

Obecně můžeme teorie regionálního rozvoje a regionální politiky rozdělit do pěti přístupů na základě převažující teorie regionálního rozvoje a podle specifických opatření regionální politiky. *Neoklasický* přístup vychází z teorie regionální rovnováhy, která tvrdí, že dochází k vyrovnávání rozdílů mezi regiony a z opatření regionální politiky, kdy jsou používány nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil. *Keynesiánský* přístup má základ v teorii regionální nerovnováhy, která tvrdí, že dochází spíše k dalšímu zvětšování meziregionálních rozdílů a používá nástroje regionální politiky podporující příliv investic do problémových regionů. *Neomarxistický* přístup se přiklání k teorii regionální nerovnováhy a specifické opatření regionální politiky neobsahuje.

Neoliberální přístup má svou základnu v teorii regionální rovnováhy a podporuje lokální iniciativy, malé a střední firmy. *Institucionální* přístup vychází z teorie regionální nerovnováhy a z opatření regionální politiky se zaměřuje na spolupráci, inovace (Blažek, Uhlíř 2002).

Neoliberální a institucionální přístupy patří k novým a výrazně zastoupeným přístupům řešení regionálních problémů. Nové přístupy k regionální pomoci zdůrazňují podporu vznikajícím a malým firmám, šíření technických inovací, decentralizaci rozhodování, lokální iniciativě, deregulačním opatřením – snaže řešit nejhůřší, teritoriálně omezené problémy (Blažek 1993, cit. v Sýkora 1993). V oblasti podpory rozvoje venkova se dá především hovořit o decentralizaci, lokální iniciativě, spolupráci.

Decentralizace rozhodování o poskytování regionální pomoci na orgány regionální (samo)správy umožňuje citlivě reagovat na specifickou situaci příslušného regionu a prostředky jsou tak poskytovány se znalostí konkrétních podmínek (Blažek 1993, cit. v Sýkora 1993). „Ve veřejném sektoru se decentralizací rozumí přenos stále většího okruhu kompetencí na volené orgány na regionální a lokální úrovni“ (Blažek 2002, s. 174). Podle Blažka (1993) „představitelé obcí, regionů disponují některými pravomocemi, kterými mohou alespoň částečně ovlivňovat ekonomický vývoj na svém území“ (Blažek 1993, cit. v Sýkora 1993). Obce mají právo schvalovat koncepci svého územního rozvoje a podílet se na realizaci rozvojových projektů na svém území. „Hlavní role samosprávných obcí spočívá v propagaci lokálních zájmů, v přilákání žádoucích aktivit do jejich oblastí, ve využívání různorodých rozvojových fondů a v tvorbě rámce pro lokální rozvoj v podobě strategických socioekonomických plánů“ (Sýkora 1999, s. 156). Regionální a lokální orgány mají k dispozici více informací o potřebách i možnostech rozvoje svých regionů. Mají větší zodpovědnost, protože jsou blíže k občanům (Blažek 2002).

Lokální iniciativy vychází z endogenního přístupu k regionálnímu rozvoji, z tzv. bottom-up přístupu. Klíčovým prvkem endogenních přístupů je podle Blažka „snaha o změnu atmosféry v regionu, posílení sebedůvěry, snaha vzbudit pozitivní očekávání, vytvořit partnerství vedoucí k aktivní adaptaci“ (Blažek 1999, s. 159). Endogenní přístup zohledňuje rozvojové mechanismy z místní teritoriální úrovně. Výhodou řízení rozvoje z této teritoriální úrovně je řešení problémů postupy, vycházejícími z místního ekonomického, sociálního, kulturního prostředí. Místní oblast přebírá odpovědnost za svůj socio-ekonomický rozvoj (Ray 2006).

Jednou z okolností, která ovlivnila potřebu endogenního rozvoje, byla teorie sociálního kapitálu a její myšlenkový základ. Kritika strategií zaměřených na mobilitu výrobních faktorů vedla ke změně orientace regionální politiky ve prospěch endogenního přístupu. Mobilita výrobních faktorů souvisí s podporou investic velkých firem, zakládáním pobočných závodů velkých firem v periferních oblastech a následnými nepříznivými strukturálními dopady, vytvářením pracovních míst pro méně kvalifikované obyvatelstvo, malou životností těchto poboček, malým multiplikačním efektem v regionální ekonomice (Ježek 2007). K iniciaci endogenního rozvoje přispěla také změna regionální politiky Evropské unie. Již v pol. 90. let 20. století se ve zprávě evropské komise uvádí např., že „místní a regionální ekonomický rozvoj je politika, vycházející z kapacit obyvatel místních společenství“ (European Commission 1996, Ježek 2007). Je odpovědností vlastních obyvatel daného území, jak se budou angažovat v procesu rozvoje svého území. Je známo, že obyvatelé dané lokality nejlépe vědí, jak lokalitu rozvíjet, co jí schází, co jí pomůže zvýšit image. Endogenní rozvoj je nejlépe udržitelný partnerstvím aktérů ze soukromé, veřejné a územní sféry. Takovou spoluprací se řídí Místní akční skupiny - vymezená venkovská území, jejichž rozvoj musí být minimálně z 50 % řízen aktéry ze soukromé sféry. Možnou formou lokální iniciativy je tzv. networking (sítě intenzivních mezilidských kontaktů založených na důvěře, které koordinují spolupráci). Jedná se o spolupráci mezi subjekty, které mají společný zájem. Příkladem takové sítě v rozvoji venkova je Celostátní síť pro venkov, jejímž cílem je sběr dat o nejlepší praxi, zpracování těchto informací se záměrem identifikovat, šířit a upevňovat nejefektivnější nástroje rozvoje venkova a zemědělství, shromažďovat informace o vývoji ve venkovských oblastech a zajišťovat setkávání aktérů a semináře pro osoby, které se aktivně podílí na rozvoji venkova a zemědělství.

Významným problémem endogenního rozvoje je územní vymezení místních a regionálních společenství, které neodpovídají administrativním vymezením správních obvodů místní a regionální samosprávy. V takovém případě způsobuje nejednotný přístup místních samospráv komplikace při realizaci rozvojových projektů v daném regionu.

Pro zajištění fungujícího nejen endogenního rozvoje venkova jsou nejdůležitější lidské zdroje, jejich kvalita, proto jsou podstatné zejména investice do oblasti rozvoje lidských zdrojů, zajištění kvalitní sociální infrastruktury. Snahou je zamezit odchodu

vzdělaného obyvatelstva z vesnic do měst. Některá opatření Programu rozvoje venkova jsou zaměřena na vzdělávání obyvatel na venkově, ale velký důraz je kladen zejména na investice do tvrdých infrastrukturních projektů (technická, dopravní infrastruktura, pořízení zemědělských strojů apod.) Důraz na tvrdé infrastrukturní projekty zde není chápán negativně, často právě takové projekty mohou přilákat nové obyvatele k bydlení na venkově.

2. Analýza českého venkova

2.1. Problematika vymezení venkova

V návaznosti na aktivitu obcí spojenou s žádáním dotací na venkově je účelné si definovat pojem venkov. Řada autorů zabývajících se venkovem definuje venkov různými přístupy podle svých potřeb. Jednotná definice venkova neexistuje.

Slepička považuje za venkov prostor venkovského osídlení a volné krajiny (venkovského území), souhrn zastavěného a nezastavěného území mimo města. Za venkovské osídlení považuje soustavu venkovských sídel, tj. „prostorově oddělené sídelní útvary mimo města, včetně jejich hierarchizované velikostní a funkční struktury a vzájemných vztahů mezi sídly“ (Slepička 1981, s. 26).

Podle Velkého sociologického slovníku je venkov „obydlený prostor mimo městské lokality, tradičně charakterizovaný orientací na zemědělství a menší hustotou obyvatel, ale i jiným způsobem života, většinou propojeným s přírodou, a také s jinou sociální strukturou ve srovnání s městem...“ (Velký sociologický slovník 1996, cit. v Maříková 2005, s. 39).

Nejjednodušeji můžeme venkov definovat, jako opak města. Za venkov se tak považují sídla, která nemají statut města (Majerová 2005). V České republice statut města od roku 2000, podle Zákona č.128/2000 Sb. mají obce s více než 3000 obyvateli. Severské země chápou jako městská sídla i sídla s 200 obyvateli (např. Grónsko, Island, Norsko, Švédsko). Ve střední Evropě jsou obvyklé hodnoty 2000 obyvatel (Francie, Lucembursko, Rakousko) nebo 5000 obyvatel (Německo, Slovensko). Země převážně jižní Evropy používají pro vymezení městských sídel hodnoty 10 000 obyvatel v sídle. Jedná se o Itálii, Polsko, Portugalsko, Řecko, Španělsko ale také Švýcarsko (Perlín 2009 dosud nepublikováno).

Územní rozsah venkova můžeme zkoumat dvěma přístupy. První přístup je založen na definování venkovské obce (souhrn všech venkovských obcí tvoří venkovský prostor) a druhý přístup se odvíjí od hodnocení charakteristik celého území (celé území tvoří venkovský nebo městský prostor) (Perlín 2009 dosud nepublikováno).

Vymezování na základě venkovské obce je obtížné z důvodu samotné definice venkovské obce. Obecně můžeme říci, že venkovská obec je obec, která nevykazuje

znaky města, tzn. má menší počet obyvatel, rozptýlenou zástavbu, má venkovský způsob života atd. Avšak v souvislosti s urbanizačními procesy se tyto znaky stírají a venkovské obce přebírají některé funkce měst. Využití ukazatele počtu obyvatel k definování venkovských obcí vychází ze struktury osídlení a organizace veřejné správy dané země, proto není vhodné k mezinárodnímu srovnání. V ČR obce s méně než 2000 obyvateli jsou považovány za venkovské, jejich soubor tvoří venkov (Maříková 2005). Při striktním použití tohoto kritéria se však může stát, že do venkova nebudou zahrnuty některé velké jednoznačně venkovské obce, které mají více než 2000 obyvatel (Perlín 2003). Použití subjektivních kritérií k definování venkovských obcí je vhodné pro velmi malá území. Subjektivní ukazatelé vychází z výpovědí jednotlivých aktérů (obyvatel dané obce), jsou založené na dojmech, cítění lidí, na pocitech místních obyvatel, zda se cítí být venkovany (Maříková 2005). „Subjektivní charakteristiky vymezují venkovský způsob života, odlišný životní styl nebo jinou formu budování vztahů a komunity mezi obyvateli venkovského sídla“ (Perlín 2009 dosud nepublikováno, s. 6).

Vymezování venkovského území pomocí hodnocení charakteristiky celého území naráží také na problémy v mezinárodním srovnání. Z hodnocení pomocí ukazatele hustoty zalidnění vychází **OECD**. Na úrovni NUTS IV (obecní úroveň) považuje obce za venkovské, pokud mají hustotu osídlení menší než 150 obyv./km², na úrovni NUTS III (krajská úroveň) rozlišuje tři stupně v závislosti na podílu obyvatel žijících ve venkovských obcích. Prvním stupněm jsou *převážně venkovské oblasti*, kde přes 50 % populace žije ve venkovských obcích, druhým stupněm jsou *významně venkovské oblasti*, kde 15 – 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích a třetím stupněm jsou *převážně městské oblasti*, kde žije méně než 15 % obyvatelstva ve venkovských obcích (Pělucha 2006). Převážně venkovskou oblastí je v ČR pouze kraj Vysočina, pokrývající 8,6 % plochy ČR s téměř 5 % obyvatel. Ukazatel hustoty zalidnění je však závislý na sídelní soustavě dané země, je velmi ovlivněný počtem obyvatel v největší a v nejmenší jednotce (Perlín dosud nepublikováno). Podle této metodiky převážně a významně venkovské regiony v ČR představují cca 89 % obyvatel ČR a cca 99 % území ČR, tedy celé území Česka kromě Prahy (PRV 2007 – 2013).

„Problémem vymezení venkova podle hustoty zalidnění za jednotky NUTS III je především obtížnost srovnání mezi jednotlivými evropskými zeměmi v závislosti

na velikosti jednotlivých municipalit, která je v jednotlivých státech Evropy extrémně rozdílná“ (Perlín 2009 dosud nepublikováno, s. 5).

Eurostat vychází při vymezení venkova také z kritéria hustoty osídlení. Vymezuje regiony podle stupně urbanizace do tří typů. První typ zahrnuje *hustě zalidněné oblasti*, jejichž obce mají hustotu obyvatel přesahující 500 obyv./km² a celková populace dosahuje nejméně 50 000 obyvatel. Druhý typ tvoří *prostřední oblasti*, které se vyznačují obcemi s hustotou větší než 100 obyv./km² a celková populace musí být nejméně 50 000 obyvatel. Třetí typ jsou *řídce osídlené oblasti*, které nejsou zahrnuty v klasifikaci hustě zalidněných či prostředních oblastí

Využití ukazatele podíl ekonomicky aktivních obyvatel, kteří pracují v zemědělství, lesnictví a rybářství při vymezení venkova je vhodné v případě aplikace na menší správní jednotky. Čím vyšších hodnot tento ukazatel dosahuje, tím více se jedná o venkovské území (Pělucha 2006).

Přístup Rady Evropy a Evropské komise k vymezení venkovských oblastí vychází ze stupně zapojení do národního hospodářství. Rozlišuje *integrované venkovské oblasti*, které se vyznačují rostoucí populací, zaměstnaností v sekundárním a terciárním sektoru, ale zemědělskou činností jako klíčovou při využití půdy. *Středně pokročilé venkovské oblasti*, v kterých převažuje primární a sekundární sektor a s velkým podílem zemědělských aktivit. *Odlehlé venkovské oblasti*, jež mají nejnižší hustotu obyvatelstva, nejnižší příjmy a převahu staršího obyvatelstva (Pělucha 2006).

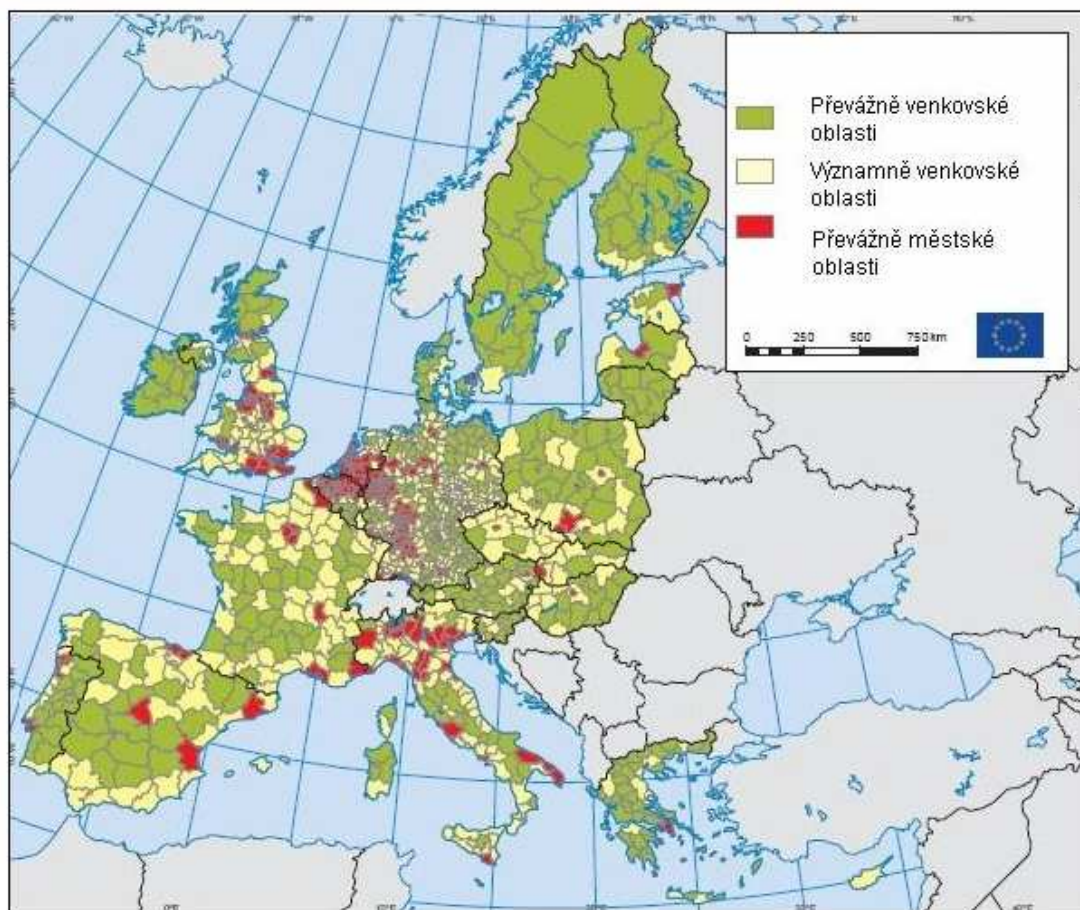
Vymezení venkova pomocí hodnocení charakteristiky celého území může znamenat, že za venkovský prostor budou považovány, jak metropolitní oblasti s vysokým stupněm suburbanizace, tak i regiony s relativně velkými městy (Perlín dosud nepublikováno). Venkov v takovém případě představuje spojitý prostor, který zahrnuje jak venkovské obce, tak i krajinu mezi těmito sídly. Podle Čmejčka (2001) představa venkova bez malých měst by byla v Čechách výrazně ahistorická. Kultura byla po dlouhá léta moderního věku nesena právě malými městy. V běžném povědomí jsou menší města pokládána za součást venkovského prostoru, jak o tom svědčí i široce užívaný pojem venkovské město.

Z důvodu nejednoznačnosti pojmu venkov je složité vymezit venkov pro cílenou pomoc od EU. Východiskem pro vymezení venkova je znalost sídelní struktury a vlastností a vlivů působících na jeho osídlení. Každá země, region má svou specifickou strukturu osídlení, která je dána rozdílnými přírodními, historickými,

politickými podmínkami. Obecně se pro cílená opatření EU při vymezení venkova vychází z kritéria počtu obyvatel, hustoty obyvatel (počet obyvatel vztahený k jednotce prostoru, zpravidla k 1 km²) dále z ekonomických a demografických údajů.

Program rozvoje venkova definuje venkovský prostor podle metodiky OECD s určitými modifikacemi dle charakteru jednotlivých os, priorit.

Obrázek 1: Venkovské obce do 150 obyv./1 km², 2004

Zdroj: Pělucha (2006), Převzato z EC (2004b)

Tabulka 1: Podíl oblastí podle klasifikace OECD (NUTS 3) vzhledem k celkové populaci a celkové rozloze, 2003, v %

Česká republika	Převážně venkovské oblasti	Významně venkovské oblasti	Převážně městské oblasti
Celková rozloha	8,8 (EU25 = 54,8)	90,6 (EU25 = 36,7)	0,6 (EU25 = 8,6)
Celková populace	5,1 (EU = 20,6)	83,6 (EU25 = 37,0)	11,4 (EU25 = 42,4)

Zdroj: Pělucha (2006), Eurostat (2006)

2.2. Specifika českého venkova

Účelem této podkapitoly je vystihnout hlavní specifika českého venkova vzhledem k sídelní struktuře, populační velikosti venkovské obce, roli zemědělství, demografické, sociální situaci. Tato specifika by měla být zohledněna v Programu rozvoje venkova a následně v pravidlech, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty.

2.2.1. Sídelní struktura

Česká republika se vyznačuje ojedinělou sídelní strukturou v rámci evropských států, pro kterou je typická rozdrobenost a velký počet obcí. Z této rozdrobenosti a velkého počtu obcí je obtížné stanovit úroveň územně správního členění státu. Současné územně správní členění státu má mnoho úrovní, nejasné kompetence, mnoho malých obcí.

Perlín (1999) uvádí, že „každá obec je vymezena, jako administrativní základní jednotka veřejné správy, na kterou je voleno zastupitelstvo a starosta a která spravuje v samostatné působnosti svoje správní území“. Podle Maříkové (2005) jsou obce z hlediska administrativních jednotek pro srovnání v EU uspořádány do systému územního členění označovaného zkratkou NUTS (Nomenklatura územních statistických jednotek), které je používáno v metodice hodnocení venkova OECD, viz text výše. NUTS byla zavedena pro statistické monitorování, analýzy ekonomické a sociální situace v regionech. Na základě NUTS jsou dle počtu obyvatel definovány tři hlavní úrovně regionálního členění území (NUTS I - stát, NUTS II – region soudržnosti, NUTS III - kraj) a dále dvě nižší úrovně územněsprávního statistického členění, jedná se o tzv. místní administrativní jednotky (LAU I - okres, LAU II - obec), viz tab. 2.

Hierarchie samosprávných jednotek je neproporcionální. K 1. 1. 2008 existuje 6249 obcí, 5 vojenských újezdů a 14 krajů. Reakcí na rozdrobenost samosprávných jednotek bylo v roce 2003 zavedení správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále ORP), které organizačně lépe zvládají své kompetence v samosprávné činnosti. Vzhledem k velkému počtu obcí je obtížné vymezit administrativní jednotky. Současné vymezení je výsledkem politické dohody. Z hlediska kompetencí je problémem

částečný průnik samosprávy a státní správy. Zákon neumožňuje popsat množství jednotlivých činností a jasně tak oddělit zákonem státní správu a samosprávu (Perlín 1996). V ČR je velká dominance velmi malých obcí a to je z hlediska správného fungování územní administrativy nežádoucí. Malé obce obtížně zajišťují stabilní fungování svých politických reprezentací a autonomní hospodaření (Müller, Hampl 1998). Nicméně malé venkovské obce jsou symbolem demokracie, počátkem opětovného vztahu k rodné obci, sousedské sounáležitosti a práva i morální povinnosti spolurozhodovat o životě obce (Trnková 2003). Mezi hlavní specifika české venkovské krajiny patří mimo jiné i potřeba nejmenších sídel uchovávat si sociální subjektivitu a svéprávnost. Nejvíce venkovských obcí do 2000 obyvatel mají kraje Vysočina, Středočeský a Pardubický. Nejmenší podíl je (vyjma hl. m. Prahy) v krajích Moravskoslezský, Karlovarský, Zlínský. Nejmenší průměrná velikost venkovských obcí je v krajích Vysočina, Jihočeský, Plzeňský (Perlín 2009 dosud nepublikováno). Největší průměrná velikost venkovských obcí je v krajích Moravskoslezský a Jihomoravský. (Perlín dosud nepublikováno). Tuto regionální variabilitu vysvětlují Hampl a Müller (1998) fyzickogeografickými poměry území, intenzitou osídlení, důsledky poválečných změn (vyšší velikost obcí je ve většině znovuosídlovaných územích). V závislosti na poloze obce se tedy významně mění průměrná velikost obce (Perlín 2009 dosud nepublikováno).

V souvislosti s tímto jevem, je třeba si uvědomit, že v různých oblastech ČR je různý počet malých obcí. Z hlediska hodnocení územní diferenciací žádání a čerpání dotací z PRV malými obcemi by měly kraje s největším počtem malých obcí vykazovat více podaných projektů v absolutních hodnotách, protože v území je více potenciálních konečných příjemců podpory, než v regionech, kde je jejich počet menší.

Při hodnocení míry aktivity jednotlivých obcí je vhodné sledovat aktivitu obcí i v závislosti na počtu územně oddělených místních částí. Obec, kde žije například 300 obyvatel v jedné obci, má zcela jiné rozvojové podmínky než obec, která má stejný počet obyvatel a tedy i velmi podobné příjmy, ale výdaji musí pokrýt aktivity v např. 5 místních částech. Tato obec má zcela jistě vyšší výdaje na veřejné osvětlení, údržbu místních komunikací a případně i na další funkce obce. Při sledování průměrného počtu sídel v obci zjistíme, že v okresech s velkými venkovskými obcemi jihovýchodní Moravy je velmi malý počet místních částí a naopak velmi vysoký počet místních částí se nachází v regionech s malými hodnotami průměrného počtu obyvatel.

Především v okresech jižní Moravy (Břeclav, Hodonín, Brno - venkov, Znojmo, Uherské Hradiště) je v obcích zpravidla jen jedna místní část a tou je vlastní obec. Zajišťování základních funkcí v malých obcích s vysokým počtem místních částí představuje obrovskou zátěž. Malé obce mají velmi omezené finanční prostředky, nemohou zajistit kvalitní služby a rozvoj obce.

Aktivita malých obcí v žádání dotací z vybraných opatření PRV může souviset i s jejich rozlohou. Čím má obec větší rozlohu, tím má vyšší náklady na svůj rozvoj, je nucena investovat do větší plochy a dá se u ní předpokládat aktivita v žádání o dotaci. Při sledování průměrné rozlohy venkovských obcí dojdeme k závěru, že v okresech sudetského pohraničí venkovské obce spravují nejrozsáhlejší území. Tento fakt lze vysvětlit hornatým terénem, který neumožňuje vznik většího množství obcí, dále dosídlením těchto venkovských oblastí po odsunu sudetských Němců. V okresech, kde jsou výhodné podmínky pro zemědělskou výrobu, se nachází venkovské obce s nejmenší průměrnou rozlohou.

Tabulka 2: Členění území České republiky

Statistická jednotka		Počet jednotek
úroveň	název	
NUTS I	stát	1
NUTS II	region soudržnosti	8
NUTS III	kraj	14
LAU I	okres	77
LAU II	obec	6249

Zdroj: Zdroj: www.strukturalni-fondy.cz, aktuálnost počtu obcí z ČSÚ k 1.1.2008

Tabulka 3: Obce v rámci ORP s největší a nejmenší průměrnou populační velikostí

název ORP	kraj	prům. velikost obce	název ORP	kraj	prům. velikost obce
Rožnov pod Radhoštěm	ZL	1610	Telč	VY	176
Frenštát pod Radhoštěm	MS	1371	Pacov	VY	215
Nový Jičín	MS	1254	Stod	PL	239
Břeclav	JM	1238	Humpolec	VY	248
Hlučín	MS	1200	Světlá nad Sázavou	VY	251
Uničiv	OL	1193	Moravské Budějovice	VY	268
Jablunkov	MS	994	Blovice	PL	273
Olomouc	OL	992	Strakonice	ČB	277
Ostrava	MS	976	Blatná	ČB	278
Třinec	MS	969	Vodňany	ČB	281
Varnsdorf	UL	963	Soběslav	ČB	281
Frýdek-Místek	MS	954	Vysoké Mýto	PA	284
Frýdlant nad Ostravicí	MS	910	Vlašim	StČ	284
Šlapanice	JM	903	Pelhřimov	VY	287
Opava	MS	897	Tábor	ČB	294
Otrokovice	MS	895	Jičín	HK	295
Vsetín	ZL	892	Přelouč	PA	299
Hustopeče	JM	890	Nepomuk	PL	300
Kuřim	JM	883	Nové Město na Moravě	VY	310
Kopřivnice	MS	879	Kralovice	PL	313

Zdroj: Obce 2007, Český statistický úřad, Perlín 2009 dosud nepublikováno

Legenda:

StČ	Středočeský
ČB	Jihočeský
PL	Plzeňský
KV	Karlovarský
UL	Ústecký
LI	Liberecký
HK	Královéhradecký
PA	Pardubický
VY	Vysočina
JM	Jihomoravský
OL	Olomoucký
ZL	Zlínský
MS	Moravskoslezský

Tabulka 4: Nejmenší a největší průměrný počet částí na obec podle ORP

název ORP	kraj	počet částí/obec	název ORP	kraj	počet částí/obec
Kuřim	JM	1.0	Votice	StČ	9.7
Mikulov	JM	1.0	Sedlčany	StČ	8.0
Slavkov u Brna	JM	1.0	Nová Paka	HK	6.8
Židlochovice	JM	1.0	Liberec	LI	6.1
Frenštát pod Radhoštěm	MS	1.0	Sušice	PL	5.9
Jablunkov	MS	1.0	Trhové Sviny	ČB	5.6
Hustopeče	JM	1.0	Podbořany	UL	5.6
Rosice	JM	1.0	Klatovy	PL	5.5
Hodonín	JM	1.1	Králfky	PA	5.4
Šlapanice	JM	1.1	Benešov	StČ	5.2
Otrokovice	ZL	1.1	Vimperk	ČB	5.2
Rožnov pod Radhoštěm	ZL	1.1	Kaplice	ČB	5.1
Vizovice	ZL	1.1	Tachov	PL	5.0
Kyjov	JM	1.1	Cheb	KV	5.0
			Kadaň	UL	5.0

Zdroj: Obce 2007, Perlín 2009 dosud nepublikováno

2.2.2. Problematika malých obcí

V ČR se nachází 3 590 malých obcí (do 500 obyvatel), které se rozkládají na 2 746 828 ha (35 %) plochy státu a žije v nich 852 216 (8 %) obyvatel (ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2008).

Populačně malé obce se více potýkají s ekonomickými, organizačními problémy, než obce populačně větší. S ekonomickými problémy souvisí financování obcí, které je v případě malých obcí značně poddimenzované. Daňový systém zavedený v roce 1992 budoval příjmy obcí na základě výnosů daní dle počtu obyvatel jednotlivých obcí a úpravy koeficienty. Výše příjmů obcí se odvíjela především od počtu obyvatel jednotlivých obcí, množství podnikatelů v obci. Pro malé obce představoval tento systém nemožnost si finančně zajistit investiční činnost obce a následně jejich rostoucí zadluženost. Podmínky financování obcí se od roku 1990 několikrát měnily, především v závislosti na uplatňovaném principu solidarity nebo principu zásluhovosti. Do roku 1996 se v Česku uplatňoval především princip zásluhovosti, kdy příjmy obcí byly převážně tvořeny výnosy z podílu na daních z příjmů v místě, po roce 1996 došlo k transformaci systému na solidární princip a příjmy obcí byly tvořeny především podle jejich populační velikosti. Lze říci, že každý přístup má své výhody a nevýhody.

Nejvhodnější se zdá být kombinace obou přístupů. Zákon o rozpočtovém určení daní 243/2000 Sb., novelizován předpisem 377/2007 Sb., platným od počátku roku 2008 oproti minulosti nově zohledňuje kritérium výměry katastrálního území obce a snižuje neodůvodněné rozdíly v příjmech venkovských obcí v závislosti na jejich populační velikosti. Novela tak odstranila skokový nárůst příjmů při překonání stanovené populační velikosti. Největší přínos má takto nastavené kritérium pro obce s větší výměrou katastrálních území a zároveň malým počtem obyvatel (zejména do 300 obyvatel). Výdaje obcí jsou však určovány především výměrou zastavěného území obce, kde obec nejvíce investuje do údržby místních komunikací, technické infrastruktury, nemovitostí a dalších záležitostí. Zastavěné území se liší obec od obce a lze konstatovat, že dvě stejně velké obce co do počtu obyvatel, mají naprosto odlišně rozlehlé zastavěné území. Z tohoto důvodu nemusí být použití tohoto kritéria nejvhodnější.

Výdaje malých venkovských obcí do velkých investičních projektů (kanalizace, výstavba místních komunikací) jsou bez finanční podpory státu a dalších institucí jen obtížně zajistitelné. Pro tyto investiční výdaje je mimo jiné určen i Program rozvoje venkova.

Pro zajištění rozvoje malé obce je rozhodující role starosty, jeho znalosti, zkušenosti, organizační schopnosti a pracovní nasazení. Další představitelé veřejné správy (zastupitelé obce) malých obcí se na běžné činnosti obecního úřadu většinou podílejí poměrně málo (Perlín 2000, cit. Kubeš 2000). Nedostatek kvalifikovaných pracovníků obecních úřadů patří mezi organizační problémy malých obcí (Perlín 2000). Starosta malých obcí bývá často neuvolněný (uvolněný starosta se obvykle vyskytuje v obcích až od populační velikosti 350 - 400 obyvatel), má k výkonu starosty ještě své další povolání, z tohoto důvodu se nemůže věnovat naplno své profesi starosty obce. Administrativní zajištění žádání finančních prostředků z evropských fondů vyžaduje velké úsilí, čas, informace, vědomosti, což vedení malé obce často není schopno splnit. Pomocnou ruku proto nabízí obcím různé zpracovatelské firmy, které si za tuto pomoc účtují procenta z požadované výše dotace.

Organizační a finanční problémy mohou zmírnit, vyřešit spolupráce obcí. Spolupráce navazuje na možnosti spolupráce v dobrovolném svazku obcí – mikroregionu, která se v českém venkovském prostoru prosazuje s rozdílnými úspěchy již od druhé poloviny 90. let. Na spolupráci v rámci mikroregionů navazuje i forma

kooperace v rámci Programu rozvoje venkova, kdy venkovské obce vytváří tzv. Místní akční skupiny, oblasti od 10 tisíc - 100 tisíc obyvatel včetně možnosti měst do 25 tisíc obyvatel. Jedním z cílů takto vytvářených jednotek je zajistit dobrou spolupráci v regionu a mimo jiné i snadněji dosáhnout na některé dotace. Pro Místní akční skupiny Leader je od roku 2007 vypsána samostatná podpora v rámci IV. osy PRV - Leader.

Malé obce nemohou nabídnout velké možnosti kulturního vyžití občanům, vykazují ztíženou dopravní obslužnost, neposkytují služby svým občanům, které nabízí velká města a městské aglomerace. Aby byly obce pro mladou generaci atraktivní, musí se v obcích něco dít. Zastupitelstva by proto měla věnovat velkou pozornost investicím na svém území a kvalitě života svých občanů, aby odchodu mladých lidí do měst mohla úspěšně čelit. Cílem podpory venkovských obcí v rámci PRV je právě zajistit dobré podmínky pro život všech obyvatel venkova a vytvářet dobré podmínky pro vznik nových pracovních příležitostí na venkově.

2.2.3. Úloha zemědělství

I přes dlouhodobě se snižující podíl ekonomicky aktivních obyvatel v zemědělské výrobě a klesající podíl zemědělství na tvorbě HDP (2,3 % uvádí Zelená zpráva za rok 2008), je zemědělská výroba spolu s lesnictvím stále velmi významná, protože se aktivně podílí na tvorbě krajiny a zajištění dlouhodobé stability venkovského prostředí. „Zemědělská tradice venkova je úzce spjata s charakteristickými rysy zemědělské krajiny venkova, specifickou architekturou zemědělských statků, ale hlavně vztahem obyvatel vesnic k půdě“ (Majerová 2005, s. 78).

Zemědělci obhospodařují přibližně 60 % rozlohy našeho státu. Tím velmi významným způsobem spoluutvářejí ráz a charakter krajiny. Podle Národního strategického plánu pro rozvoj venkova 2007 - 2013 je v obcích do 2000 obyvatel podíl zaměstnanosti v zemědělství cca 11 %. V celé České republice to činí přibližně 3 %, což je hodnota srovnatelná se západoevropskými členy EU. Ještě v roce 1990 však bylo u nás zhruba 6 % ekonomicky aktivního obyvatelstva zaměstnáno v zemědělství (Pěšlucha 2008). Podíl zaměstnanosti v zemědělství je nepřímou úměrou velikosti obce. Podle Zelené zprávy 2008 v obcích do 100 obyvatel podíl zemědělců v národohospodářské struktuře zaměstnanosti přesahuje 20 %, souhrnně v obcích

do 500 obyvatel dosahuje téměř 15 %, naopak ve městech je jejich podíl velmi nízký (ve městech nad 100 000 obyvatel nedosahuje ani 1 %).

Důraz zemědělství se přesunul od objemu a nízkých cen ke kvalitě potravin, lidskému zdraví, životním podmínkám zvířat a ohledu na životní prostředí.

Nynější struktura zemědělských podniků je výsledkem privatizačního procesu po roce 1990 a restituce majetku a procesu transformace jednotlivých zemědělských družstev. Během uplynulých dvou dekad vznikly nové korporace a rodinné farmy a významně poklesl počet státních podniků. Malé a středně velké podniky, tedy podniky obdělávající půdu do 50 ha, tvoří v ČR 84 % všech zemědělských podniků, ale obdělávají pouze 7 % obdělávané půdy. Naproti tomu velké zemědělské podniky (nad 100 ha obdělávané půdy) tvoří pouze 11 % všech zemědělských podniků, ale obdělávají celých 89 % obdělávané půdy (Pělucha 2006). Velikost jednotlivých pozemků je v průměru vyšší, než je tomu ve starých členských zemích EU (Pělucha 2006). „Asi 90 % zemědělské půdy v ČR je v soukromém vlastnictví, nicméně půda je z větší části dlouhodobě pronajímána zemědělským podnikům“ (Pělucha 2006 s. 35).

Zemědělské aktivity ve venkovském prostoru jsou limitovány přírodními předpoklady. Méně příznivé oblasti pro zemědělskou činnost tvoří velkou část půdního fondu v ČR a to se odráží v následné ztrátovosti zemědělců v těchto oblastech.

Podpora v současném programovacím období je směřována na změnu hospodářské struktury venkova a vytvoření atraktivního prostředí pro bydlení a podnikání. Diverzifikací činností mimo zemědělství se vytváří nová pracovní místa a zlepšuje se kvalita života ve venkovských oblastech.

Česká republika se plně hlásí k modelu evropského zemědělství, k ochraně životního prostředí, udržování krajiny, rozvoji životnosti a aktivit venkovských komunit a vytváření a udržování pracovních příležitostí.

2.2.4. Demografická, sociální situace

Ve venkovských oblastech, zejména v malých obcích, lze pozorovat některé negativní demografické trendy. Jedná se zejména o výraznější stárnutí obyvatelstva v porovnání se strukturou celé populace ČR, záporné migrační saldo, nižší stupeň vzdělání, nižší podíl ekonomicky aktivních obyvatel.

Více poproduktivního obyvatelstva vykazují zejména periferní venkovské oblasti. V důsledku omezených pracovních příležitostí a špatné dopravní dostupnosti od centrálních středisek tyto periferní oblasti opouští ekonomicky aktivní obyvatelstvo a odchází do měst, kde se koncentrují pracovní příležitosti. Současným trendem je stěhování obyvatelstva z měst do zázemí měst. Lidé zde hledají možnost lacinějšího, klidnějšího a zdravějšího bydlení i za cenu dojíždění do zaměstnání. Venkov v okolí velkých měst však slouží pouze jako zázemí určené k nocování a jeho rozvoj je tímto faktem omezován. Změny počtu obyvatel na venkově v letech 1991-2001-2007 dokumentují velmi selektivní emigraci pouze z některých periferních regionů a nikoliv z venkova jako celku. Navíc obyvatelé venkova migrují do měst a obyvatelé měst migrují do suburbánního zázemí měst.

Podle Zelené zprávy 2008 v období 2001 - 2008 vzrostl celkový počet obyvatel venkova o 2,7 % (zatímco počet obyvatel v ČR se zvýšil pouze o 1,5 %). Rozdílný vývoj počtu obyvatel se odehrává uvnitř jednotlivých velikostních kategorií obcí. Zatímco v obcích nad 500 obyvatel se počet obyvatel zvýšil, v obcích do 500 obyvatel naopak klesal. Nejhorší situace je v obcích s méně než 200 obyvateli, jejichž počet i počet jejich obyvatel rok od roku klesá. Je tedy zřejmé, že životaschopnost venkovských obcí významně závisí na jejich velikosti.

Výrazně venkovské okresy vykazují nadprůměrný podíl obyvatel se základním vzděláním a podprůměrný podíl vysokoškoláků (Pělucha 2006). Ve většině venkovských regionů nemá nabídka pracovních sil pro podnikatele atraktivní strukturu. Tento fakt je dán jejich nižším vzděláním, ale i vzdáleností od jádrových oblastí.

Tvrdí dopad tržního hospodářství ve venkovském prostoru prohlubuje problémy na trhu práce, nerovnoměrnost příjmů venkovanů proti městskému obyvatelstvu, snižování kupní síly na venkově, nepříznivou věkovou a vzdělanostní strukturu. To vše se odráží v dopravní obslužnosti a občanské vybavenosti obcí a ohrožuje stabilitu osídlení venkovského prostoru (Pělucha 2006).

3. Rámec podpory venkova

3.1. Politika venkova v kontextu Evropské unie – historický exkurz

Politika venkova se začala formovat v Evropské unii v souvislosti se *Společnou zemědělskou politikou* (SZP nebo-li CAP). SZP je jednou ze tří společných politik v hospodářské oblasti Evropské unie. Další dvě společné politiky představuje politika dopravní a obchodní. SZP vznikla v roce 1962 a její cíle byly již formulovány v člancích Římské smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství. Hlavní cíle SZP byly výsledkem obtížných jednání mezi členskými státy. Dohodly se cíle o zvýšení produktivity práce v zemědělství, zvyšování příjmů zemědělců, stabilizaci zemědělských trhů, zajištění plynulého zásobování, přiměřených cenách potravin pro spotřebitele (Lukáš, Neumann 2000). Nutno zdůraznit, že se jednalo o cíle v oblasti zemědělské produkce a zprostředkovaně o cíle zlepšení socioekonomické situace venkovských oblastí. Hlavním nástrojem financování SZP byl Evropský zemědělský orientační a záruční fond (EAGGF). Úkolem záruční sekce EAGGF byla stabilizace cen zemědělských komodit. Tato stabilizace cen byla zajištěna vývozními dávkami a financováním výkupu zemědělského zboží do intervenčních skladů za intervenční (předem stanovené, minimální) ceny. Orientační sekce EAGGF podporovala strukturální reformy evropského zemědělství a byla posílena v roce 1988 po reformě strukturálních fondů, se vznikem politiky hospodářské a sociální soudržnosti (PHSS).

Vývojem a reakcí na měnící se potřeby zemědělství i společnosti prošla SZP od svého založení řadou reforem. Východiskem pro začlenění venkova do existujících politik členských států se stala konference v irském Corku v roce 1996. Corkská konference pod názvem „Živý venkov“ kladla důraz na podporu diverzifikace hospodářských a sociálních činností na venkově. Byl doporučen integrovaný přístup k rozvoji venkova. Úprava SZP v rámci Agendy 2000 přinesla diferenciaci SZP na dva pilíře. První pilíř se orientuje na vlastní zemědělskou produkci a druhý pilíř se orientuje na opatření sloužící k podpoře rozvoje venkova (Pělucha 2006). Druhý pilíř byl v programovacím období 2000 - 2006 financován z EAGGF, ale z finančních prostředků *politiky hospodářské a sociální soudržnosti* (PHSS), která představuje další hlavní politiku v rozvoji venkova EU. PHSS má za cíle rovnoměrný ekonomický

a sociální rozvoj evropského území, vyrovnávání rozdílů mezi členskými zeměmi, regiony. Dílčí cíle PHSS se v jednotlivých programovacích obdobích regionální politiky měnily. Naplňování cílů PHSS je dosud financováno strukturálními fondy. Stejně, jako SZP i PHSS prošla od svého založení řadou změn.

Po roce 2000 již SZP nechápe zemědělce, jako pouhé výrobce potravin, ale především jako venkovské podnikatele, kteří zajišťují mnoho dalších funkcí (ochrana a údržba krajiny, podnikatelské aktivity v souvislosti s cestovním ruchem) (Pělucha 2006). Agenda 2000 položila základy ke komplexnímu rozvoji venkova. V tomto období byla přijata Evropskou radou i Lisabonská strategie, která spatřuje ve venkovském prostoru důležitý impulz k hospodářskému růstu a k potřebnému oživení zaměstnanosti. „Rozvoj venkova je klíčovým nástrojem restrukturalizace zemědělského sektoru a podpory diverzifikace a inovace v zemědělských oblastech“ (Pělucha 2006, s. 71). Druhá evropská konference o rozvoji venkova v Salzburgu z roku 2003 se zaměřila na živoucí venkov, na zachování rozmanitosti evropského venkova. Cílem konference bylo, aby politika rozvoje venkova byla založena na partnerství mezi veřejnými a soukromými organizacemi a občanskou společností v souladu s principy subsidiarity, tzn. důraz na přístup „zdola“, využití zkušeností z iniciativy LEADER (Pělucha 2006).

V letech 2000 – 2006 Evropská komise schválila programové dokumenty k rozvoji venkova. V ČR se jednalo o působení předvstupního programu SAPARD (Speciální předvstupní program pro rozvoj zemědělství a venkova) zaměřeného na zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a zpracovatelského průmyslu a trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí. Jedno opatření programu SAPARD se týkalo obnovy a rozvoje vesnic a venkovské infrastruktury.

Od roku 2004 v České republice dále působí Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP), financovaný ze záruční sekce EAGGF a Operační program rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP RVMZ), financovaný z fondu EAGGF. HRDP byl obecně orientován na trvale udržitelný rozvoj zemědělství, venkova a jeho přírodních zdrojů. HRDP měl priority například na předčasné ukončení zemědělské činnosti, na méně příznivé oblasti, na lesnictví. OP RVMZ byl zaměřen na podporu investičních akcí realizovaných v zemědělství, při zpracování potravinářských výrobků, v lesním a vodním hospodářství, při pozemkových úpravách (Pělucha 2006). Součástí OP RVMZ bylo i podopatření LEADER+, které je zaměřeno na spolupráci klíčových aktérů

v rozvoji určitého venkovského regionu. Iniciativa LEADER+ byla sice rovněž zaměřená na rozvoj venkova, ale nebyla primárně určena ke krytí investičních potřeb venkova. Zaměřovala se na hledání a zkoušení nových forem posilování administrativních schopností venkovských mikroregionů s účastí partnerství místních subjektů.

Významným programem byl pro rozvoj venkova i Společný regionální operační program (SROP), financovaný ze strukturálního fondu - Evropského fondu pro regionální rozvoj.

V oblasti podpory venkova se podílel i strukturální fond Finanční nástroj na podporu rybolovu (FIFG), ale prostředky z tohoto fondu plynuly hlavně do přímořských oblastí členských států unie.

V České republice stejně jako i v dalších státech EU docházelo tedy ke kombinaci podpory obyvatel a aktivit na venkově v rámci SZP v rámci EAGGF – rozvojové sekce a tato podpora byla směřována především pro zemědělské a lesnické subjekty a jejich aktivity. Příkladem je například uplatňování HRDP a stanovení jednotlivých priorit tohoto programu. Naproti tomu podpora pro venkovské obce a další nezemědělské aktivity na venkově byla tvořena především v rámci strukturální politiky v souladu s PHSS v rámci SROP.

3.2. Politika venkova v kontextu Evropské unie - současné trendy

Současné trendy v politice venkova zdůrazňují nutnost reakce na hospodářské, sociální a ekologické problémy 21. století. Cílem EU je posílení a zjednodušení implementace politiky rozvoje venkova. Jako reakce na jistou míru rozpolcenosti při zajišťování podpory pro rozvoj venkova a v souladu s cíly posílení II. pilíře SZP byly pro současné programovací období 2007 - 2013 založeny dva nové fondy, z nichž každý financuje jeden ze dvou pilířů SZP. Jedná se o Evropský zemědělský záruční fond (EAFG - European Agricultural Fund for Guarantee) pro I. pilíř a Evropský zemědělský fond rozvoje venkova (EAFRD - European Agricultural Fund for Rural Development) pro II. pilíř. Nový právní rámec a Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova zdůrazňují nutnost stimulování růstu a vytváření nových pracovních míst ve venkovských oblastech s cílem zlepšení udržitelného rozvoje v souladu s lisabonskou strategií a závěry zasedání Evropské rady v Göteborgu. Strategie EU do roku 2013 směřuje k celoplošnému produkčnímu zemědělství, které musí být konkurenceschopné v produkci soukromého zboží, a zároveň šetrné k životnímu prostředí. Cílem je minimalizace rizika snižování venkovské populace prostřednictvím zlepšení životní úrovně zemědělců, diverzifikace zemědělských a nezemědělských činností podle místních podmínek a zlepšení příjmové situace venkovských obyvatel (Pělucha 2008).

Nadále v rozvoji venkova působí i programy politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Koordinace s politikou soudržnosti je prováděna prostřednictvím koordinačních skupin. Role zemědělců je i v nově definovaném II. pilíři SZP EU velmi vysoká a svým způsobem se jedná o určitý „trik“ EU vůči jednání v rámci Světové obchodní organizace (WTO) o liberalizaci zemědělského trhu. Přesto i tento krok má svá omezení a zemědělci již nejsou v rámci zmíněného II. pilíře jedinými konečnými příjemci této pomoci. Patří sem dále např. i další aktéři rozvoje venkova, tj. rozvoje na místní úrovni, např. obce, neziskové organizace a ostatní podnikatelé nezemědělského zaměření. V tomto smyslu dochází k pomalému přesunu pozornosti od zemědělské politiky směrem k politice municipální. V období 2007 – 2013 budou v ČR tři hlavní zdroje financování zemědělské a venkovské politiky. Jedná se především o nárokové platby v rámci Evropského zemědělského garančního fondu, Evropského rybářského fondu a nové možnosti v rámci Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Tato struktura plně odráží reformu SZP EU z roku 2003“ (Pělucha 2008, s. 2).

„EAFRD je nejdůležitějším finančním nástrojem podpory komplexního rozvoje venkova pro všechny členské země EU v období 2007 – 2013“ a je součástí SZP, nikoli strukturálních fondů (Pělucha 2006, s. 86). EAFRD věcně navazuje na obsah OP RVMZ, HRDP a iniciativu LEADER. Významnou a pozitivní změnou oproti minulému období je navýšení finančních prostředků ze zdrojů hospodářské a sociální soudržnosti. EAFRD je určen pro venkovské oblasti, přičemž je na samotných členských státech, jak si venkovské oblasti definují. Česká republika si pro současné programovací období vymezila venkovské oblasti dle metodiky OECD s modifikacemi dle charakteru jednotlivých os, priorit (Pělucha 2006).

Obecná pravidla podpory rozvoje venkova v současném období vychází z Nařízení Rady o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova č. 1698/2005. Strategické zásady rozvoje venkova na období 2007 – 2013 jsou odvozeny z EAFRD a vymezují hlavní priority a cíle rozvoje venkova. Hlavní priority jsou součástí čtyř tematických os:

Osa I: Zlepšování konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Osa II: Zlepšování životního prostředí a krajiny

Osa III: Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

Osa IV: LEADER

Program dále obsahuje i osu V Technická pomoc - která je určena především na administraci programu.

Celková částka přidělených prostředků z EAFRD je přibližně 2,8 mld. €, což spolu s příspěvkem ze státního rozpočtu ČR představuje částku přibližně 3,6 mld. € na celé sedmileté období (Zelená zpráva 2008). Na rozvoj venkova je však vyčleněno málo finančních prostředků, což je v rozporu se stanovenými cíli Corkské deklarace. Pro osu III a osu IV je vyčleněno pouhých 22 % prostředků EAFRD. Z Corkské deklarace vyplývá, že zemědělství a lesnictví již v evropských ekonomikách nepřevládají, jejich relativní ekonomická váha nadále klesá a rozvoj venkova se musí týkat všech sociálně-ekonomických úseků venkova. Zůstává problémem definovat aktivity, které jsou čistě venkovské a navíc tyto aktivity mohou být podporovány z několika programů politiky hospodářské a sociální soudržnosti.

Národní strategický plán ČR na období 2007 – 2013 (NSP) vymezuje strategické priority pro jednotlivé osy. NSP stanovuje kvantifikovatelné cíle pro každou osu,

zajišťuje komplementaritu a soudržnost s akcemi financovanými z ostatních evropských fondů (Pělucha 2006).

„Program rozvoje venkova ČR na období 2007 - 2013 (PRV) vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova. PRV zajišťuje působení Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, blíže specifikuje v souladu s nařízením Rady (ES) 1698/2005 čl. 15 strategie v jednotlivých osách stanovených NSP do prováděcí úrovně. Opatření PRV přispívají k naplňování cílů Lisabonské strategie (společnost založená na znalostech, vnitřní trh a podnikatelské prostředí, trh práce, udržitelný rozvoj)“ (PRV 2007-2013, s. 12).

Cílem PRV je rozvoj venkovského prostoru České republiky na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření (PRV 2007 - 2013). Program je nastaven pro vytváření podmínek pro konkurenceschopnost České republiky v základních potravinářských komoditách. Snahou programu je podporovat rozšiřování a diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem rozvíjet podnikání, vytvářet nová pracovní místa, snížit míru nezaměstnanosti na venkově a posílit sounáležitost obyvatel na venkově (PRV 2007 - 2013). PRV je vymezen pro celé území ČR, s výjimkou hlavního města Prahy. Pouze agroenvironmentální opatření jsou pro celé území státu. Program je centrálně administrován a řízen v kompetenci Ministerstva zemědělství.

Předmětem zkoumání této diplomové práce je aktivita obcí ve 2. prioritě osy III PRV a opatření 1.2 osy IV PRV, proto je následující text věnován stručné charakteristice zaměření jednotlivých os PRV a podrobnějšímu popisu osy III a IV PRV.

Osa I je zaměřena na podporu konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a posílení dynamiky podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství. Prioritní oblastí je modernizace zemědělských podniků, pozemkové úpravy a přidávání hodnoty zemědělským produktům, proto je na tyto účely soustředěno největší množství finančních prostředků. Zemědělské podniky se potýkají s nedostatečnou úrovní stavebních a technologických investic, což je příčinou vysoké nákladovosti a nízké efektivity zemědělské výroby, která bez finanční pomoci pak není schopná obstát v konkurenci EU.

Osa II je orientována na zlepšování životního prostředí a krajiny. Opatření jsou nastavena na zastavení úbytku biodiverzity na ochranu vod a půd, zmírňování klimatických změn. Dopad osy II má kromě environmentálního také sociálně-ekonomický význam. Dotace přidělené zemědělcům v zemědělsky méně příznivých oblastech podporují setrvání obyvatelstva a zemědělství v těchto územích (Pělucha 2006).

Osa III je specifickou osou, zaměřenou na zvýšení kvality života na venkově. Zvýšení kvality života se má dosáhnout diverzifikací venkovské ekonomiky směrem k nezemědělským činnostem. Cílem je vytvářet nová pracovní místa, zlepšit občanskou vybavenost a služby, nezbytnou infrastrukturu, zachovat kulturní dědictví venkova. Tato osa řeší trend snižování populace ve venkovských obcích a snaží se přispívat ke stabilizaci venkovského obyvatelstva. Osa III má tři priority:

1. Tvorba pracovních příležitostí
2. Podmínky růstu a kvalita života na venkově
3. Vzdělávání a místní partnerství

Sledovanou prioritou PRV v této diplomové práci je prioritní opatření 2 *Podmínky růstu a kvality života na venkově*. Priorita 2 má dvě opatření:

1. Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby
podopatření: 1.1 Obnova a rozvoj vesnic
1.2 Občanské vybavení a služby
2. Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova

Předmětem podopatření 1.1 „Obnova a rozvoj vesnic“ je podpora malých obcí v oblasti základní dopravní a technické infrastruktury včetně vodohospodářské, zajištění územních plánů a zlepšení vzhledu obcí (Pravidla PRV 2008). Podpora v podopatření 1.2 „Občanské vybavení a služby“ je určena pro obce do 500 obyvatel na zajištění občanského vybavení a služeb v oblasti veřejné správy, školství, zdravotnictví, kultury a sociálních služeb, spolkových činností. „V zájmu posílení sounáležitosti místních obyvatel s místním prostředím je podpora zaměřena také na zajištění zázemí pro aktivity místních společenských, kulturních, zájmových a sportovních organizací a spolků a církví a jejich organizací, které přispívají k zachování tradic a upevňují lokální identitu a mezilidské vztahy“ (Pravidla PRV 2008, s. 13).

Rozloha obcí, hustota obyvatelstva a jejich věkové složení ovlivňují jak nároky na občanskou vybavenost, tak možnosti její realizace. Podle Zelené zprávy 2008

v nejmenších obcích do 500 obyvatel je kritická situace ve vybavení policií, školami a zdravotními zařízeními. Naopak dostupnost vody a plynu je více než 50%.

Podpora v opatření 2. „Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova“ je určena na vypracování studií nebo programů a na investice spojené s udržováním, obnovou a zhodnocováním nebo využíváním kulturního dědictví venkova (Pravidla PRV, opatření III.2.2 2008).

Hlavním úskalím celé této priority je malá finanční alokace, zejména ve vztahu k podporovaným velkým infrastrukturním projektům. Finanční alokace na osu III činí 16,9 % celkových prostředků EAFRD (tj. podílu EU), z toho 48 % je věnováno na Opatření III.2 - Podmínky růstu a kvality života na venkově (na Opatření III.2.1 - Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby jsou vyčleněny finanční prostředky ve výši 39 % osy III a na Opatření III.2.2 - Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova ve výši 9 % osy III). Velký počet malých obcí ČR a jejich závislost na dotačních programech způsobuje každoroční podání obrovského množství projektů v této prioritě a následně i vysokou neúspěšnost.

Osa IV s názvem Leader (Links between Actions for the Development of the Rural Economy - Propojení akcí pro rozvoj ekonomiky a venkova) je horizontální osou. Projekty uskutečněné v jejím rámci vychází z opatření ostatních os. Podpory jsou poskytovány na projekty, které jsou v souladu s tímto plánem a dále na provoz, administraci a poradenství spojené s realizací Strategického plánu Leader (plánu rozvoje venkovského území). Snahou podpory v rámci této osy je posílení vzájemné spolupráce obcí, venkovských regionů a partnerství všech aktérů z ekonomické i sociální sféry v určitém území se společnou charakteristikou, problémy (Pělucha 2006). Hlavním cílem metody LEADER je pomoci představitelům venkovských oblastí, aby se zamýšleli nad dlouhodobým potenciálem svých oblastí, a současně podporovat zavádění integrovaných strategií pro trvale udržitelný rozvoj, upevňování ekonomického prostředí, tvorbu pracovních míst a zlepšit organizační schopnosti komunit (Pělucha 2006). Metoda LEADER je rozvíjena prostřednictvím tzv. místních akčních skupin (MAS). MAS jsou vymezeny územím s 10 000 až 100 000 obyvateli na celém území ČR, mimo území hl. města Prahy a měst s více než 25 000 obyvateli. Směr rozvoje MAS určují klíčoví aktéři území MAS. Jedná se obvykle o aktéry z ekonomické, veřejné i neziskové sféry. Podmínkou zastoupení aktérů je min. 50% účast zastoupení ze soukromé sféry.

Úskalím metody LEADER může být nedostatečná nebo špatná spolupráce uvnitř MAS, mezi MAS navzájem i mezi MAS a dalšími potřebnými aktéry. MAS může být tvořena pouze uzavřenou skupinkou několika dobře informovaných jedinců a nepracovat dostatečně otevřeně, aby vzbudila pozornost a důvěru místní komunity. V takovém případě se chápe jen jako nástroj k získání peněz, nikoliv jako prostředek ke sdružení zájmu.

V diplomové práci je sledovaným opatřením osy IV Leader opatření IV.1.2 - Realizace místní rozvojové strategie, které umožňuje získat podporu na projekty, které jsou v souladu se schváleným strategickým plánem MAS a příslušnými podmínkami opatření PRV. Finanční alokace pro toto opatření činí 72 % z osy IV, přičemž samotná osa IV má stanovenou alokaci pouhých 5 % z EAFRD.

V současném programovacím období 2007 – 2013 je rozvoj venkova součástí společné zemědělské politiky. Do rámce regionální politiky je podpora venkova směřována do strategických projektů pro rozvoj regionů. Spojující metodou nové politiky rozvoje venkova a regionální politiky je územní přístup. Programy pomoci financované z národních prostředků v rámci české regionální nebo venkovské politiky budou řešeny spíše na regionální úrovni, zatímco programy financované z prostředků EU zaměřené přímo na rozvoj venkova budou koordinovány spíše centrálními orgány.

Velkou výhodou současné politiky v rozvoji venkova je jednotné programování a financování venkovských oblastí, zastřešení této problematiky pod jednu instituci (Ministerstvo zemědělství a zprostředkující subjekt Státní zemědělský intervenční fond) (Pělucha 2008). Další výhodou je navýšení finančních prostředků na rozvoj venkova ze zdrojů hospodářské a sociální soudržnosti. Celková alokace finančních prostředků z evropských zdrojů je cca trojnásobná ve srovnání s prvním obdobím let 2004 – 2006 (Pělucha 2006).

Problémem striktního oddělení podpory rozvoje venkova politikou soudržnosti a společnou zemědělskou politikou je zabránění překryvů při poskytování podpor. Zejména se jedná o podporu malého podnikání u Ministerstva průmyslu a obchodu, o venkovskou turistiku a územní strategie u Ministerstva pro místní rozvoj, o oblast kulturního dědictví u Ministerstva kultury atd.

Hlavním kritériem pro rozdělování finančních zdrojů pro obce je počet obyvatel té které obce. Při tvorbě Regionálních operačních programů (ROP) a PRV byla

vytvořena hranice 2 000 obyvatel. Obce nad 2 000 obyvatel žádají prostředky z regionálních operačních programů a v případě vodohospodářské infrastruktury z OP Životní prostředí. Obcím s méně než 2 000 obyvatel je určen Program rozvoje venkova. Jednáním Asociace krajů ČR a Ministerstva zemědělství byla tato hranice snížena na 500 obyvatel, aby i malé obce mohly získat dotaci na oblasti podporované výhradně z ROP (Kadlec 2007).

Tabulka 5: Sledovaná opatření/podopatření a jejich roční finanční alokace v Kč¹

Opatření/podopatření	Roční alokace v Kč	Podíl z os PRV
Obnova a rozvoj vesnic	816 270 132	31,5 % z osy III
Občanské vybavení a služby	194 350 032	7,5 % z osy III
Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova	233 220 038	9 % z osy III
Realizace místní rozvojové strategie	485 714 285	72% z osy IV Leader

Zdroj: NSPRV – přepočítáno, upraveno

---

¹ pro všechny možné žadatele, nikoli jen pro malé obce

4. Cíle a stanovení hypotéz

Cílem předložené diplomové práce je analyzovat územní diferenciaci v žádání a čerpání finančních prostředků malými obcemi z Programu rozvoje venkova. Z hlediska územní diferenciaci žádání a čerpání finančních prostředků malými obcemi z Programu rozvoje venkova je zvolena krajská a u nejméně aktivních krajů okresní úroveň. V návaznosti na stanovený cíl budu sledovat, které faktory mají vliv na územní diferenciaci aktivity malých obcí.

Za první faktor byla zvolena populační velikost malých obcí. Čím méně má obec obyvatel, tím více se potýká s ekonomickými a organizačními problémy. O nedostatku kvalifikovaných pracovníků obecních úřadů malých obcí píše Perlín (2000). Z malého počtu obyvatel je těžké vybrat kvalifikované vedení obce, které bude ochotné se aktivně podílet v procesu žádání finanční podpory z dotačních programů. Perlín (2006) uvádí, že malé obce nemají kapacity na sledování aktuálních vyhlášek, novel, nových zákonů. Nejmenší obce mají nejobtížnější přístup k získávání aktuálních informací a lze tudíž u nich předpokládat nižší aktivitu v dotačních programech. V souvislosti s prvním faktorem je definována první hypotéza *Populačně větší malé obce jsou aktivnější v žádání dotací z PRV.*

Druhý faktor se týká sociálního kapitálu malých obcí. Pokorák (2007) uvádí, že souvislost míry sociálního kapitálu s aktivitou aktérů odhalili ve svých pracích mnozí autoři (Blažek 2006, Hallér 2006, Fukuyama 2006, Portes 2000 aj.) Fukuyama (2000) definuje sociální kapitál, jako soubor neformálních hodnot nebo norem sdílených mezi členy skupiny, které jim dovolují spolupracovat mezi sebou. Sociální kapitál se vztahuje k hustým sítím občanské participace, která produkuje kapacitu pro důvěru a kooperaci, což směřuje ke zdravé ekonomice a zdravé demokracii (Shortall 2008). Susová (2007) uvádí, že sociální kapitál představuje soubor mezilidských vztahů, pravidel a norem, neformálních kontaktů a důvěry. Jedná se o prostředek usnadňující kooperaci mezi aktéry. Forma spolupráce aktérů je klíčová při procesu žádání dotací. Jestliže je spolupráce založena na spolehlivosti a poctivosti, pak přináší úspěchy. Granovetter (1985) poukazuje na skutečnost, že vzájemná důvěra je nedílnou součástí naprosté většiny ekonomických transakcí (Blažek, Uhlíř 2002). V této souvislosti je nadefinována druhá hypotéza *Aktivita malých obcí v žádání dotací z PRV souvisí s vyšší úrovní jejich sociálního kapitálu.*

Šafr, Sedláčková (2005) uvádí, že existuje mnoho teorií o sociálním kapitálu a různé způsoby jeho měření. Robert Putnam (2000) se zabýval měřením sociálního kapitálu pomocí statistických dat. Tento typ měření bývá využíván při srovnávání jednotlivých regionů a je využit i v předložené práci. Vybranými statistickými indikátory jsou zvoleny index vzdělanosti a účast ve volbách do obecních zastupitelstev (dle Putnamova indexu sociálního kapitálu a dle modelu čtyř kapitálů popsaného Blažkem, Maceškovou, Csankem v roce 2006). Je sledován vliv těchto indikátorů na aktivitu malých obcí.

Třetí faktor představuje geografická poloha. Lze předpokládat vyšší aktivitu malých obcí v metropolitních areálech. Čím blíže se malá aktivní obec nachází centru metropolitního území (krajskému městu), tím má výhodnější podmínky pro získávání informací, vytvoření kontaktů s odpovědnými subjekty v procesu žádání dotací. Toto tvrzení se opírá o teoretický koncept aglomeračních výhod, který vychází z aglomeračních úspor, definovaných na počátku 20. stol. Alfredem Marshalllem. Tyto úspory vznikají například důsledkem poklesu dopravních nákladů díky vzájemné blízkosti firem, společným využíváním infrastruktury, vysokou hustotou informací a počtem příležitostí (Pokorák 2007). Hustá síť kontaktů a vazeb v aglomeraci přispívá k lepší mobilizaci zdrojů a informací a pružněji dochází k reakcím na změny. Pokorák (2007) uvádí, že „efekt poklesu ze vzdálenosti“ zvýhodňuje aktéry, kteří jsou si nejbližší. Čím více jsou od sebe aktéři vzdáleni, tím je menší pravděpodobnost jejich kontaktů. Koncentrací aktérů se zvyšuje dělba práce, prohlubuje se specializace. „Vzájemná blízkost aktérům zjednodušuje a urychluje komunikaci, sledování aktuálních informací a trendů“ (Pokorák 2007, s. 22). V souvislosti s tímto tvrzením se lze domnívat, že malé obce ležící ve velké vzdálenosti od okolních obcí a zejména od měst budou hůře informovány, vykazovat nižší aglomerační výhody než malé obce ležící v blízkosti měst. V návaznosti na třetí faktor je vyslovena třetí hypotéza *Aktivita malých obcí v žádání dotací z PRV je ovlivněna jejich geografickou polohou*. Geografická poloha je v diplomové práci zastoupena ukazatelem časová dostupnost malých obcí od nejbližšího krajského města.

5. Metodika

Metodická část diplomové práce slouží k charakteristice metod a postupů, které jsou pro praktickou část diplomové práce použity. Součástí metodiky je popis datových zdrojů, vysvětlení jejich původu, úplnosti.

Sledovaným obdobím aktivity malých obcí v žádání dotací z PRV jsou první dva roky programovacího období 2007 – 2013, čili roky 2007 a 2008. V těchto letech proběhly dosud dvě výzvy pro příjem žádostí od malých obcí. Jedná se o 2. výzvu PRV v roce 2007 a 5. výzvu PRV v roce 2008. Z hlediska zkoumání územní diferenciací aktivity a úspěšnosti malých obcí v podávání a schvalování žádostí o dotace ve vybraných výzvách PRV je zvolena krajská úroveň a okresní úroveň ke zdůvodnění aktivity malých obcí v neaktivnějších krajích. Z hodnocení na úrovni krajů, je vyloučen kraj Praha, který představuje jednu obec nad 1 mil. obyvatel a tímto nesplňuje definici žadatele ve zkoumaných opatřeních PRV a zároveň se nejedná o oblast cíle konvergence podporovanou vybranými opatřeními PRV.

Analýza aktivity a úspěšnosti malých obcí na krajské úrovni provedená za každou výzvu zvlášť nám umožní poznat, ve kterých krajích jsou první aktivní a úspěšné malé obce. Zajímavé bude i zjištění rozdílů mezi oběma výzvami. Další analýzy vlivu vybraných faktorů na aktivitu malých obcí v žádání dotací z PRV jsou provedeny souhrnně za obě výzvy.

V praktické části diplomové práce jsou použity 3 datové zdroje.

První datový zdroj představuje interní databáze IS SAP Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF), která je průběžně aktualizována. Tato databáze obsahuje specifikace všech podaných žádostí v PRV. Pro účely výzkumu aktivity malých obcí byla vybrána z databáze data ohledně podaných žádostí, jejichž žadatelem je obec do 500 obyvatel (stanovení počtu obyvatel je počítáno k datu 1. 1. roku výzvy k příjmu žádostí). Tato data jsou aktuální ke dni 3. 3. 2009. Jedná se o data, týkající se Priority 2 Podmínky růstu a kvality života na venkově osy III PRV a dále o data opatření IV.1.2 Realizace místní rozvojové strategie Priority IV Zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkova osy IV PRV. Obec do 500 obyvatel může být žadatelem i v ose I PRV, ale je to výjimečné. Z výzkumu jsou dále vyloučeny obce, ve kterých se realizovala či je plánovaná realizace části podaných integrovaných projektů žadatelem svazkem obcí či zájmovým sdružením právnických

osob se členy obcí. Do těchto obcí nelze z databáze určit výši požadované, směřované dotace a zjistit jejich podíl na aktivitě a úspěšnosti. Zároveň je v analýze na krajské úrovni obtížné pracovat s integrovanými projekty, protože mohou zasahovat do více krajů.

Databáze IS SAP SZIF nám umožňuje určit místa realizace podaných projektů na všech řádovostních úrovních. Analýza aktivity a úspěšnosti malých obcí na úrovni krajů a okresů je provedena dle místa realizace projektu na daných úrovních, které se v případě žadatele obce vždy shoduje s místem sídla obce. Aktivní obce představují obce, které si podaly alespoň jednu žádost o dotaci ve vybraných opatřeních PRV. Úspěšné obce jsou obce, které měly alespoň jednu žádost o dotaci schválenou k poskytnutí dotace ve vybraných opatřeních PRV. Žádost schválená k poskytnutí dotace má v databázi status schválený/doporučený, žádost neschválená k dotaci má v databázi status neschválený/nedoporučený nebo další status v souvislosti s ukončením žádosti v průběhu administrativního procesu. Všechny žádosti s těmito statusy tvoří souhrn všech podaných žádostí aktivními malými obcemi.

Data ohledně počtu všech obcí do 500 obyvatel v celé ČR v členění na krajské, okresní úrovni a v členění do velikostních kategorií obcí byla zjištěna z druhého datového zdroje Českého statistického úřadu (ČSÚ). Konkrétně se jedná o dokumenty: Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2007 pro výzvu v roce 2007 a Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2008 pro výzvu v roce 2008. Z ČSÚ byla dále vybrána data ohledně ukazatelů sociálního kapitálu:

- volební účast (účast ve volbách do zastupitelstev obcí v roce 2006 v %)
- index vzdělanosti, který je počítán jako:

$INDEX\_VZD = (1*VZD\_DOK\_ZS+2*VZD\_DOK\_SS+3,5*VZD\_VS)/100$; kde VZD_DOK_ZS tvoří procentuální podíl osob ve věku 15+ s dokončeným základním vzděláním z celkového počtu osob ve věku 15+ k 1. 3. 2001, VZD_DOK_SS tvoří procentuální podíl osob ve věku 15+ s dokončeným úplným středoškolským vzděláním z celkového počtu osob ve věku 15+ k 1. 3. 2001 a VZD_VS představuje procentuální podíl osob ve věku 15+ s vysokoškolským vzděláním z celkového počtu osob ve věku 15+ k 1. 3. 2001.

Výběr těchto ukazatelů je diskutován v kap. 4 Cíle a stanovení hypotéz.

Třetí datový zdroj tvoří data poskytnutá RNDr. Tomášem Hudečkem z katedry aplikované geoinformatiky a kartografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy

v Praze. Jedná se o data časové dostupnosti obcí (čas v minutách při stanovené hodnotě průměrné rychlosti pro model dostupnosti; viz. seznam příloh, příloha č. 5) do 3000 obyvatel od nejbližšího krajského města. Údaje ohledně časové dostupnosti jsou aktuální k roku 2005. Tato data jsou vybrána z důvodu zjištění vlivu geografické polohy na aktivitu malých obcí.

Ke zjištění vlivu faktorů sociálního kapitálu a časové dostupnosti na aktivitu malých obcí jsou použity dvě rozdílné analýzy. První analýza, zkoumá, jak se liší hodnoty dat sociálního kapitálu a časové dostupnosti v souboru aktivních a pasivních obcí. K určení odlišností je využito grafické metody – zobrazení histogramů provedené ve statistickém souboru SPSS verze 13. Druhá analýza, zkoumá, jak se liší průměrné hodnoty dat sociálního kapitálu a časové dostupnosti v závislosti na kategoriích aktivních obcí dle počtu podaných žádostí.

V analýzách aktivity a úspěšnosti jsou použity následující ukazatele:

- počítány na krajské/okresní úrovni
  - podíl malých obcí z počtu všech obcí v %
  - podíl obyvatel v malých obcích z počtu obyvatel všech obcí v %
  - podíl aktivních obcí z počtu malých obcí v %
  - podíl úspěšných obcí z počtu malých obcí v %
  - podíl podaných žádostí na počet malých obcí v %
  - podíl úspěšných žádostí na počet malých obcí v %
  - průměr² požadovaného objemu dotace na malou obec v mil. Kč
  - průměr schváleného objemu dotace na malou obec v mil. Kč
  - objem požadované dotace na 1000 obyvatel (popř. na 100 obyvatel) v mil. Kč
  - objem schválené dotace na 1000 obyvatel (popř. na 100 obyvatel) v mil. Kč
  - podíl obyvatel v aktivních obcích z počtu obyvatel v malých obcích v %
  - podíl obyvatel v úspěšných obcích z počtu obyvatel v malých obcích v %

- počítány na velikostní kategorie obcí
  - podíl malých obcí ze všech malých obcí v ČR v %
  - podíl aktivních obcí ze všech aktivních obcí v ČR v %

---

² představuje součet všech naměřených údajů vydělených jejich počtem

- podíl úspěšných obcí ze všech úspěšných obcí v ČR v %
- průměr podaných žádostí na malou obec
- průměr úspěšných žádostí na malou obec
- podíl požadovaného objemu dotace z celkového požadovaného objemu dotace v ČR v %
- podíl schváleného objemu dotace z celkového schváleného objemu dotace v ČR v %
- požadovaný objem dotace na 1000 obyvatel v mil. Kč
- schválený objem dotace na 1000 obyvatel v mil. Kč

6. Územní diferenciacie malých obcí podle kraje

Hodnocení územní diferenciacie malých obcí podle jednotlivých krajů ČR předchází samotné analýze aktivity a úspěšnosti malých obcí v žádání a čerpání dotací z PRV a umožňuje nám stanovit počet a podíl malých obcí a obyvatel v nich v rámci jednotlivých krajů. Analýza je provedena za celé sledované období (roky 2007 a 2008 – tedy za období, kdy proběhla 2. a 5. výzva příjmu žádostí do PRV), protože se rozložení malých obcí a počtu obyvatel v nich v letech 2007 a 2008 zásadně neměnilo. Zdrojem analýzy jsou data ČSÚ (Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2007 a 1. 1. 2008). Tímto zdrojem se při stanovení počtu obyvatel v obcích uvádějí také pravidla, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace pro opatření PRV.

Tabulka 6: Krajské rozložení obcí do 500 obyvatel

název kraje	počet obcí	obce do 500 obyv.	
		abs.	%
Středočeský	1 146	687	60
Jihočeský	623	446	72
Plzeňský	501	338	67
Karlovarský	132	56	42
Ústecký	354	185	52
Liberecký	215	97	45
Královéhradecký	448	285	64
Pardubický	451	289	64
Vysočina	704	546	78
Jihomoravský	673	317	47
Olomoucký	398	177	44
Zlínský	304	104	34
Moravskoslezský	299	75	25
celkem	6 248	3 600	58

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007 a 1.1.2008; vlastní výpočty

Nejvíce malých obcí v ČR se nachází v kraji Středočeském, Vysočina a Jihočeském kraji. O regionálním rozložení malých obcí píše v kap. 2.2.1 Sídlní struktura. Nejmenším počtem malých obcí disponují kraje Karlovarský, Moravskoslezský, Liberecký. Z celkového počtu všech obcí v Česku je 58 % obcí do 500 obyvatel. Jedná se o většinu obcí, z čehož vyplývá specifičnost českého venkova – rozdrobená sídlní struktura. Nejvyšší podíl malých obcí z počtu obcí v kraji mají

kraje Vysočina Jihočeský, Plzeňský a nejnižší podíl malých obcí v kraji mají kraje Moravskoslezský, Zlínský, Karlovarský.

Tabulka 7: Krajské rozložení obyvatel v obcích do 500 obyvatel

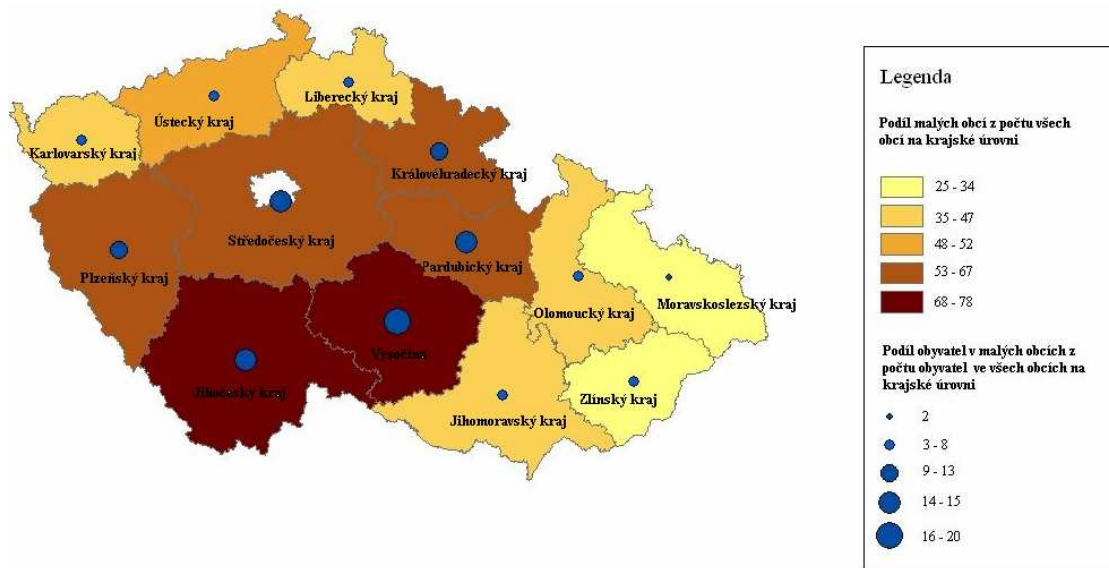
název kraje	počet obyv.	obyv. v obcích do 500 obyv.	
		abs.	%
Středočeský	1 188 541	170 011	14
Jihočeský	631 635	92 236	15
Plzeňský	557 806	68 741	12
Karlovarský	306 026	15 172	5
Ústecký	827 223	50 126	6
Liberecký	432 361	24 054	6
Královéhradecký	550 928	69 924	13
Pardubický	509 576	71 376	14
Vysočina	512 661	102 692	20
Jihomoravský	1 136 549	81 565	7
Olomoucký	640 843	50 050	8
Zlínský	590 310	32 435	5
Moravskoslezský	1 249 594	23 021	2
celkem	9 134 053	851 400	8

Zdroj:ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007 a 1.1.2008; vlastní výpočty

Počet obyvatel v malých obcích v jednotlivých krajích koresponduje s počtem malých obcí v těchto krajích. První pozice zaujímají kraje Středočeský, Vysočina, Jihočeský a poslední pozice kraje Karlovarský, Moravskoslezský, Liberecký. Z hlediska podílu obyvatel v malých obcích v kraji mají nejvyšší podíl kraje Vysočina, Jihočeský, Středočeský, Pardubický. Jelikož v předcházející tabulce byl v podílu malých obcí na třetím místě kraj Plzeňský, lze usuzovat, že v kraji Plzeňském se vyskytují spíše populačně menší malé obce, oproti kraji Středočeskému a Pardubickému. Nejmenší podíl obyvatel v malých obcích je v kraji Moravskoslezském, Zlínském, Karlovarském.

V malých obcích v Česku žije 8 % populace ČR. Jedná se sice o malou část populace, ale o víc než třetinovou část území Česka, více viz kap. 2.2.1 Sídlní struktura.

Obrázek 2: Podíl malých obcí a počtu obyvatel v nich z počtu všech obcí a všech obyvatel v ČR na krajské úrovni

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007 a 1.1.2008; vlastní výpočty

7. Analýza aktivity a úspěšnosti malých obcí na krajské úrovni

Analýza aktivity a úspěšnosti malých obcí ve vztahu k finanční podpoře z PRV na krajské řádovostní úrovni nám ukazuje, ve kterých krajích jsou malé obce nejaktivnější a neúspěšnější a kde nejméně aktivní a nejméně úspěšné.

Analýza aktivity a úspěšnosti je nejprve provedena zvlášť za každou sledovanou výzvu příjmu žádostí, z důvodu určení krajů, kde se nachází první nejaktivnější a neúspěšnější malé obce a dále je analýza provedena souhrnně za obě sledované výzvy příjmu žádostí. Zajímavé bude zjištění, jak se od sebe lišily výzvy v jednotlivých sledovaných ukazatelích. Dá se očekávat vyšší počet aktivních obcí a podaných žádostí v 5. výzvě. V této výzvě si mohly malé obce navíc zažádat o dotaci v rámci opatření osy IV Leader PRV.

Aktivita malých obcí při podávání žádostí o dotace může být ovlivněna několika faktory. Předmětem dalších navazujících analýz je zjištění vlivu populační velikosti obce, indexu vzdělanosti obce, volební účasti obyvatel obce a časové dostupnosti obce od nejbližšího krajského střediska na aktivitu obce v žádání dotací.

Úspěšnost malých obcí je ovlivněna preferenčními kritérii, které vycházejí z pravidel, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace k jednotlivým opatřením PRV. Preferenční kritéria pro sledovaná opatření osy III jsou nastavena tak, aby například zvýhodňovala populačně malé obce (do 250 obyvatel) z oblastí s vyšší průměrnou roční mírou nezaměstnanosti v rámci jednotlivých NUTS II. V neposlední a významné míře, která ovlivňuje úspěšnost podaných žádostí je finanční alokace pro daná opatření a dané výzvy příjmu žádostí.

7.1. Analýza aktivity a úspěšnosti malých obcí na krajské úrovni za 2. výzvu PRV

Druhá výzva PRV byla vyhlášena v říjnu roku 2007 a znamenala pro žádající subjekt obec první možnou výzvu k podání žádosti o dotaci z PRV. V rámci této výzvy si obce podávaly žádosti o dotaci v opatření Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby, Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova osy III PRV.

Analýza vychází při stanovení počtu malých obcí do 500 obyvatel z dokumentu ČSÚ: Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2007, protože některé podmínky z pravidel k vybraným opatřením vychází z tohoto dokumentu.

Tabulka 8: Krajské rozložení aktivních a úspěšných obcí

název kraje	počet obcí do 500 obyv.	aktivní obce		úspěšné obce	
		abs.	%	abs.	%
Středočeský	689	117	17	60	9
Jihočeský	446	111	25	82	18
Plzeňský	338	64	19	41	12
Karlovarský	56	13	23	7	13
Ústecký	186	52	28	39	21
Liberecký	99	24	24	14	14
Královéhradecký	285	49	17	30	11
Pardubický	289	39	13	26	9
Vysočina	547	90	16	70	13
Jihomoravský	318	71	22	36	11
Olomoucký	178	85	48	37	21
Zlínský	104	33	32	24	23
Moravskoslezský	75	33	44	31	41
celkem	3 610	781	22	497	14

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Z tabulky vyplývá, že ve 2. výzvě PRV bylo aktivních celkem 781 malých obcí, které tvoří 22 % celkového počtu malých obcí ČR. Zbýlé procento neaktivních malých obcí mohlo projevit aktivitu v jiných evropských, státních dotačních programech, které nejsou předmětem zájmu této diplomové práce. Neaktivnějšími kraji z hlediska podílu aktivních obcí z celkového počtu malých obcí v kraji jsou kraje Olomoucký, Moravskoslezský, avšak z hlediska absolutního počtu aktivních obcí v rámci ČR zauímají první místa kraje Středočeský, Jihočeský, Vysočina. V těchto krajích se

nachází velké množství malých obcí. Naopak v kraji Moravskoslezském se z celostátního pohledu nachází nízký počet malých obcí a aktivních obcí, ale z pohledu krajského má kraj Moravskoslezský téměř polovinu svých malých obcí aktivních. Nejméně aktivními kraji v podílu aktivních obcí z celkového počtu malých obcí v kraji jsou kraje Pardubický, Vysočina.

Ze všech aktivních obcí bylo v 2. výzvě PRV úspěšných celkem 497 malých obcí, které představují 14 % všech malých obcí ČR. Jedná se o nadpoloviční úspěšnost všech aktivních obcí ČR. Nejúspěšnějšími kraji v počtu úspěšných obcí jsou z celostátní úrovně kraje Jihočeský, Vysočina, Středočeský. Stejně kraje vykazují i nejvyšší počet aktivních obcí, ale v jiném pořadí. Kraje Jihočeský a Vysočina měly v absolutním vyjádření vyšší počet úspěšných obcí oproti kraji Středočeskému. Nejúspěšnějšími kraji v podílu úspěšných obcí z celkového počtu malých obcí v kraji jsou kraje Moravskoslezský, Zlínský, Olomoucký, Ústecký.

Tabulka 9: Krajské rozložení podaných a úspěšných žádostí

název kraje	počet obcí do 500 obyv.	podané žádosti		úspěšné žádosti	
		abs.	%	abs.	%
Středočeský	689	144	21	64	9
Jihočeský	446	138	31	93	21
Plzeňský	338	79	23	46	14
Karlovarský	56	15	27	8	14
Ústecký	186	78	42	46	25
Liberecký	99	30	30	18	18
Královéhradecký	285	59	21	35	12
Pardubický	289	42	15	27	9
Vysočina	547	107	20	77	14
Jihomoravský	318	76	24	37	12
Olomoucký	178	111	62	43	24
Zlínský	104	36	35	25	24
Moravskoslezský	75	53	71	43	57
celkem	3 610	968	27	562	16

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Malé aktivní obce si ve 2. výzvě podaly 968 žádostí o dotaci, z nichž 562 bylo schváleno k poskytnutí dotace. Jedná se o 58% úspěšnost podaných žádostí, která souvisí s uvolněním 300% finanční alokace pro opatření Obnova a rozvoj vesnic,

občanské vybavení a služby a s uvolněním 150% finanční alokace pro opatření Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova. Nejvyšší podíl žádostí o dotaci na počet obcí do 500 obyvatel si podaly kraje Moravskoslezský, Olomoucký, Ústecký. Nejnižší podíl žádostí o dotaci na počet obcí do 500 obyvatel si podaly kraje Pardubický, Vysočina, které mají i nízký podíl aktivních obcí z celkového počtu malých obcí v kraji. Podíl podaných žádostí o dotaci na počet obcí do 500 obyvatel v rámci celé ČR činí 26,8 % a podíl schválených žádostí o dotaci na počet obcí do 500 obyvatel v celé ČR činí 15,6 %. Nejvyšší podíl žádostí na počet obcí do 500 obyvatel v kraji byl schválen v kraji Moravskoslezském a nejnižší podíl byl schválen v kraji Pardubickém a Středočeském.

Tabulka 10: Krajské rozložení požadované a schválené dotace v mil. Kč

název kraje	počet obcí do 500 obyv.	počet obyv. v obcích do 500 obyv.	požadovaný objem dotace			schválený objem dotace		
			abs. v mil. Kč	průměr na obec	na 1 000 obyv v mil. Kč	abs. v mil. Kč	průměr na obec	na 1 000 obyv. v mil. Kč
Středočeský	689	168 907	802,89	1,17	1,90	320,21	0,46	4,75
Jihočeský	446	91 619	398,38	0,89	3,07	280,83	0,63	4,35
Plzeňský	338	68 232	161,72	0,48	1,17	79,54	0,24	2,37
Karlovarský	56	15 028	43,81	0,78	1,87	28,11	0,50	2,92
Ústecký	186	50 229	306,12	1,65	4,39	220,42	1,19	6,09
Liberecký	99	25 162	95,62	0,97	1,99	50,14	0,51	3,80
Královéhradecký	285	69 765	176,16	0,62	1,68	117,05	0,41	2,53
Pardubický	289	71 112	332,88	1,15	2,95	209,68	0,73	4,68
Vysočina	547	102 902	406,3	0,74	2,69	276,46	0,51	3,95
Jihomoravský	318	81 875	262,65	0,83	1,05	86,08	0,27	3,21
Olomoucký	178	50 417	233,8	1,31	1,67	84,03	0,47	4,64
Zlínský	104	32 352	136,66	1,31	3,39	109,77	1,06	4,22
Moravskoslezský	75	22 983	115,05	1,53	4,33	99,47	1,33	5,01
celkem	3 610	850 583	3 472,04	0,96	2,31	1 961,79	0,54	4,08

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Z tabulky vyplývá, že malé obce požadovaly výši dotace 3 472,04 mil. Kč. Jedná se o trojnásobek určené 100% finanční alokace pro sledovaná opatření a to přitom analýza nepočítá s ostatními možnými žadateli (svazky obcí, neziskovými organizacemi apod.). V absolutním vyjádření nejvyšší objem dotace v rámci ČR požadovaly kraje Středočeský, Vysočina, Jihočeský, což odpovídá jejich vysokému počtu aktivních obcí. Nejvyšší průměr dotace na malou obec v kraji požadoval kraj Ústecký, Moravskoslezský, Olomoucký a Zlínský. Nad 1 mil. Kč průměrně na malou obec žádaly i kraje Středočeský a Pardubický. Významnější výjimku představuje kraj Pardubický, jehož malé obce si podaly malé množství žádostí, ale požadovaly neadekvátně jejich počtu velký objem dotace. Malé aktivní obce v Pardubickém kraji si průměrně podávaly vysokorozpočtové projekty, což potvrzuje ukazatel průměr požadovaného objemu dotace na aktivní obec, který však v tabulce není sledován, ale dá se vypočítat s pomocí tab. 8. Nejnižší průměr objemu požadované dotace na malou obec v kraji požadovaly kraje Plzeňský, Královéhradecký.

Schválená výše dotace pro projekty úspěšných obcí činí 1 961,79 mil. Kč (56,5 % z požadované výše dotace). Jedná se o vysoký podíl schválené dotace, který souvisí s navýšením finanční alokace pro sledovaná opatření. Nejvyšší průměr objemu dotace na malou obec v kraji byl schválen v krajích Moravskoslezský, Ústecký, Zlínský. Nejnižší průměr objemu dotace na malou obec v kraji byl schválen v krajích Plzeňský, Jihomoravský.

Nejvyšší objem dotace na 1000 obyvatel požadovaly kraje Ústecký, Moravskoslezský a nejnižší objem dotace na 1000 obyvatel požadovaly kraje Plzeňský, Královéhradecký, což odpovídá i nejnižšímu průměru objemu požadované dotace na obec. Pokud budeme sledovat finanční dopad čerpání dotací malými obcemi do venkovského území, pak je vhodné tento dopad sledovat na ukazateli objemu schválené dotace na 1000 obyvatel. Nejvyšší objem dotace na 1000 obyvatel byl schválen v kraji Ústeckém, Moravskoslezském a naopak nejnižší objem dotace na 1000 obyvatel byl schválen v kraji Jihomoravském, Plzeňském. Zde to ukazuje na směřování vyššího objemu dotace do malých obcí pánevních regionů. Opět tento jev odpovídá i průměru objemu schválené dotace na obec v těchto krajích. Požadovaný objem dotace na 1000 obyvatel do území malých venkovských obcí Česka byl 4 mil. Kč a schválený objem dotace na 1000 obyvatel činil 2,3 mil. Kč. Jedná se o nadpoloviční úspěšnost požadovaného objemu dotace na 1000 obyvatel.

Tabulka 11: Krajské rozložení obyvatel v aktivních a úspěšných obcích

název kraje	počet obyv. v obcích do 500 obyv.	obyv. v aktivních obcích		obyv. v úspěšných obcích	
		abs.	%	abs.	%
Středočeský	168 907	34 990	21	18 997	11
Jihočeský	91 619	30 101	33	20 661	23
Plzeňský	68 232	14 747	22	9 500	14
Karlovarský	15 028	3 553	24	1 940	13
Ústecký	50 229	15 318	30	11 213	22
Liberecký	25 162	7 356	29	4 326	17
Královéhradecký	69 765	14 113	20	8 845	13
Pardubický	71 112	10 868	15	7 779	11
Vysočina	102 902	21 381	21	15 336	15
Jihomoravský	81 875	21 030	26	9 787	12
Olomoucký	50 417	25 871	51	9 878	20
Zlínský	32 352	10 876	34	8 012	25
Moravskoslezský	22 983	10 717	47	10 032	44
Celkem	850 583	220 921	26	136 306	16

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Nejvyšší počet obyvatel v aktivních obcích v rámci ČR mají kraje Středočeský, Jihočeský, Olomoucký. Kraj Olomoucký má cca polovinu obyvatel žijících v aktivních obcích z počtu obyvatel v malých obcích v kraji. Nejnižší počet obyvatel v aktivních obcích v rámci ČR mají kraje Karlovarský, Liberecký. Tento nízký počet obyvatel v aktivních obcích koresponduje i s nízkým počtem obcí do 500 obyvatel v těchto krajích. Z hlediska podílu obyvatel v aktivních obcích z počtu obyvatel v malých obcích v kraji mají nejvyšší podíl kraje Olomoucký, Moravskoslezský a nejnižší podíl kraje Pardubický, Královéhradecký. Z hlediska absolutního počtu obyvatel v úspěšných obcích mají nejvyšší počet obyvatel v ČR kraje Jihočeský, Středočeský, Vysočina. V rámci kraje Středočeského, ale byly aktivní obce málo úspěšné. Stejný jev lze vyzorovat i v kraji Olomouckém, který vůči vysokému počtu obyvatel v aktivních obcích má nízký počet obyvatel v úspěšných obcích. Nejvyšší podíl obyvatel v úspěšných obcích z počtu obyvatel v malých obcích v kraji mají kraje Moravskoslezský, Olomoucký.

7.2. Analýza aktivity a úspěšnosti malých obcí na krajské úrovni za 5. výzvu PRV

Pátá výzva PRV byla vyhlášena v říjnu roku 2008 a představovala pro žádající subjekt obec druhou možnou výzvu k podání žádosti o dotaci z PRV. V rámci této výzvy si obce podávaly žádosti o dotaci v opatření Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby, Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova osy III PRV a v opatření Realizace projektů spolupráce osy IV Leader PRV.

Stejně, jako analýza za 2. výzvu PRV, vychází i analýza za 5. výzvu PRV při stanovení počtu malých obcí do 500 obyvatel z dokumentu ČSÚ: Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2008, protože data z tohoto dokumentu jsou závazná pro některé podmínky z pravidel k vybraným opatřením.

Tabulka 12: Krajské rozložení aktivních a úspěšných obcí

název kraje	obce do 500 byyv.	aktivní obce		úspěšné obce	
		abs.	%	abs.	%
Středočeský	685	178	26	33	5
Jihočeský	446	147	33	36	8
Plzeňský	338	103	30	41	12
Karlovarský	56	18	32	8	14
Ústecký	183	64	35	16	9
Liberecký	94	30	32	14	15
Královéhradecký	284	84	30	34	12
Pardubický	289	75	26	26	9
Vysočina	545	166	30	63	12
Jihomoravský	315	102	32	36	11
Olomoucký	176	82	47	33	19
Zlínský	104	36	35	8	8
Moravskoslezský	75	34	45	25	33
celkem	3 590	1119	31	373	10

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2008, IS SAP SZIF, vlastní výpočty

V 5. výzvě PRV bylo 1119 aktivních malých obcí, které představují 31 % celkového počtu malých obcí ČR. Procentuálně se tedy počet malých aktivních obcí zvýšil o 9 % oproti 2. výzvě, což může být způsobeno možností žádat o dotaci i z opatření osy IV Leader PRV. Mnoho aktivních malých obcí ve 2. výzvě bylo také aktivních v 5. výzvě. Konkrétně se jedná o 453 stejných aktivních obcí v obou výzvách. Bližší charakteristika aktivních obcí je v kap. 7.4 Aktivní a úspěšné malé obce v obou sledovaných výzvách. Kraj Vysočina zvýšil svůj podíl aktivních obcí z počtu malých obcí v kraji oproti 2. výzvě. Jedná se o 14% nárůst, nejvyšší mezi jednotlivými kraji. Nejvyšší podíl aktivních obcí z počtu obcí do 500 obyvatel v kraji mají kraje Olomoucký a Moravskoslezský, konkrétně nad 40 %. Ostatní kraje se pohybují kolem 30% podílu aktivních obcí. Z hlediska absolutního počtu aktivních obcí v rámci ČR zaujímají první místa kraje Středočeský, Jihočeský, Vysočina – stejné kraje, jako ve 2. výzvě. To je ale důsledek velkého počtu obcí v těchto krajích.

V 5. výzvě bylo 373 úspěšných obcí, které představují 10 % všech malých obcí ČR. Jedná se o výrazné snížení úspěšnosti oproti 2. výzvě, které je způsobeno uvolněním nižší finanční alokace pro sledovaná opatření PRV. Konkrétně se jedná o 200% finanční alokaci pro opatření Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby a 150% finanční alokaci pro opatření Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova. V případě opatření Realizace projektů spolupráce osy IV Leader zůstala finanční alokace na své určené 100% částce. Mnoho úspěšných malých obcí ve 2. výzvě bylo také úspěšných v 5. výzvě, viz kap. 7.4 Aktivní a úspěšné malé obce v obou sledovaných výzvách. Nejúspěšnějšími kraji v absolutním počtu úspěšných obcí jsou v rámci ČR kraje Vysočina, Plzeňský. Kraj Plzeňský zlepšil svou pozici ze čtvrtého místa ve 2. výzvě na druhé místo v 5. výzvě. Nejvyšší podíl úspěšných obcí z počtu obcí do 500 obyvatel v kraji vykazuje kraj Moravskoslezský, který v tomto podílu úspěšných obcí má výjimečnou pozici. Bližší zdůvodnění aktivity a úspěšnosti malých obcí v Moravskoslezském kraji je součástí kap. 8 Analýza neaktivnějších krajů na okresní úrovni. Nejnižší podíl úspěšných obcí z počtu obcí do 500 obyvatel v kraji má kraj Středočeský. Nejnižší podíl úspěšných obcí oproti podílu aktivních obcí z počtu malých obcí v kraji je zaznamenán v kraji Olomouckém, Zlínském, Ústeckém, Jihočeském. Malé obce v těchto krajích projevily aktivitu, ale nebyly úspěšné.

Tabulka 13: Krajské rozložení podaných a úspěšných žádostí

název kraje	počet obcí do 500 obyv.	podané žádosti		úspěšné žádosti	
		abs.	%	abs.	%
Středočeský	685	230	34	34	5
Jihočeský	446	196	44	38	9
Plzeňský	338	132	39	44	13
Karlovarský	56	23	41	8	14
Ústecký	183	83	45	20	11
Liberecký	94	38	40	15	16
Královéhradecký	284	100	35	36	13
Pardubický	289	80	28	26	9
Vysočina	545	195	36	64	12
Jihomoravský	315	125	40	40	13
Olomoucký	176	104	59	35	20
Zlínský	104	41	39	9	9
Moravskoslezský	75	56	75	29	39
celkem	3 590	1 403	39	398	11

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2008, IS SAP SZIF, vlastní výpočty

V rámci 5. výzvy bylo podáno 1403 žádostí o dotaci, z nichž 398 bylo schváleno k poskytnutí dotace. Úspěšnost žádostí z počtu podaných byla tedy pouze 28 %. Nižší úspěšnost podaných žádostí oproti 2. výzvě opět souvisí s uvolněním nižší částky finanční alokace pro sledovaná opatření PRV. Nejvyšší podíl žádostí o dotaci na počet obcí do 500 obyvatel si podaly kraje Moravskoslezský, Olomoucký, Ústecký. Aktivita těchto krajů v podobě vysokého podílu podaných žádostí o dotaci v rámci svého kraje byla stejná i ve 2. výzvě, tento fakt lze vysvětlit aktivitou stále shodných obcí ve 2. i 5. výzvě. Nejnižší podíl žádostí o dotaci na počet obcí do 500 obyvatel si podaly malé obce v krajích Pardubický a Středočeský. Tyto kraje mají i nízký podíl aktivních obcí z celkového počtu malých obcí v kraji. Podíl podaných žádostí o dotaci na počet obcí do 500 obyvatel v rámci Česka byl 39 % a podíl schválených žádostí o dotaci na počet obcí do 500 obyvatel činil 11 %. Nejvyšší podíl žádostí na počet obcí do 500 obyvatel v kraji byl schválen v kraji Moravskoslezském a nejnižší podíl byl schválen v kraji Středočeském, Zlínském a Jihočeském.

Tabulka 14: Krajské rozložení požadované a schválené dotace v mil. Kč

název kraje	počet obcí do 500 obyv.	počet obyv. v obcích do 500 obyv.	požadovaný objem dotace			schválený objem dotace		
			abs. v mil. Kč	průměr na obec	na 1 000 obyv. v mil. Kč	abs. v mil. Kč	průměr na obec	na 1 000 obyv. v mil. Kč
Středočeský	685	171 115	1 302,03	1,90	7,71	235,07	0,34	1,39
Jihočeský	446	92 852	674,11	1,51	7,36	165,11	0,37	1,80
Plzeňský	338	69 250	357,07	1,06	5,23	105,26	0,31	1,54
Karlovarský	56	15 315	77,76	1,39	5,17	22,05	0,39	1,47
Ústecký	183	50 022	411,15	2,25	8,19	134,85	0,74	2,68
Liberecký	94	22 946	93,83	1,00	3,73	37,85	0,40	1,50
Královéhradecký	284	70 083	368,05	1,30	5,28	105,68	0,37	1,51
Pardubický	289	71 639	378,66	1,31	5,32	111,70	0,39	1,57
Vysočina	545	102 481	712,59	1,31	6,92	229,49	0,42	2,23
Jihomoravský	315	81 255	501,86	1,59	6,13	109,48	0,35	1,34
Olomoucký	176	49 682	286,9	1,63	5,69	68,21	0,39	1,35
Zlínský	104	32 517	177,59	1,71	5,49	16,43	0,16	0,51
Moravskoslezský	75	23 059	190,83	2,54	8,30	91,46	1,22	3,98
celkem	3 590	852 216	5 532,43	1,54	6,50	1 432,64	0,40	1,68

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2008, IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Malé obce požadovaly výši dotace 5 532,43 mil. Kč. Jedná se o pětinasobek určené 100% finanční alokace pro sledovaná opatření osy III. Nejvyšší absolutní hodnotu objemu dotace v rámci ČR požadovaly kraje Středočeský, Vysočina, Jihočeský, což odpovídá jejich vysokému počtu aktivních obcí v rámci ČR. Nejvyšší průměr požadované dotace na malou obec v kraji požadoval kraj Moravskoslezský, Ústecký. Oba tyto kraje požadovaly průměrnou výši dotace na malou obec v kraji přes 2 mil Kč. Nejnižší průměr objemu požadované dotace na malou obec v kraji požadovaly kraje Liberecký, Plzeňský. Schválená výše dotace pro projekty úspěšných obcí činí 1 432,64 mil. Kč. Tato suma představuje 26 % z požadované výše dotace v této výzvě. Nejvyšší průměr objemu schválené dotace na malou obec v kraji bylo schváleno v krajích Moravskoslezský, Ústecký. Nejnižší průměr objemu schválené dotace na malou obec v kraji byl schválen v krajích Zlínský a Plzeňský.

Nejvyšší objem dotace na 1000 obyvatel požadovaly kraje Ústecký, Moravskoslezský. Nejnižší objem dotace na 1000 obyvatel požadoval kraj Liberecký, což odpovídá i nejnižšímu průměru objemu požadované dotace na obec. Nejvyšší finanční dopad v podobě schváleného objemu dotace na 1000 obyvatel je čerpán v krajích Moravskoslezský, Ústecký a naopak nejnižší objem dotace na 1000 obyvatel je čerpán v kraji Zlínském. Opět tento jev odpovídá i průměru objemu schválené dotace na obec v těchto krajích. Požadovaný objem dotace na 1000 obyvatel do území malých venkovských obcí v ČR byl 6,5 mil. Kč a schválený objem dotace na 1000 obyvatel byl 1,68 mil. Kč. Jedná se o cca čtvrtinovou úspěšnost požadovaného objemu dotace na 1000 obyvatel. V konečném důsledku se jedná o nízký finanční dopad do sledovaného venkovského území.

Tabulka 15: Krajské rozložení obyvatel v aktivních a úspěšných obcích

název kraje	počet obyv. v obcích do 500 obyv.	obyv. v aktivních obcích		obyv. v úspěšných obcích	
		abs.	%	abs.	%
Středočeský	171 115	51 505	30	9 293	5
Jihočeský	92 852	37 234	40	8 294	9
Plzeňský	69 250	23 287	34	8 678	13
Karlovarský	15 315	6 109	40	1 911	12
Ústecký	50 022	20 217	40	4 442	9
Liberecký	22 946	8 758	38	3 697	16
Královéhradecký	70 083	22 588	32	8 212	12
Pardubický	71 639	21 883	31	6 958	10
Vysočina	102 481	38 464	38	12 244	12
Jihomoravský	81 255	30 262	37	9 883	12
Olomoucký	49 682	24 310	49	8 089	16
Zlínský	32 517	12 256	38	2 663	8
Moravskoslezský	23 059	11 790	51	8 575	37
celkem	852 216	308 663	36	92 939	11

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2008, IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Nejvyšší absolutní počet obyvatel v aktivních obcích v rámci ČR mají shodně s 2. výzvou kraje Středočeský a Jihočeský. Kraj Vysočina předstihl oproti 2. výzvě v počtu obyvatel v aktivních obcích kraj Olomoucký. Tato skutečnost odpovídá vysokému počtu aktivních obcí v kraji Vysočina. Nejnižší počet obyvatel v aktivních obcích v ČR mají kraje Karlovarský, Liberecký. Tento nízký počet obyvatel v aktivních obcích koresponduje i s nízkým počtem obcí do 500 obyvatel v těchto krajích. Z hlediska podílu obyvatel v aktivních obcích z počtu obyvatel v malých obcích v kraji mají nejvyšší podíl kraje Moravskoslezský a Olomoucký. Absolutní počet obyvatel v úspěšných obcích v ČR mají kraje Vysočina, Jihomoravský, Středočeský. Středočeské aktivní obce však byly málo úspěšné. Nejvyšší podíl obyvatel v úspěšných obcích z počtu obyvatel v malých obcích v kraji mají kraje Moravskoslezský, Olomoucký a nejnižší podíl mají kraje Středočeský a Zlínský, Jihočeský, Ústecký.

7.3. Analýza aktivity a úspěšnosti malých obcí na krajské úrovni za obě sledované výzvy PRV

Analýza je provedena souhrnně za 2. a 5. výzvu PRV za opatření Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby, Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova osy III PRV a opatření Realizace projektů spolupráce osy IV Leader PRV.

Údaje o počtu malých obcí a počtu obyvatel v nich vychází z dokumentů ČSÚ: Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2007 a k 1. 1. 2008, z nichž je počítán průměr počtu malých obcí a obyvatel v nich v jednotlivých krajích. Tímto způsobem je zachycen průměrný stav počtu malých obcí a obyvatel v nich v jednotlivých krajích v letech 2007 a 2008.

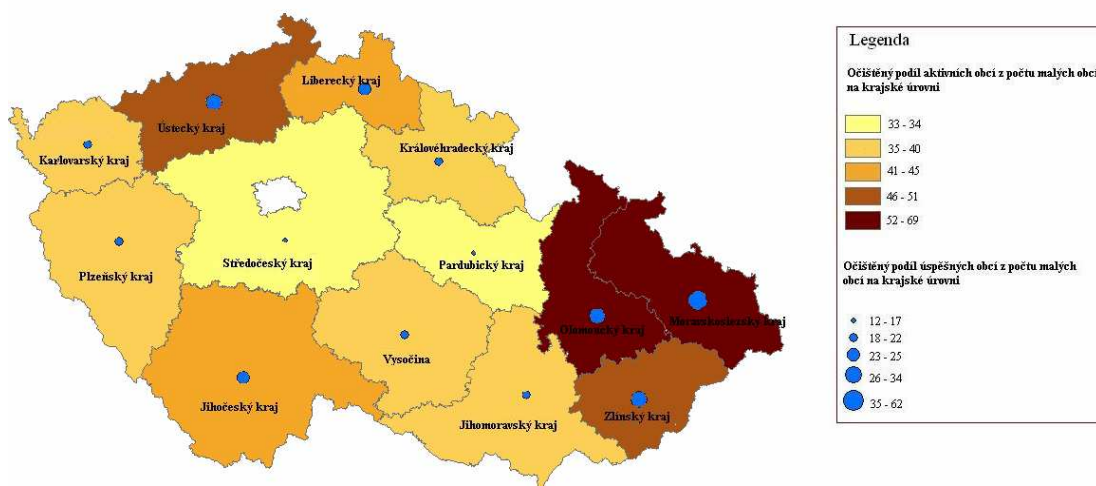
Krajské rozložení aktivních a úspěšných obcí za obě sledované výzvy je provedeno jednak bez očištění dat, tzn. jsou sečteny počty aktivních a úspěšných obcí ze 2. a 5. výzvy, aby se projevila dvojnásobná aktivita a úspěšnost malých obcí a jednak s očištěním dat, tzn. stejná aktivní a úspěšná obec v obou výzvách je zachycena pouze jednou, aby byla duplicita stejné aktivní a úspěšné obce v obou sledovaných výzvách odstraněna. Rozdíl očištěné a neočištěné aktivity a úspěšnosti identifikuje stejné aktivní a úspěšné malé obce v obou sledovaných výzvách.

Tabulka 16: Krajské rozložení aktivních a úspěšných obcí

název kraje	obce do 500 obyv.	aktivní obce				úspěšné obce			
		abs.		%		abs.		%	
		neочиštěná aktivita	očištěná aktivita	neочиštěný podíl	očištěný podíl	neочиštěná úspěšnost	očištěná úspěšnost	neочиštěný podíl	očištěný podíl
Středočeský	686	295	223	43	33	93	85	14	12
Jihočeský	446	258	202	58	45	118	107	26	24
Plzeňský	338	167	122	49	36	82	68	24	20
Karlovarský	56	31	22	55	39	15	12	27	21
Ústecký	185	116	90	63	49	55	53	30	29
Liberecký	96	54	40	56	42	28	24	29	25
Královéhradecký	284	133	102	47	36	64	61	23	21
Pardubický	289	114	97	39	34	52	50	18	17
Vysočina	545	256	202	47	37	133	118	24	22
Jihomoravský	316	173	126	55	40	72	63	23	20
Olomoucký	176	167	117	95	66	70	60	40	34
Zlínský	104	69	53	66	51	32	29	31	28
Moravskoslezský	74	67	51	91	69	56	46	76	62
celkem	3 595	1 900	1 447	53	40	870	776	24	22

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Obrázek 3: Krajské rozložení aktivních a úspěšných obcí

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

V celém sledovaném období bylo v rámci Česka nejvíce aktivních obcí v kraji Středočeském, Jihočeském, Vysočina. Tyto kraje vykazují i nejvyšší počet malých obcí. Naopak nejméně aktivních obcí bylo v kraji Karlovarském, Libereckém. Tyto kraje mají i nízký počet malých obcí. Nízký počet malých obcí má i kraj Moravskoslezský, dokonce nižší, než kraj Liberecký a přesto vykazuje vyšší počet aktivních obcí. Nejvyšší podíl aktivních obcí z počtu malých obcí v kraji má kraj Moravskoslezský, Olomoucký a nejnižší podíl má kraj Středočeský a Pardubický. Nejvyšší počet úspěšných obcí v rámci ČR se nachází v kraji Vysočina a Jihočeském, které však již v rámci svého kraje nevykazují nejvyšší podíl úspěšných obcí z počtu malých obcí. Tento nejvyšší podíl úspěšných obcí z počtu malých obcí má kraj Moravskoslezský, Olomoucký. Nejméně úspěšných obcí z počtu malých obcí se nachází na území kraje Středočeského.

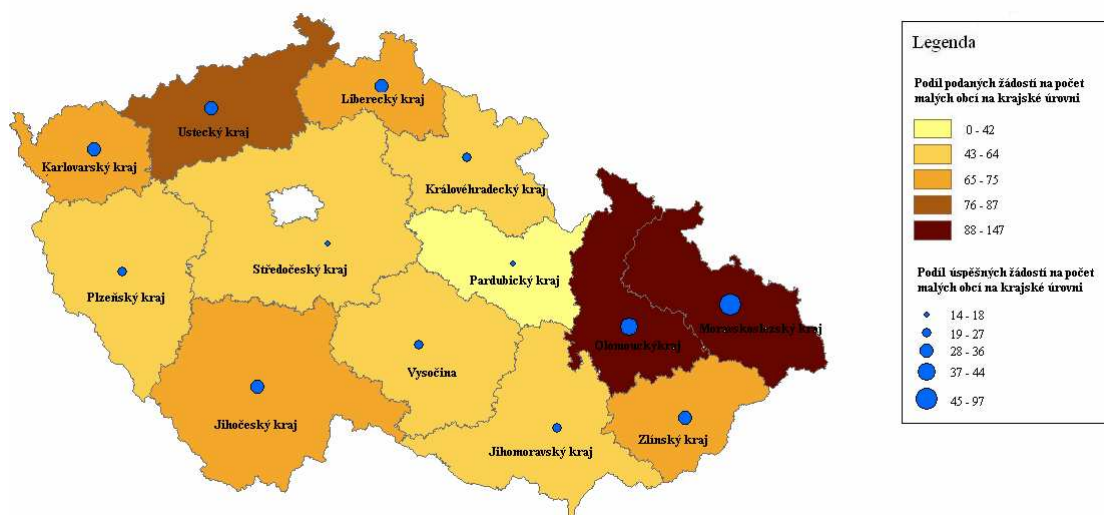
Ze 40% očištěného podílu aktivních obcí z celkového počtu malých obcí v ČR jich bylo 22 % úspěšných. Jedná se o nadpoloviční úspěšnost, která je způsobena uvolněním vyšší částky finanční alokace, než je stanovená částka pro sledovaná opatření.

Tabulka 17: Krajské rozložení podaných a úspěšných žádostí

název kraje	obce do 500 obyv.	podané žádosti		úspěšné žádosti	
		abs.	%	abs.	%
Středočeský	686	374	55	98	14
Jihočeský	446	334	75	131	29
Plzeňský	338	211	62	90	27
Karlovarský	56	38	68	16	29
Ústecký	185	161	87	66	36
Liberecký	96	68	71	33	34
Královéhradecký	284	159	56	71	25
Pardubický	289	122	42	53	18
Vysočina	545	302	55	141	26
Jihomoravský	316	201	64	77	24
Olomoucký	176	215	122	78	44
Zlínský	104	77	74	34	33
Moravskoslezský	74	109	147	72	97
celkem	3 595	2 371	66	960	27

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Obrázek 4: Krajské rozložení podaných a úspěšných žádostí

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Počet podaných žádostí koresponduje s počtem aktivních obcí. První pozice zauímají kraje Středočeský, Jihočeský, Vysočina a poslední pozice kraje Karlovarský,

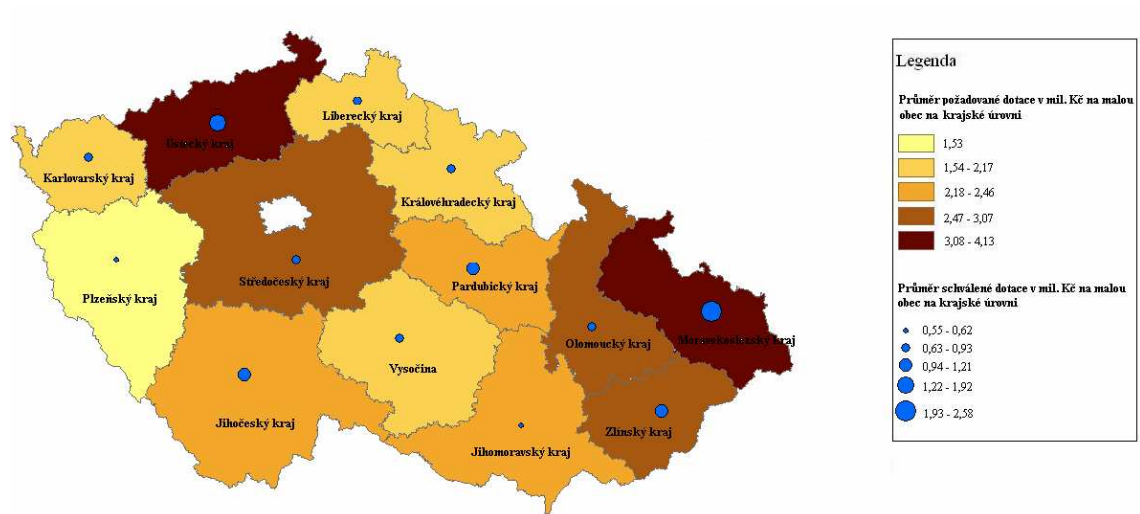
Liberecký. Z tabulky vyplývá, nad 100% podíl počtu podaných žádostí z počtu malých obcí na kraj Moravskoslezský a Olomoucký, což ukazuje na víc, než jednu podanou žádost na zdejší malou obec. Kdyby byl však počet podaných žádostí vztahován na počet aktivních obcí v kraji, vyšel by podíl mnohem vyšší. Nejnižší podíl žádostí z počtu malých obcí v kraji byl podán v kraji Pardubickém. Nejvíce úspěšných obcí v Česku se nachází v kraji Vysočina a Jihočeském, ale nejvyšší podíl úspěšných žádostí v rámci kraje mají kraje Moravskoslezský a Olomoucký. Podíl podaných žádostí vztahovaný k počtu malých obcí v ČR má hodnotu podílu 66 % a z této hodnoty bylo 27 % žádostí úspěšných, což znamená méně, jak poloviční úspěšnost.

Tabulka 18: Krajské rozložení požadované a schválené dotace v mil. Kč

název kraje	počet obcí do 500 obyv.	počet obyv. v obcích do 500 obyv.	požadovaný objem dotace			schválený objem dotace		
			abs. v mil. Kč	průměr na obec	na 1 000 obyv v mil. Kč	abs. v mil. Kč	průměr na obec	na 1 000 obyv. v mil. Kč
Středočeský	686	169 529	2 104,92	3,07	12,42	555,28	0,81	3,28
Jihočeský	446	92 240	1 072,49	2,40	11,63	445,94	1,00	4,83
Plzeňský	338	68 745	518,79	1,53	7,55	184,80	0,55	2,69
Karlovarský	56	15 172	121,57	2,17	8,01	50,16	0,90	3,31
Ústecký	185	50 380	717,27	3,88	14,24	355,27	1,92	7,05
Liberecký	96	23 810	189,45	1,97	7,96	87,99	0,92	3,70
Královéhradecký	284	69 676	544,21	1,92	7,81	222,73	0,78	3,20
Pardubický	289	71 376	711,54	2,46	9,97	321,38	1,11	4,50
Vysočina	545	102 195	1 118,89	2,05	10,95	505,95	0,93	4,95
Jihomoravský	316	81 326	764,51	2,42	9,40	195,56	0,62	2,40
Olomoucký	176	49 554	520,7	2,96	10,51	152,24	0,87	3,07
Zlínský	104	32 435	314,25	3,02	9,69	126,20	1,21	3,89
Moravskoslezský	74	22 525	305,88	4,13	13,58	190,93	2,58	8,48
celkem	3 595	848 963	9 004,47	2,50	10,61	3 394,43	0,94	4,00

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Obrázek 5: Krajské rozložení průměru požadované a schválené dotace na malou obec v mil. Kč

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Obrázek 6: Krajské rozložení požadované a schválené dotace na 1000 obyvatel v mil. Kč

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Nejvyšší objem dotace požadovaly aktivní obce v kraji Středočeském, Vysočina, Jihočeském. Nejnižší objem dotace požadoval kraj Karlovarský. Opět tato skutečnost odpovídá počtu aktivních obcí a počtu podaných žádostí v těchto krajích. Průměrně každá malá obec v Česku požadovala 2,5 mil. Kč. Nejvyšší průměr objemu dotace na malou obec v kraji požadoval kraj Moravskoslezský a Ústecký. Nejnižší objem dotace požadoval kraj Plzeňský, který však nemá nejmenší podíl aktivních obcí, proto můžeme usuzovat na podávání v průměru nízkorozpočtových projektů zdejšími aktivními obcemi. Nejvyšší objem dotace na malou obec v kraji byl schválen v kraji Moravskoslezském a Ústeckém a nejnižší objem dotace byl schválen v kraji Plzeňském a Jihomoravském. Průměrně každé malé obci v Česku byla schválena dotace ve výši necelý 1 mil. Kč.

Nejvyšší objem dotace na 1000 obyvatel požadovaly kraje Ústecký, Moravskoslezský. Nejnižší objem dotace na 1000 obyvatel požadoval kraj Plzeňský, což odpovídá i nejnižšímu průměru objemu požadované dotace na obec. Nejvyšší finanční dopad v podobě schváleného objemu dotace na 1000 obyvatel je čerpán v Moravskoslezském a Ústeckém kraji a naopak nejnižší objem dotace na 1000 obyvatel je čerpán v kraji Jihomoravském. Požadovaný objem dotace na 1000 obyvatel do území malých venkovských obcí v ČR byl 10,6 mil. Kč a schválený objem dotace na 1000 obyvatel byl 4 mil. Kč. Jedná se o necelou třetinovou úspěšnost požadovaného objemu dotace na 1000 obyvatel. Obecně se tedy dá říci, že konečný finanční dopad ze sledovaných opatření PRV malým obcím je poměrně nízký.

Tabulka 19: Krajské rozložení obyvatel v aktivních a úspěšných obcích

název kraj	počet obyv. v obcích do 500 obyv.	obyv. v aktivních obcích		obyv. v úspěšných obcích	
		abs.	%	abs.	%
Středočeský	169 529	65 191	38	25 777	15
Jihočeský	92 240	46 606	51	25 976	28
Plzeňský	68 745	27 564	40	15 185	22
Karlovarský	15 172	6 428	42	3 260	21
Ústecký	50 380	26 900	53	15 204	30
Liberecký	23 810	11 480	48	7 059	30
Královéhradecký	69 676	27 899	40	16 130	23
Pardubický	71 376	27 946	39	14 200	20
Vysočina	102 195	45 423	44	24 751	24
Jihomoravský	81 326	37 243	46	17 738	22
Olomoucký	49 554	34 328	69	15 341	31
Zlínský	32 435	17 802	55	9 638	30
Moravskoslezský	22 525	16 482	73	14 828	66
celkem	848 963	391 292	46	205 087	24

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Počet obyvatel v aktivních/úspěšných obcích souvisí s počtem aktivních/úspěšných obcí. Nejvyšší populaci aktivních/úspěšných obcí mají kraje Středočeský, Jihočeský, Vysočina. Nejmenší populaci aktivních/úspěšných obcí má kraj Karlovarský. Z hlediska podílu obyvatel v aktivních/úspěšných obcích z počtu obyvatel v malých obcích v kraji mají nejvyšší podíl kraje Moravskoslezský a Olomoucký. Středočeský kraj má tento podíl nejnižší. V aktivních obcích žije 46 % populace malých obcí a v úspěšných obcích 24 % populace malých obcí. Přibližně 200 tis. populace měla prospěch z PRV.

7.4. Aktivní a úspěšné malé obce v obou sledovaných výzvách PRV

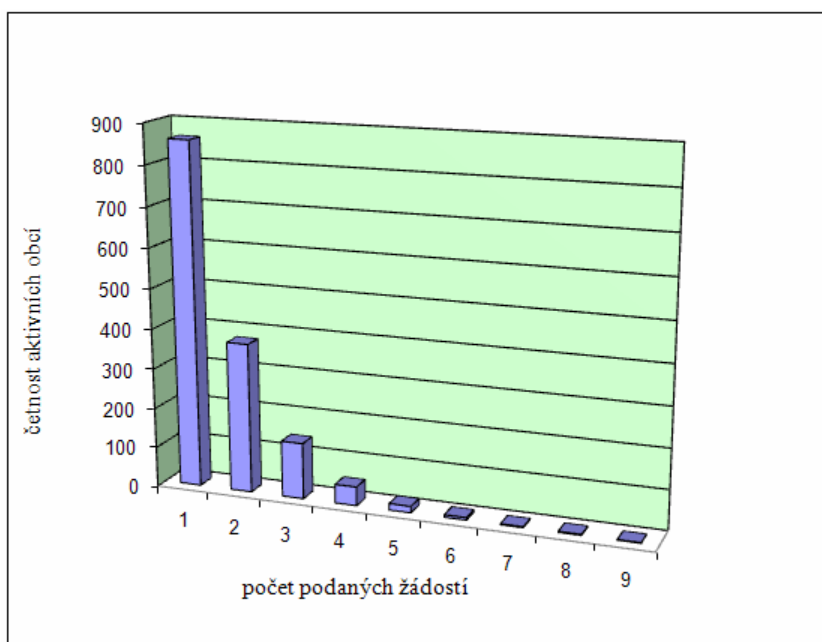
V obou výzvách žádání dotací ve sledovaných opatřeních PRV projevilo aktivitu 1447 malých obcí, které tvoří 40 % všech malých obcí v Česku. Z tohoto počtu aktivních obcí jich bylo 453 stejných aktivních v obou výzvách. Následující tabulka a graf zachycují četnost aktivních obcí při jejich podaném počtu žádostí.

Tabulka 20: Četnost aktivních obcí v závislosti na počtu podaných žádostí

počet aktivních obcí	počet podaných žádostí
859	1
374	2
140	3
47	4
16	5
6	6
2	7
2	8
1	9

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Obrázek 7: Četnost aktivních obcí v závislosti na počtu podaných žádostí

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Aktivita obcí v žádání dotací může být ovlivněna několika faktory. Předmětem následných analýz je ověření vlivu populační velikosti obce, indexu vzdělanosti obyvatel obce, volební účasti obyvatel obce a časové dostupnosti obce od nejbližšího krajského střediska na aktivitu obcí v žádání dotací. Dalšími možnými faktory, určujícími angažovanost obcí v procesu žádání dotací, jsou tzv. měkké faktory. Zejména se jedná o kontakty, známosti starostů či zastupitelstev obcí s odborníky, poradci v oblasti zpracování projektů ohledně čerpání finančních prostředků z EU, úředníky z obecních, krajských, státních úřadů. Důležité jsou i ne/formální vztahy a setkání starostů, které obvykle přispívají k výměně vzájemných zkušeností s čerpáním finančních prostředků do rozvojových aktivit obcí.

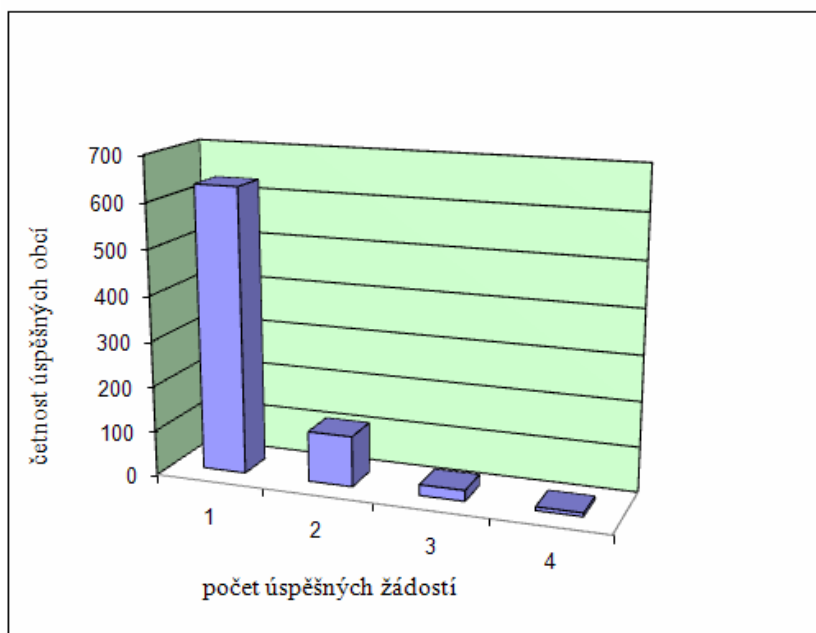
V celém sledovaném období žádání dotací malými obcemi byla schválena dotace pro 776 malých obcí. Tyto úspěšné obce představují 54 % aktivních obcí. Mnoho úspěšných obcí ve druhé výzvě bylo úspěšných i v páté výzvě. Konkrétně se jedná o 94 stejných úspěšných obcí v obou výzvách, což představuje 12 % celkových úspěšných obcí obou výzev. Z celkového počtu 776 úspěšných obcí je 632 (81 %) úspěšných s jednou žádostí o dotaci z PRV a 144 (19 %) úspěšných se dvěma a více žádostmi o dotaci z PRV. Zobrazení úspěšných obcí dle počtu úspěšných žádostí znázorňuje příloha č. 6. Následující tabulka a graf zachycují četnost úspěšných obcí při jejich úspěšném počtu žádostí.

Tabulka 21: Četnost úspěšných obcí v závislosti na počtu úspěšných žádostí

počet úspěšných obcí	počet úspěšných žádostí
632	1
112	2
24	3
8	4

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Obrázek 8: Četnost úspěšných obcí v závislosti na počtu úspěšných žádostí

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Obec má zaručenou úspěšnost tím, že si podá projekt, který získá nejvíce bodů z nastavených preferenčních kritérií. V menší míře se na úspěšnosti obce podílí i čas podání žádosti o dotaci. Časové hledisko hraje roli u žádostí se stejným bodovým ziskem. V takovém případě obce, které si podají žádost dříve, jsou zvýhodněny oproti ostatním obcím. Obce v úspěšnosti soutěží mezi sebou v rámci jednotlivých NUTS II, protože finanční alokace pro danou výzvu příjmu žádostí a opatření je rozdělena mezi jednotlivé regiony NUTS II tzv. regionálními balíčky na základě počtu malých obcí a obyvatel v nich.

Z detailní analýzy úspěšných projektů můžeme zjistit, jaká preferenční kritéria měla vliv na úspěšnost podaného projektu. Detailní analýza však není předmětem výzkumu práce. Malé úspěšné obce si podávaly tzv. „preferované projekty“, které splňují preferenční kritéria s vysokým bodovým ziskem. Jedná se například o preferenční kritérium „projekt využívá a obnovuje existující stavbu/stavby“ nebo „projekt řeší venkovní hřiště a sportoviště“ atd. Na vytváření preferenčních kritérií se podílí Ministerstvo zemědělství a SZIF.

8. Analýza nejaktivnějších krajů na okresní úrovni

Aktivitu malých obcí v nejaktivnějších krajích nám pomůže objasnit analýza na nižší řádovostní úrovni okresní. Z pohledu okresní úrovně vidíme ve kterých oblastech kraje jsou malé obce nejaktivnější a můžeme se pokusit zjistit, co ovlivňuje aktivitu těchto obcí. Analýza je provedena souhrnně pro 2. a 5. výzvu sledovaných opatření PRV.

Z analýzy aktivity a úspěšnosti za celé sledované období vyplývá, že nejaktivnějším krajem z hlediska absolutních hodnot je kraj Středočeský a z hlediska sledovaných podílových hodnot kraj Moravskoslezský. Vždy je třeba odlišit výsledky absolutních hodnot a výsledky podílových hodnot. Zatímco absolutní hodnoty aktivity malých obcí v jednotlivých krajích bývají zpravidla ovlivněny počtem malých obcí, které souvisí s rozlohou a polohou daného kraje. Čím větší má kraj počet malých obcí, tím spíše může vykazovat v absolutních hodnotách vyšší počet i obcí aktivních. Podílové hodnoty aktivity v jednotlivých krajích jsou již vztahovány ke konkrétnímu počtu malých obcí v krajích. Pokud by tedy existoval kraj s jednou malou obcí a ta by byla také aktivní, jedná se o 100 % podíl aktivních obcí v tomto kraji. Absolutní hodnoty nám v provedených analýzách zachycují nejaktivnější kraje z celorepublikového pohledu a podílové hodnoty nám určují nejaktivnější kraje z krajské úrovně.

8.1. Analýza aktivity a úspěšnosti malých obcí v Moravskoslezském kraji

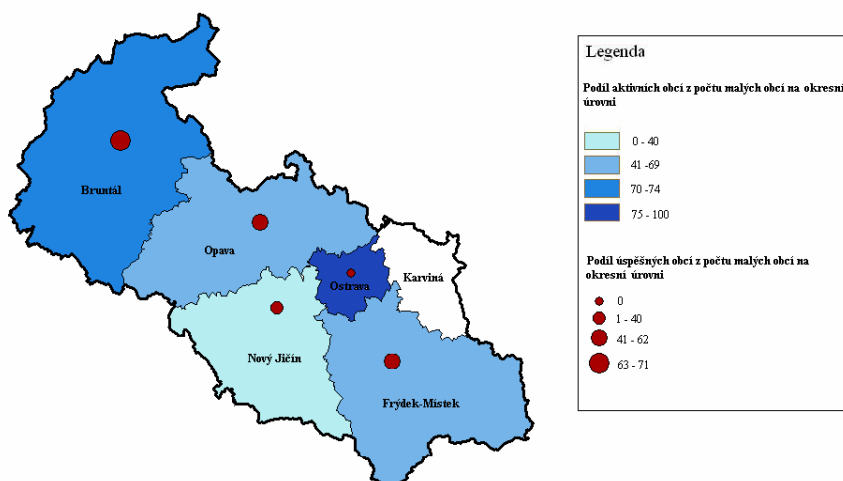
Moravskoslezský kraj se nachází na severovýchodě Moravy. Na jeho území se vyskytují spíše populačně větší obce. Po kraji Karlovarském má kraj Moravskoslezský nejnižší počet obcí do 500 obyvatel. Vývoj malých obcí v Moravskoslezském kraji závisí do značné míry na jejich poloze vůči ostravské sídelní aglomeraci. Obce, které se nacházejí v dobré geografické poloze vůči aglomeraci, lépe stabilně udržují své obyvatelstvo, než obce vzdálenější. To je způsobeno jednak pestrou nabídkou zaměstnání a služeb či podporou bytové výstavby v krajské aglomeraci.

Tabulka 22: Okresní rozložení aktivních a úspěšných obcí

Okres	počet obcí do 500 obyv.	aktivní obce		úspěšné obce	
		abs.	%	abs.	%
Bruntál	38	28	74	27	71
Frydek-Místek	13	9	69	8	62
Karviná	0	0	0	0	0
Nový Jičín	5	2	40	2	40
Opava	17	11	65	9	53
Ostrava město	1	1	100	0	0
celkem	74	51	67	46	61

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Obrázek 9: Okresní rozložení aktivních a úspěšných obcí

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

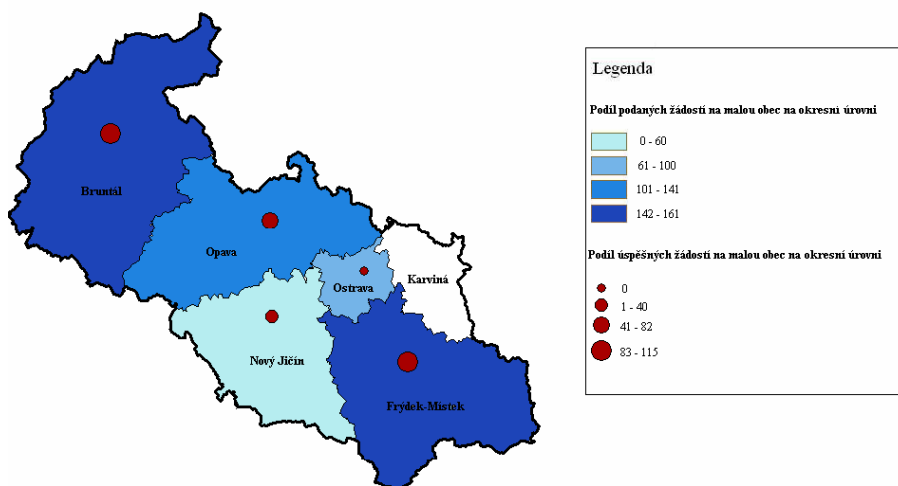
V Moravskoslezském kraji bylo 51 aktivních obcí, které představují 67 % celkového počtu malých obcí v tomto kraji. Nejvyšší podíl aktivních obcí z celkového počtu malých obcí je v okresech Ostrava město a Bruntál. Okres Ostrava má pouze jednu malou obec a ta byla také aktivní, proto vykazuje v tabulce 100 %. V okrese Bruntál se nachází mnoho malých obcí, z nichž přes 70 % projevilo aktivitu v žádání dotací z PRV. Oblast Bruntálska bývá tradičně řazena do periferních oblastí ČR, vykazuje v mnoha socioekonomických ukazatelích nižší hodnoty, než je průměr těchto ukazatelů v ČR. Lze se domnívat, že na zvýšenou aktivitu zdejších malých obcí působí ostatní měkké faktory (podnikatelské prostředí, kvalita lidských zdrojů atd.). Okres Bruntál má své zkušenosti i v rámci předvstupního programu Phare 1998 (Pokorák 2007). V okrese Karviná se nenachází žádná malá obec. Nejvyšší podíl úspěšných obcí z počtu malých obcí má nadále okres Bruntál. Zatímco jedna aktivní obec v okrese Ostrava město nebyla úspěšná, obě aktivní obce v okrese Nový Jičín úspěšné byly. Okres Frýdek Místek vykazuje vyšší podíl aktivity/úspěšnosti než okres Opava.

Tabulka 23: Okresní rozložení podaných a úspěšných žádostí

Okres	počet obcí do 500 obyv.	podané žádosti		úspěšné žádosti	
		abs.	%	abs.	%
Bruntál	38	61	161	41	108
Frýdek-Místek	13	20	154	15	115
Karviná	0	0	0	0	0
Nový Jičín	5	3	60	2	40
Opava	17	24	141	14	82
Ostrava město	1	1	100	0	0
celkem	74	109	143	72	97

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Obrázek 10: Okresní rozložení podaných a úspěšných žádostí

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

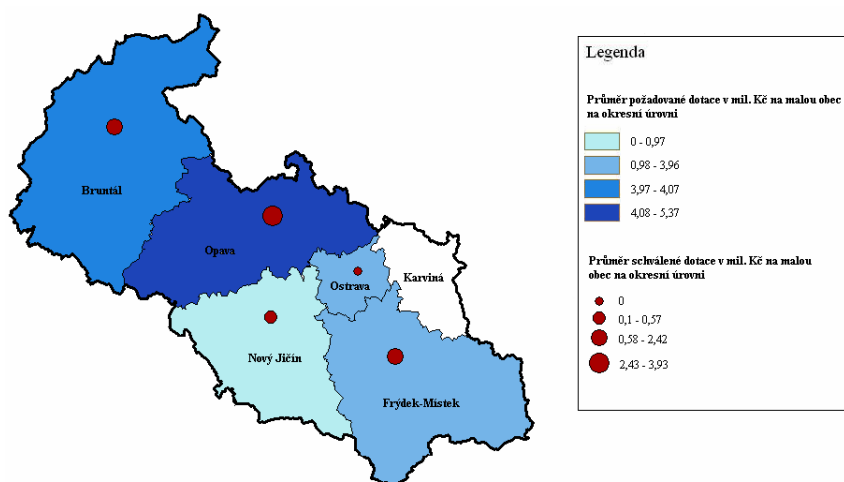
Podíl podaných žádostí odpovídá podílu aktivních obcí. Opět nejvyšší podíl podaných žádostí na celkový počet malých obcí má okres Bruntál. V podílu úspěšných žádostí z celkového počtu malých obcí zaostává okres Bruntál za okresem Frýdek Místek. V Moravskoslezském kraji byla 66% úspěšnost podaných žádostí. Pokud budeme počítat na jednu malou obec jednu podanou žádost, pak je úspěšnost téměř 100 %.

Tabulka 24: Okresní rozložení požadované a schválené dotace v mil. Kč

Okres	počet obcí do 500 obyv.	požadovaný objem dotace		schválený objem dotace	
		abs.v mil. Kč	průměr na obec	abs. v mil. Kč	průměr na obec
Bruntál	38	154,51	4,07	89,84	2,36
Frýdek-Místek	13	51,42	3,96	31,45	2,42
Karviná	0	0	0,00	0	0,00
Nový Jičín	5	4,86	0,97	2,87	0,57
Opava	17	91,22	5,37	66,78	3,93
Ostrava město	1	3,87	3,87	0	0,00
celkem	74	305,88	4,13	190,94	2,58

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Obrázek 11: Okresní rozložení průměru požadované a schválené dotace na malou obec v mil. Kč

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

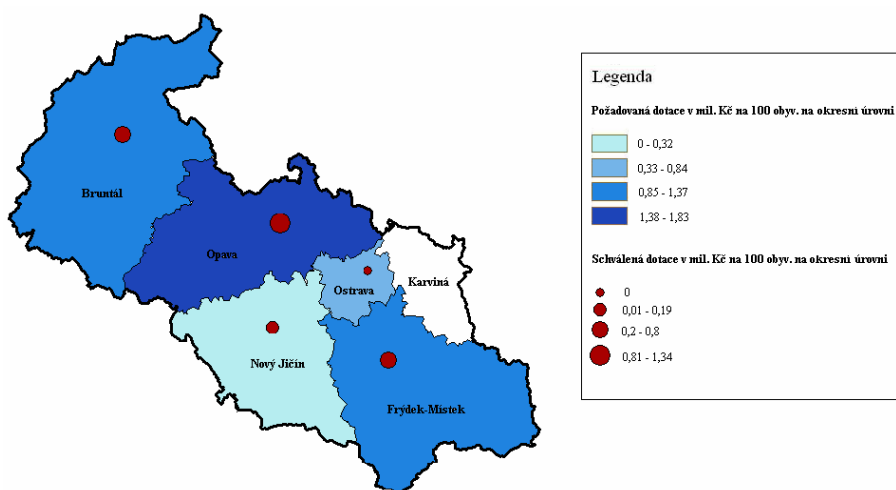
U všech okresů Moravskoslezského kraje odpovídá podíl objemu požadované dotace podílu podaných žádostí. Odlišnosti v pozici jednotlivých okresů jsou zaznamenány u průměru objemu požadované dotace na malou obec. Nejvyšší průměr tohoto ukazatele vykazuje okres Opava. Jelikož počet aktivních obcí je úměrný počtu malých obcí v jednotlivých okresech, můžeme tvrdit, že malé aktivní obce v okrese Opava si průměrně podávaly vysokorozpočtové projekty. Nejnižší objem dotace průměrně na malou obec požadoval okres Nový Jičín. Zdejší malé aktivní obce si podaly v průměru nízkorozpočtové projekty. Malé obce na Opavsku byly i nejméně úspěšné v průměru schválené dotace na malou obec. V Moravskoslezském kraji bylo průměrně na malou obec požadováno 4,13 mil. Kč a schváleno 2,58 mil. Kč.

Tabulka 25: Okresní rozložení požadované a schválené dotace na 100 obyvatel v mil. Kč

Okres	počet obyv. v obcích do 500 obyv.	objem požadované dotace v mil.Kč	objem schválené dotace v mil. Kč	objem požadované dotace v mil. Kč na 100 obyv.	objem schválené dotace v mil. Kč na 100 obyv
Bruntál	11 261	154,51	89,84	1,37	0,80
Frýdek-Místek	4 269	51,42	31,45	1,20	0,74
Karviná	0	0	0,00	0,00	0,00
Nový Jičín	1 542	4,86	2,87	0,32	0,19
Opava	4 991	91,22	66,78	1,83	1,34
Ostrava město	462	3,87	0,00	0,84	0,00
celkem	22 525	305,88	190,94	1,36	0,85

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Obrázek 12: Okresní rozložení požadované a schválené dotace na 100 obyvatel v mil. Kč

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Největší objem dotace na 100 obyvatel malých obcí požadovaly okresy Opava a Bruntál, naopak nejmenší objem dotace na 100 obyvatel požadoval okres Nový Jičín. Dvě malé aktivní obce v okrese Nový Jičín požadovaly méně dotace než jedna malá aktivní obec v okrese Ostrava město. Nejvyšší finanční částku dotace na 100 obyvatel čerpaly malé obce v okrese Opava. Zajímavá je nízká odlišnost požadované a schválené dotace na 100 obyvatel v okresech Frýdek-Místek a Bruntál. Malé aktivní obce na Bruntálsku si v průměru podávaly nízkorozpočtové projekty. V Moravskoslezském

kraji bylo na 100 obyvatel malých obcí požadováno 1,36 mil. Kč a schváleno 0,85 mil. Kč.

Aktivita malých obcí v Moravskoslezském kraji je s největší pravděpodobností ovlivněna měkkými faktory, například neformálními vztahy starostů jednotlivých malých obcí, působením většího množství zpracovatelských firem, které zpracovávají projekty do PRV a poskytují poradenství v oblasti čerpání finančních prostředků z evropských fondů. Dalším faktorem, který je příznivý pro aktivitu zdejších malých obcí, je výhodná geografická poloha. Kromě oblasti Bruntálska všechny malé obce se nachází poměrně blízko krajskému městu Ostrava, z jehož blízkosti mají malé obce užitek v podobě aglomeračních výhod. Z tohoto hlediska může pomáhat malým obcím v západní části kraje i město Opava. Na vysokou úspěšnost obcí má vliv vyjednání dobrých podmínek pro poskytování dotace malým obcím ve výši přidělené finanční alokace pro region NUTS II Moravskoslezsko, která po přepočtu na počet malých obcí a počtu obyvatel v nich vykazuje nejvyšší hodnotu ve srovnání s jinými regiony soudržnosti. Důležitým faktorem aktivity a úspěšnosti malých obcí může být tedy i politika daného kraje.

8.2. Analýza aktivity a úspěšnosti malých obcí ve Středočeském kraji

Středočeský kraj je svou rozlohou největším krajem ČR. Na svém území soustřeďuje největší počet malých a aktivních obcí a také nejvyšší počet obyvatel žijící v malých a aktivních obcích. Malé obce Středočeského kraje jsou spíše populačně slabší, nejvíce obcí se nachází ve velikostní kategorii 100 – 199 obyvatel. Malé obce v blízkém zázemí hl. města Prahy často slouží, jako tzv. „noclehárny“ žijících obyvatel Prahy. Svou výhodnou polohou vůči Praze mají dobré předpoklady pro rozvoj, lépe stabilně udržují své obyvatelstvo. Malé obce, nacházející se ve větší vzdálenosti od Prahy, také mohou využívat aglomeračních výhod hlavního města. Hůře jsou na tom malé obce, ležící při hranicích kraje, zejména malé obce nacházející se při hranicích s krajem Jihočeským a Jihomoravským v oblasti tzv. vnitřní periferie. V obcích středočeské periferie zmizela přirozená hospodářská základna a občanské vybavení malých obcí je na poměrně nízké úrovni (Perlín 2006).

Tabulka 26: Okresní rozložení aktivních a úspěšných obcí

Okres	počet obcí do 500 obyv.	aktivní obce		úspěšné obce	
		abs.	%	abs.	%
Benešov	78	36	46	12	15
Beroun	48	11	23	5	10
Kladno	57	14	25	5	9
Kolín	50	20	40	8	16
Kutná hora	61	23	38	12	20
Mělník	36	19	53	7	19
Mladá Boleslav	90	24	27	10	11
Nymburk	53	16	30	5	9
Praha-východ	47	19	40	7	15
Praha-západ	24	10	42	4	17
Příbram	82	11	13	1	1
Rakovník	60	20	33	9	15
celkem	686	223	33	85	12

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

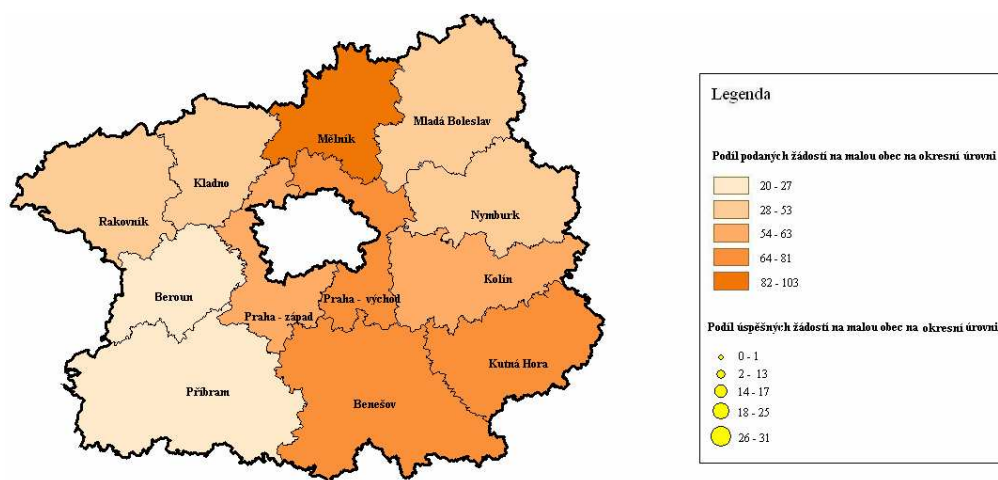

Tabulka 27: Okresní rozložení podaných a úspěšných žádostí

Okres	počet obcí do 500 obyv.	podané žádosti		úspěšné žádosti	
		abs.	%	abs.	%
Benešov	78	58	74	13	17
Beroun	48	13	27	5	10
Kladno	57	25	44	8	14
Kolín	50	30	60	8	16
Kutná hora	61	46	75	15	25
Mělník	36	37	103	11	31
Mladá Boleslav	90	37	41	12	13
Nymburk	53	27	51	5	9
Praha-východ	47	38	81	7	15
Praha-západ	24	15	63	4	17
Příbram	82	16	20	1	1
Rakovník	60	32	53	9	15
celkem	686	374	55	98	14

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Obrázek 14: Okresní rozložení podaných a úspěšných žádostí

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Nejvyšší podíl žádostí na počet malých obcí v okrese předložily aktivní obce v okresech Mělník, Praha-východ a Benešov. V případě okresů Mělník a Praha-východ vychází průměrně dvě podané žádosti na aktivní obec. Nejnižší podíl podaných žádostí na počet malých obcí v okrese vykazují obce na Příbramsku. Úspěšnost žádostí na počet

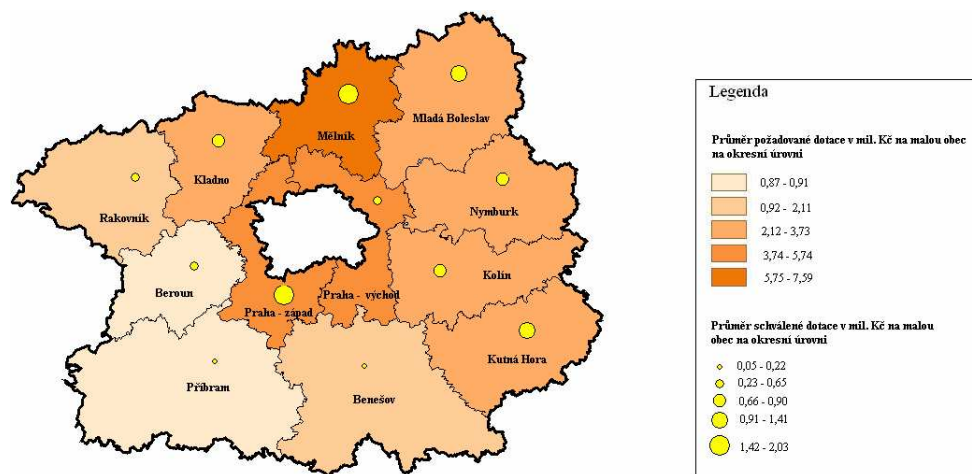
malých obcí je nejvyšší v okrese Mělník a Kutná Hora a nejnižší v okrese Příbram, který má i nízkou aktivitu a úspěšnost v podílu aktivních a úspěšných obcí. V rámci celého kraje bylo 26 % úspěšných žádostí z celkového počtu podaných.

Tabulka 28: Okresní rozložení požadované a schválené dotace v mil. Kč

Okres	počet obcí do 500 byvv.	požadovaný objem dotace		schválený objem dotace	
		abs. v mil. Kč	průměr na obec	abs. v mil. Kč	průměr na obec
Benešov	78	164,28	2,11	17,49	0,22
Beroun	48	43,72	0,91	30,41	0,63
Kladno	57	180,29	3,16	39,97	0,70
Kolín	50	184,26	3,69	38,25	0,77
Kutná hora	61	227,55	3,73	71,04	1,16
Mělník	36	273,41	7,59	69,54	1,93
Mladá Boleslav	90	300,12	3,33	126,59	1,41
Nymburk	53	149,27	2,82	47,59	0,90
Praha-východ	47	269,70	5,74	30,4	0,65
Praha-západ	24	131,16	5,47	48,67	2,03
Příbram	82	70,96	0,87	4,5	0,05
Rakovník	60	110,20	1,84	33,82	0,56
celkem	686	2 104,92	3,07	558,27	0,81

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Obrázek 15: Okresní rozložení průměru požadované a schválené dotace na malou obec v mil. Kč

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

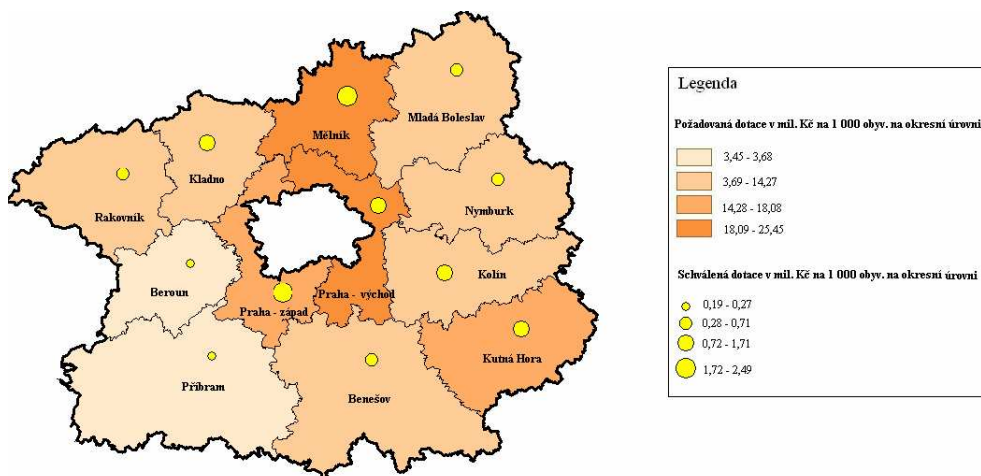
Adekvátně nízkému podílu podaných/úspěšných žádostí v okrese Příbram odpovídá i nízký průměr požadovaného/schváleného objemu dotace na místní malou obec. V rámci okresů nejvyšší průměr dotace na malou obec požadovaly okresy Mělník a Praha-východ. Absolutně nejvyšší objem dotace z celkové požadované dotace krajem požadoval okres Mladá Boleslav, kde došlo k podání mnoha vysokorozpočtových infrastrukturních projektů. Průměrně každá malá obce ve středočeském kraji požadovala 3 mil. Kč dotace a bylo jí v průměru schváleno jen 810 tis. Kč dotace.

Tabulka 29: Okresní rozložení požadované a schválené dotace na 1000 obyvatel
v mil. Kč

Okres	počet obyv. v obcích do 500 obyv.	objem požadované dotace v mil.Kč	objem schválené dotace v mil. Kč	objem požadované dotace v mil. Kč na 1000 obyv.	objem schválené dotace v mil. Kč na 1000 obyv.
Benešov	15 887	164,28	17,49	10,34	1,10
Beroun	12 675	43,72	30,41	3,45	2,40
Kladno	14 990	180,29	39,97	12,03	2,67
Kolín	13 599	184,26	38,25	13,55	2,81
Kutná hora	14 190	227,55	71,04	16,04	5,01
Mělník	10 745	273,41	69,54	25,45	6,47
Mladá Boleslav	21 038	300,12	126,59	14,27	6,02
Nymburk	14482	149,27	47,59	10,31	3,29
Praha-východ	12555	269,70	30,40	21,48	2,42
Praha-západ	7256	131,16	48,67	18,08	6,71
Příbram	19265	70,96	4,50	3,68	0,23
Rakovník	12847	110,20	33,82	8,58	2,63
celkem	169 529	2 104,92	558,27	12,42	3,29

Zdroj: ČSÚ - Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007, 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Obrázek 16: Okresní rozložení požadované a schválené dotace na 1000 obyvatel v mil. Kč

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

První místo s nejvyšším objemem požadované dotace na 1000 obyvatel zaujímá okres Mělník a dále Praha-východ. Malé obce na Berounsku požadovaly na 1000 obyvatel nejméně dotace. Skutečná dotace, která je schválena a čerpána na 1000 obyvatel je nejvyšší v okrese Mělník a nejnižší a předpokládaná v okrese Příbram.

Ve středočeském kraji bylo na 1000 obyvatel žijících v malých obcích požadováno 12,42 mil. Kč a schválena byla necelá čtvrtina 3,29 mil. Kč.

Analýza Středočeského kraje poukázala na nejnižší aktivitu a úspěšnost malých obcí na Příbramsku, jehož jižní část se řadí k oblasti tzv. vnitřní periferie (Herynková 2008). Můžeme se domnívat, že zdejší malé obce nejsou dostatečně informovány ohledně možnosti čerpání dotace z PRV. Naopak oblast sousedící s Příbramskem - okres Benešov vykazuje dobré ukazatele aktivity a úspěšnosti malých obcí, což může být ovlivněno výhodnější geografickou polohou ve vazbě na dálnici D1 a následně lepší dostupností k hlavnímu městu. Na území okresu Benešov působí Místní akční skupina Posázaví, která se angažovala v žádání dotací již v roce 2006 z programu Leader ČR. Malé obce pod jejím působením mohou v důsledku získaných zkušeností o rozvoji venkova vykazovat vyšší aktivitu a úspěšnost v žádání dotací z PRV. Neaktivnější a neúspěšnější jsou malé obce na Mělnicku. V okrese Mělník se nachází nízký počet spíše populačně větších malých obcí ve srovnání s okresem Příbram či Benešov.

Nejvyšší objem dotace ze všech okresů v kraji požadoval okres Mladá Boleslav, kde došlo k podání 10 žádostí o dotaci s požadovanou dotací nad 10 mil. Kč.

Existence Prahy, jako centra mnoha odborníků, specialistů, poradců v oblasti zpracování projektů pro získání dotací z EU, je obrovskou výhodou pro všechny malé obce v jejím dosahu. Zejména se jedná o malé obce v okresech Praha-východ a Praha-západ, u kterých je zaznamenána vysoká aktivita v žádání dotací z PRV.

9. Analýza aktivity a úspěšnosti malých obcí ve vztahu k populační velikosti obcí

Předmětem analýzy je zkoumání vlivu faktoru populační velikosti obce na její aktivitu a úspěšnost v žádání dotací z PRV. Analýza je provedena souhrnně za obě sledované výzvy příjmu žádostí. Údaje o počtu malých obcí v jednotlivých velikostních kategoriích vychází z dokumentů ČSÚ Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2007 a k 1. 1. 2008, z nichž je počítán průměr počtu obyvatel v jednotlivých obcích. Pro potřeby analýzy jsou malé obce rozděleny dle populační velikosti do pěti velikostních kategorií.

Tabulka 30: Aktivní a úspěšné obce v jednotlivých velikostních kategoriích

kategorie	obce do 500 obyv.		aktivní obce		úspěšné obce	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0 - 99	522	15	123	9	64	8
100 - 199	1 058	29	329	23	201	26
200 - 299	889	25	380	26	211	27
300 - 399	646	18	329	23	162	21
400 - 499	480	13	286	20	138	18
celkem	3 595	100	1 447	100	776	100

Zdroj: ČSÚ:Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007 a 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Nejvíce malých obcí má 100 až 199 obyvatel. Populačně největších malých obcí nad 400 obyvatel je nejméně. Výše uvedená tabulka zachycuje stav podílu aktivních a úspěšných obcí v jednotlivých velikostních kategoriích z celkového počtu aktivních/úspěšných obcí. Nejvyšší podíl aktivních obcí z celkového počtu aktivních obcí nevykazují obce z velikostní kategorie 100 – 199 obyvatel, ve které se nachází nejvíce malých obcí, ale obce z velikostní kategorie o stupeň vyšší. Kategorie 100 – 199 a 300 – 399 obyvatel mají shodný podíl aktivních obcí z počtu všech aktivních obcí, ale vzhledem ke svému podílu malých obcí má kategorie 300 – 399 lepší pozici. Zatímco v nejmenší velikostní kategorii je v Česku celkem 15 % všech obcí do 500 obyvatel, tak míra aktivity těchto nejmenších obcí je výrazně menší a dosahuje hodnot pouze 9 %. Aktivita obcí roste se zvyšující se velikostní kategorií. Podíl úspěšných obcí roste také v závislosti na zvyšující se velikostní kategorii.

Tabulka 31: Podané a úspěšné žádosti o dotaci v jednotlivých velikostních kategoriích

kategorie	počet obcí do 500 obyv.	podané žádosti		úspěšné žádosti	
		abs.	průměr na obec	abs.	průměr na obec
0 - 99	522	172	0,33	73	0,14
100 - 199	1058	505	0,48	251	0,24
200 - 299	889	610	0,69	259	0,29
300 - 399	646	598	0,93	207	0,32
400 - 499	480	486	1,01	170	0,35
celkem	3 595	2 371	0,66	960	0,27

Zdroj: ČSÚ:Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007 a 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Absolutně nejvyšší počet podaných žádostí je ve velikostní kategorii 200 – 299 obyvatel, to odpovídá i nejvyššímu podílu aktivních obcí ze všech aktivních obcí. Průměr podaných/úspěšných žádostí na malou obec v jednotlivých velikostních kategoriích roste s rostoucí velikostní kategorií.

Tabulka 32: Požadovaný a schválený objem dotace v jednotlivých velikostních kategoriích

kategorie	obce do 500 obyv.		požadovaný objem dotace		schválený objem dotace	
	abs.	%	abs. v mil. Kč	%	abs. v mil. Kč	%
0 - 99	522	15	417,60	5	220,73	7
100 - 199	1 058	29	1 621,40	18	780,65	23
200 - 299	889	25	2 123,00	24	906,12	27
300 - 399	646	18	2 527,40	28	746,99	22
400 - 499	480	13	2 315,00	26	739,92	22
celkem	3 595	100	9 004,4	100	3 394,41	100

Zdroj: ČSÚ:Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007 a 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Zatímco všechny obce nad 100 obyvatel čerpaly dotaci relativně rovnoměrně, tak nejmenší obce do 100 obyvatel měly prokazatelně zhoršený přístup k dotačním prostředkům a čerpaly pouze 7 % všech prostředků. Vzhledem k menšímu počtu obyvatel je ale relativní význam dotace významnější. To je patrné při sledování ukazatele objemu schválené dotace na obyvatele, kdy nejmenší obce, pokud uspěly, čerpaly na obyvatele dotaci ve výši více než 6 mil. Kč, viz tabulka níže.

Tabulka 33: Požadovaný a schválený objem dotace na 1000 obyvatel v jednotlivých velikostních kategoriích

kategorie	počet obyv. v obcích do 500 obyv.	objem požadované dotace v mil. Kč	objem schválené dotace v mil. Kč	objem požadované dotace v mil. Kč na 1000 obyv.	objem schválené dotace v mil. Kč. na 1000 obyv
0 - 99	36 753	417,6	220,73	11,36	6,01
100 - 199	156 938	1 621,4	780,65	10,33	4,97
200 - 299	217 291	2 123,0	906,12	9,77	4,17
300 - 399	223 568	2 527,4	746,99	11,30	3,34
400 - 499	214 413	2 315,0	739,92	10,80	3,45
celkem	848 963	9 004,4	3 394,41	10,61	4,00

Zdroj: ČSÚ:Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007 a 1.1.2008; IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Z hlediska rovnoměrného žádání dotací na 1000 obyvatel, významnější výjimku vykazuje velikostní kategorie 200 - 299 obyvatel, ze které obce oproti obcím z ostatních kategorií požadovaly nízký objem dotace. Zajímavý je vysoký objem požadované dotace nejmenšími obcemi. Můžeme se domnívat, že si v průměru tyto obce podávaly žádosti o dotaci s vysokorozpočtovými projekty, zpravidla na rozvoj infrastruktury, která často v nejmenších obcích zcela chybí. Obce do 300 obyvatel čerpaly vyšší objem dotace na 1000 obyvatel než obce nad 300 obyvatel, což je dáno nižším počtem obyvatel v obcích do 300 obyvatel. Nejmenší velikostní kategorie čerpala na 1000 obyvatel nejvíce dotace a to ve výši 6 mil Kč.

Hypotéza „Populačně větší malé obce jsou aktivnější v žádání dotací z PRV“ se potvrdila. Z analýzy vyplývá prokazatelně nejvyšší aktivita obcí nad 400 obyvatel. Úspěšnost obcí v podílu úspěšných obcí a objemu schválené dotace z celku je opět nejnižší u obcí do 100 obyvatel, ale finanční dopad z hlediska objemu přidělené dotace na 1000 obyvatel je u obcí nejmenší velikostní kategorie nejvyšší.

10. Analýza aktivity malých obcí ve vztahu k indexu vzdělanosti, volební účasti, časové dostupnosti k nejbližšímu krajskému městu

Analýza zkoumá vliv ukazatelů indexu vzdělanosti, volební účasti, časové dostupnosti na aktivitu malých obcí ve vztahu k finanční podpoře ze zkoumaných opatření PRV. Výběr jednotlivých ukazatelů je diskutován v kap. 4 Cíle a stanovení hypotéz a definice jednotlivých ukazatelů v kap. 5 Metodika. Analýza je provedena souhrnně za obě výzvy příjmu žádostí.

Ke zjištění vlivu jednotlivých ukazatelů na aktivitu malých obcí jsou použity dvě rozdílné analýzy.

První analýza zjišťuje, jak se ukazatelé index vzdělanosti, volební účast, časová dostupnost liší u obcí aktivních a pasivních. Aby se nám potvrdila hypotéza *„Aktivita malých obcí v žádání dotací z PRV souvisí s vyšší úrovní jejich sociálního kapitálu“*, měly by ukazatelé indexu vzdělanosti a volební účasti za aktivní obce vykazovat vyšší hodnoty, než za obce pasivní. K potvrzení hypotézy *„Aktivita malých obcí v žádání dotací z PRV je ovlivněna jejich geografickou polohou“* by měl ukazatel časová dostupnost od nejbližšího krajského města za aktivní obce vykazovat nižší hodnoty než za obce pasivní. K zobrazení hodnot jednotlivých ukazatelů v souboru aktivních a pasivních obcí nám pomůže grafická metoda – zobrazení histogramů provedená ve statistickém souboru SPSS verze 13.

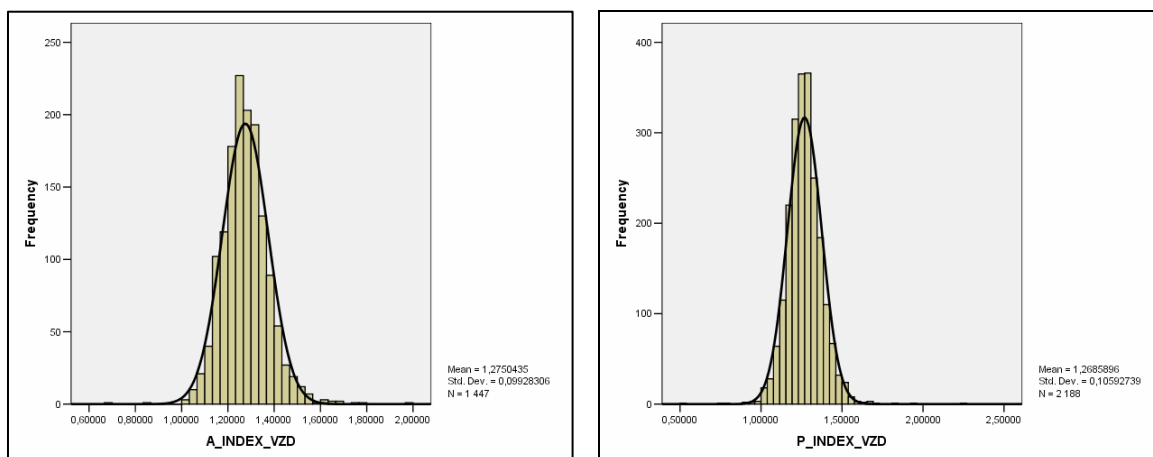
Druhá analýza zkoumá, jak se mění průměrné hodnoty jednotlivých ukazatelů v závislosti na počtu podaných žádostí malými obcemi. Předpokladem analýzy je, že s růstem počtu podaných žádostí, nebo-li s růstem aktivity malých obcí, budou ukazatelé index vzdělanosti a volební účast zvyšovat své průměrné hodnoty a ukazatel časová dostupnost bude své průměrné hodnoty snižovat.

10.1. Analýza zobrazení histogramů

K vytvoření histogramů bylo potřeba nejdříve z dostupných dat ohledně sledovaných ukazatelů vybrat soubor malých obcí – obcí do 500 obyvatel. Malé obce byly vybrány na základě průměru počtu obyvatel z let 2007 a 2008, kdy proběhly sledované výzvy příjmu žádostí. Ze souboru malých obcí byly pak následně vybrány obce aktivní a pasivní.

Osa x v histogramu odpovídá hodnotám sledovaného ukazatele a osa y četnosti obcí. Histogramy jsou proloženy normální křivkou, tzv. gaussovskou křivkou, zobrazující data s normálním rozložením (Hendl 2006).

Obrázek 17: Histogramy ukazatele index vzdělanosti za aktivní a pasivní obce ČR

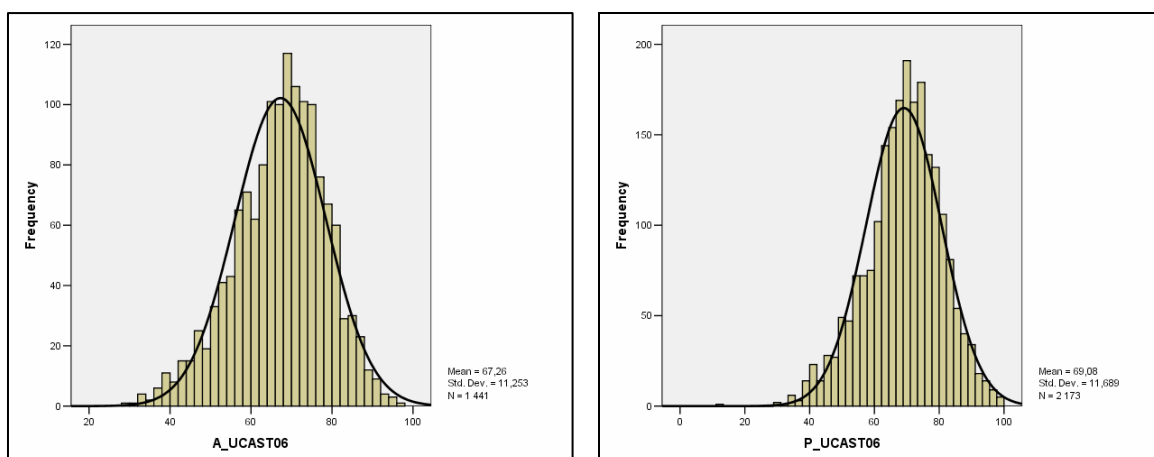

Zdroj dat: ČSÚ, IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Oba histogramy indexu vzdělanosti mají symetrický tvar. Soubor aktivních obcí (vlevo) má průměrnou hodnotu indexu vzdělanosti 1,28 a soubor pasivních obcí má průměrnou hodnotu indexu vzdělanosti 1,27. Směrodatná odchylna³ u obou souborů obcí se téměř neliší. Nelze potvrdit vliv indexu vzdělanosti na aktivitu obcí.

³ měří rozptýlenost dat kolem aritmetického průměru dat

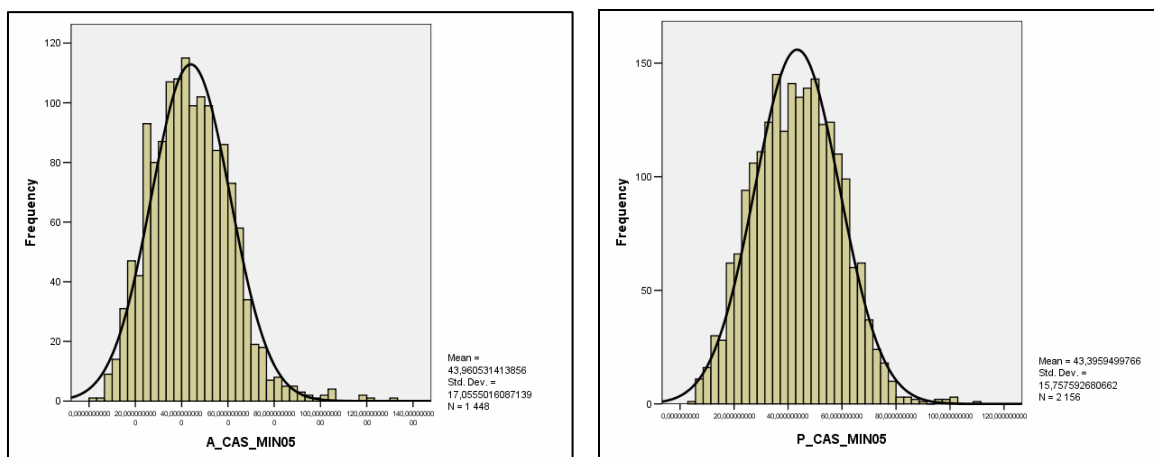
Obrázek 18: Histogramy ukazatele volební účast za aktivní a pasivní obce ČR

Zdroj dat: ČSÚ, IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Soubor aktivních obcí (vlevo) má průměrnou hodnotu volební účasti 67,26 % a soubor pasivních obcí má průměrnou hodnotu volební účasti 69,08 %. Směrodatná odchylka u obou souborů obcí se téměř neliší. Nelze potvrdit vliv volební účasti na aktivitu obcí.

Obrázek 19: Histogramy ukazatele časová dostupnost za aktivní a pasivní obce ČR

Zdroj dat: ČSÚ, IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Soubor aktivních obcí (vlevo) má průměrnou hodnotu časové dostupnosti 44 minut a soubor pasivních obcí má průměrnou hodnotu časové dostupnosti 43 minut. Směrodatná odchylka má u obcí aktivních o 1,3 vyšší hodnotu než u obcí pasivních, což

poukazuje na nepatrně vyšší rozptýlenost dat od průměru. Nelze potvrdit vliv časové dostupnosti na aktivitu obcí.

10.2. Analýza závislosti ukazatelů na počtu podaných žádostí

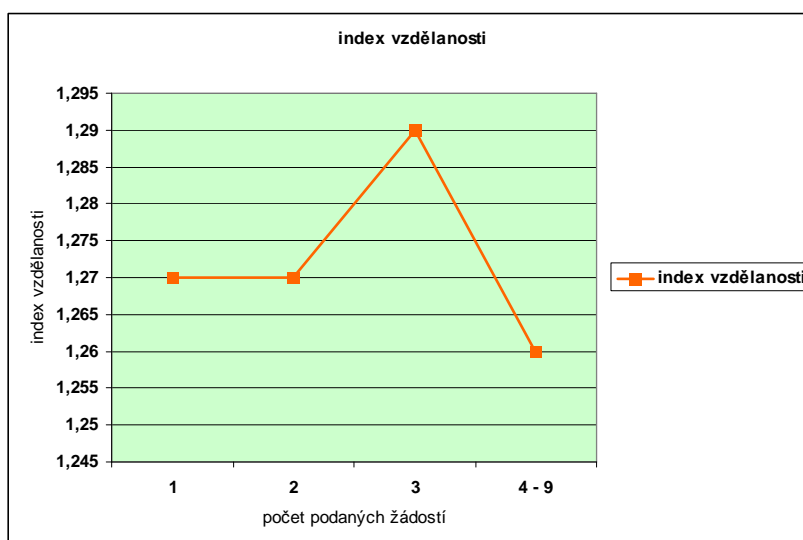
Samotné analýze předcházelo rozdělení aktivních obcí dle počtu podaných žádostí. Rozpětí žádostí podaných malými obcemi se pohybuje od 1 do 9. Z důvodu zachování přiměřeného počtu četností obcí při určitém počtu podaných žádostí, byly obce rozděleny do čtyř kategorií dle počtu podaných žádostí o dotaci, viz níže uvedená tab. 34. Jednu žádost si podalo 859 malých obcí, dvě žádosti si podalo 374 malých obcí, tři žádosti si podalo 140 malých obcí a 4 - 9 žádostí si podalo 74 malých obcí (viz kap. 7.4 Aktivní a úspěšné malé obce v obou sledovaných výzvách PRV). Ke každé kategorii je vypočítána průměrná hodnota sledovaného ukazatele. Pomocí grafů je zobrazena křivka závislosti jednotlivých průměrných hodnot ukazatelů k jednotlivým kategoriím obcí.

Tabulka 34: Průměrné hodnoty ukazatelů při stanoveném počtu podaných žádostí

index vzdělanosti	průměr		počet podaných žádostí
	volební účast v %	časová dostupnost v min.	
1,27	66,91	44,21	1
1,27	66,92	43,75	2
1,29	66,76	43,14	3
1,26	67,23	43,55	4 - 9

Zdroj: ČSÚ, IS SAP SZIF, vlastní výpočty

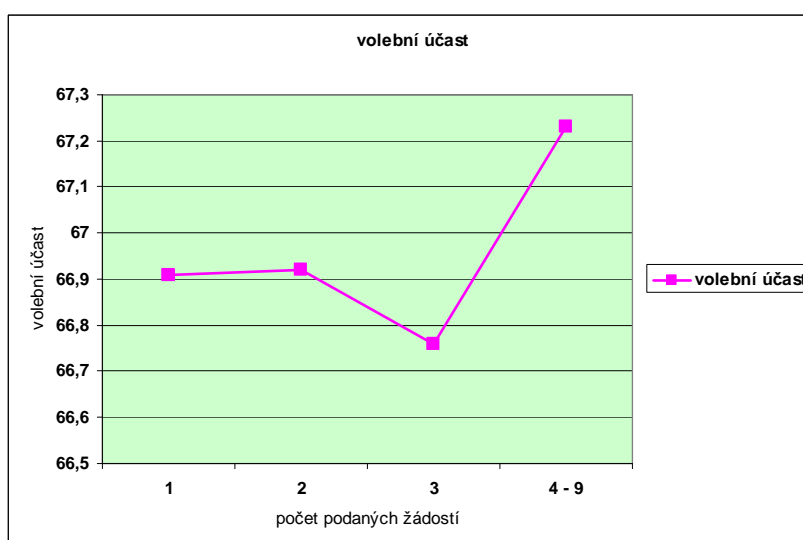
Obrázek 20: Závislost průměru indexu vzdělanosti k počtu podaných žádostí

Zdroj: ČSÚ, IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Průměrné hodnoty indexu vzdělanosti rostou přímo úměrně s aktivitou obcí do 4 podaných žádostí. Aktivní obce se 4 až 9 žádostmi již průměrné hodnoty indexu vzdělanosti vykazují nižší. Nelze tedy potvrdit, že aktivita obcí souvisí s vyšším indexem vzdělanosti obyvatel obcí.

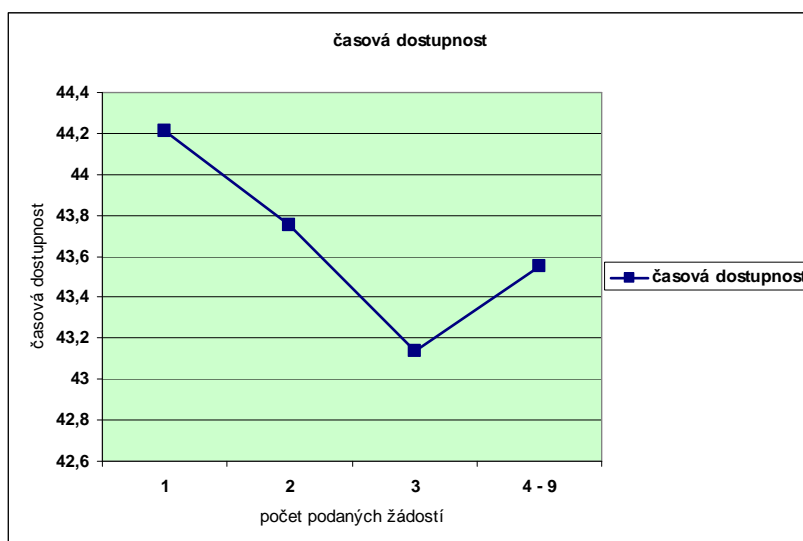
Obrázek 21: Závislost průměru volební účasti k počtu podaných žádostí

Zdroj: ČSÚ, IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Průměrné hodnoty volební účasti rostou s aktivitou obcí do tří podaných žádostí. Aktivní obce s třemi podanými žádostmi mají průměrnou hodnotu volební účasti nižší, než obce s nižší aktivitou počtu podaných žádostí. Avšak obce se čtyřmi až devíti podanými žádostmi o dotaci vykazují nejvyšší průměrnou hodnotu volební účasti. Z grafu nelze potvrdit předpoklad rostoucí volební účasti se zvyšující se aktivitou obcí.

Obrázek 22: Závislost průměru časové dostupnosti k počtu podaných žádostí

Zdroj: ČSÚ, IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Průměrná hodnoty časové dostupnosti klesají úměrně s aktivitou obcí do čtyř podaných žádostí. Aktivní obce se čtyřmi až devíti podanými žádostmi mají průměrnou hodnotu časové dostupnosti vyšší než obce méně aktivní. Opět nelze zcela zřejmě potvrdit, že aktivita obcí roste s nižší časovou dostupností od nejbližšího krajského střediska.

Počty a intenzita podaných žádostí do klíčového dotačního titulu pro obce do 500 obyvatel tedy není závislá na základních sociodemografických charakteristikách a ani na úrovni lidského nebo sociálního kapitálu v obcích. Ukazuje se, že aktivita obcí je závislá především na aktivitě vůdčích představitelů v obci – starosty a zastupitelstva obce a nemá bezprostřední souvislost s úrovní společenského života v obci nebo s její polohou v systému osídlení.

Závěr

Cílem předložené diplomové práce bylo určit oblasti ČR, ve kterých dochází ke zvýšené aktivitě a úspěšnosti v žádání a čerpání dotací malými obcemi z PRV a zjistit vliv stanovených faktorů na aktivitu malých obcí.

Druhá výzva PRV, nebo-li první možná výzva z tohoto programu pro malé obce ve sledovaných opatřeních, přinesla vysokou úspěšnost podaných projektů, z důvodu uvolnění trojnásobné částky finanční alokace pro sledovaná opatření PRV. Pátá výzva, nebo-li druhá možnost pro malé obce podat si žádost o dotaci, již tak vysokou úspěšnost nepřinesla, protože byla uvolněna nižší částka finanční alokace. Pátá výzva znamenala podání obrovského množství projektů malými obcemi, jednak z důvodu opětovného podání stejných projektů, které nebyly úspěšné ve druhé výzvě a taky z důvodu spuštění opatření v rámci Leaderu PRV.

V obou sledovaných výzvách PRV projevilo aktivitu 40 % malých obcí ze všech malých obcí ČR. Nejčastěji si obce podávaly 1 až 3 žádosti o dotaci. Z tohoto podílu aktivních obcí jich bylo 54 % úspěšných. Nejčastěji byly obce úspěšné s jednou žádostí o dotaci.

Z dílčích analýz vyplynulo, že na krajské úrovni jsou v podílových hodnotách nejaktivnější a nejúspěšnější v žádání a čerpání dotací ze sledovaných opatření PRV malé obce v kraji Moravskoslezském. Tyto obce projevily vysokou aktivitu v obou výzvách PRV.

Příznivým faktorem pro aktivitu zdejších obcí může být výhodná geografická poloha malých obcí ve vztahu ke krajskému městu Ostrava, ke kterému mají poměrně blízko malé obce z okresů Opava, Frýdek Místek, Nový Jičín. Pro malé obce na Bruntálsku může tuto funkci plnit město Opava. S největší pravděpodobností sehrávají svou roli v aktivitě tzv. měkké faktory, jako jsou kontakty, známosti starostů obcí s odborníky, poradci, kteří zpracovávají projekty k poskytování dotací z EU. Na vysokou úspěšnost místních obcí má vliv vyjednání dobrých podmínek pro poskytování dotace malým obcím zástupci kraje, protože výše určené finanční alokace pro region NUTS II Moravskoslezsko zde vychází, po přepočtu malých obcí a počtu obyvatel v nich, nejvyšší ve srovnání s jinými regiony soudržnosti.

Vysokou aktivitu vykázaly v podílových hodnotách i malé obce v kraji Olomouckém, dokonce vyšší hodnotu v podílu aktivních obcí z počtu malých obcí

v obou výzvách oproti kraji Moravskoslezskému. Vysoká aktivita těchto obcí však následně způsobila nízkou úspěšnost těchto obcí, protože nebylo dostatek finančních prostředků.

Na území Středočeského kraje se nachází nejvíce malých obcí v porovnání s ostatními kraji, avšak aktivita těchto malých obcí byla poměrně nízká v porovnání s ostatními kraji. Existence Prahy, jako centra mnoha zpracovatelských, poradenských firem v oblasti čerpání dotací z EU a státních institucí, zajišťujících implementaci PRV, je obrovskou výhodou pro všechny malé obce v jejím dosahu. Opět se tedy dá hovořit o vlivu geografické polohy a zejména o vlivu aglomeračních výhod na aktivitu zdejších malých obcí.

V absolutních hodnotách jsou nejméně aktivní malé obce v kraji Karlovarském a Libereckém, v těchto krajích se nachází i nízký počet malých obcí.

Nejvyšší objem dotace na 1000 obyvatel byl požadován v kraji Ústeckém a nejnižší v kraji Plzeňském. V průměru si malé obce v kraji Ústeckém podávaly vysokorozpočtové projekty a naopak v kraji Plzeňském nízkorozpočtové projekty.

Zajímavým zjištěním byl v 5. výzvě PRV oproti 2. výzvě PRV skokový nárůst podílu aktivních obcí z počtu malých obcí v kraji Vysočina. Tento skokový nárůst není vyvolán podanými projekty v rámci osy IV Leader PRV. Malé obce na Vysočině se začaly více angažovat v procesu žádání dotací z PRV až v 5. výzvě.

Vliv sledovaných faktorů na aktivitu malých obcí v žádání dotací nebyl v analýzách zjištěn.

Faktor populační velikosti obce se zcela zřejmě potvrdil. Z analýzy vyplynula prokazatelně nejvyšší aktivita obcí nad 400 obyvatel. Tato skutečnost potvrzuje lepší schopnost větších obcí spolufinancovat si své projekty, z důvodu většího rozpočtu, než nejmenší obce. Hypotéza: „*Populačně větší malé obce jsou aktivnější v žádání dotací z PRV*“ byla potvrzena.

Faktor sociálního kapitálu v podobě ukazatelů indexu vzdělanosti a volební účasti obyvatel obce vykazuje v souboru aktivních a pasivních obcí podobné hodnoty. Průměrné hodnoty ukazatelů index vzdělanosti a volební účast malých obcí nerostou s růstem počtu podaných žádostí malými obcemi a v jednotlivých kategoriích z hlediska aktivity obcí se ani výrazně nemění. Hypotéza: „*Aktivita malých obcí v žádání dotací z PRV souvisí s vyšší úrovní jejich sociálního kapitálu*“ nebyla potvrzena.

Faktor geografické polohy v podobě ukazatele časová dostupnost malé obce od nejbližšího krajského střediska vykazuje v souboru aktivních a pasivních obcí také podobné hodnoty. Průměrná hodnota časové dostupnosti malých obcí nepatrně klesá s růstem počtu podaných žádostí malými obcemi do 4 žádostí. Obce se 4 a více podanými žádostmi již vykazují průměrnou hodnotu časové dostupnosti nižší než obce, které si podaly méně než 4 žádosti. Hypotéza: *“Aktivita malých obcí v žádání dotací z PRV je ovlivněna jejich geografickou polohou“* nebyla potvrzena.

Na aktivitu obcí mají tedy vliv jiné faktory, které nebyly v práci zkoumány. Nabízí se možnost vlivu tzv. měkkých faktorů, zejména kvalitní lidské zdroje působící v dané obci. U malých obcí se jedná zpravidla o osobu starosty. Kontakty, známosti, neformální vztahy mezi starosty navzájem zvyšují informovanost. V této souvislosti se často jedná i o styky starostů s politickými představiteli. Politické kontakty pak ovlivňují úspěšnost dané obce. Z jiného pohledu je aktivita dané obce ovlivněna jejím rozpočtem, zda obec má finanční prostředky na spolufinancování projektů či zda je ochotna se na několik let zadlužit.

Pro malé obce je velice obtížné získat dotaci. Existuje málo programů, fondů, ze kterých by mohly finanční prostředky čerpat. V samotném PRV je nízká finanční alokace pro malé obce. Důsledkem je tlak na integraci malých obcí, což však přináší i některé problémy (tok investic do jedné aktivní obce, odlišné potřeby či zájmy sdružených obcí). Řešením je navýšení finančních prostředků na rozvoj venkova, tak jak je definováno v Corkské deklaraci.

Malé obce na českém venkově mají rozdílné předpoklady svého rozvoje. Malé obce a především populačně nejmenší obce ležící v periferních oblastech jsou nejvíce ohroženy odchodem obyvatel do jiných exponovaných oblastí. Malé obce ležící například v blízkosti měst, turisticky atraktivních lokalitách stabilně udržují své obyvatelstvo a mají dobré předpoklady pro svůj rozvoj. Finanční pomoc z PRV by se proto měla soustředit na zachování malých obcí v znevýhodněných oblastech. Z diplomové práce byla zjištěna nejvyšší finanční pomoc nejmenším obcím a vysoká přidělená finanční podpora malým obcím v pánevních regionech v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Pánevní regiony vykazují v socio-ekonomických charakteristikách nižší hodnoty než jiné regiony Česka, a proto je můžeme v některých ohledech brát, jako periferní. Cílená sledovaná podpora PRV plynula tedy do oblastí v souladu s cíli regionální politiky.

Předložená práce identifikovala oblasti, kde se nachází nejúspěšnější malé obce. V nadcházejících výzvách PRV by bylo vhodné, aby se staly úspěšnými malé obce i z jiných oblastí. V práci byla zjištěna nízká aktivita a následně úspěšnost malých obcí v okrese Příbram, jehož jižní část je součástí tzv. vnitřní periferie.

V rámci tohoto tématu diplomové práce by bylo přínosné se zabývat aktivitou malých obcí v následujících výzvách PRV, zda se změnila aktivita a úspěšnost malých obcí v jednotlivých krajích, popř. okresech. Zajímavé by bylo sledovat aktivitu malých obcí v žádání dotací ze všech možných dostupných fondů v modelovém území či na celém území ČR. Dalším možným přínosem by mohla být práce, zaměřená na principy Leaderu a s tím související spolupráce obcí.

Seznam použité literatury

ČMEJREK, J. (2001): Zemědělství a venkov v politickém procesu: úvod do studia problematiky. Credit, Praha, 180 s.

RAY, CH. (2006): Neo-endogenous rural development in the EU. In: CLOKE, P. a kol.: Handbook of rural studies. SAGE, London, s. 278 – 285.

BLAŽEK, J.(1993): Regionální vývoj a regionální politika: hlavní přístupy v zemích západní Evropy. In: Sýkora, L.: Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii. UK, Praha, s. 120 – 146.

BLAŽEK, J. (1999): Teorie regionálního vývoje: je na obzoru nové paradigma či jde o pohyb v kruhu? Geografie - Sborník ČGS, č. 3, s. 141 – 159.

BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2002): Teorie regionálního rozvoje (nástin, kritika, klasifikace). Karolinum, Praha, 211 s.

BLAŽEK, J., MACEŠKOVÁ, M., Csank, P. (2006): Model čtyř kapitálů – nová metoda přípravy rozvojových strategií? Obec a finance 5, s. 52 - 55.

FUKUYAMA, F. (2000): Social capital. In. HARRISON, E., HUNTINGTON P.S.: Culture matters: how values shape human progress. New York, s. 98 – 111.

HAMPL, M., MÜLLER, J. (1998): Jsou obce v České republice příliš malé? In: Geografie – Sborník české geografické společnosti, 103, č.1, s.1 – 12.

HENDL, J. (2006): Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat. Portál, Praha, 583 s.

HERYNKOVÁ, M. (2008): Aktivita obcí ve společném regionálním operačním programu a její příčiny. Diplomová práce, KSGRR, PřF UK, Praha, 126 s.

JEŽEK, J.(2007): Teoretické problémy endogenního přístupu k regionálnímu rozvoji. In: INPROFORUM. Jihočeská univerzita, České Budějovice, s. 251 – 256.

KADLEC, M. (2007): Dotace podle velikosti obce aneb Budou rovné podmínky pro všechny? Moderní obec, ročník XIII, č. 5, s. 20.

LUKÁŠ, Z., NEUMANN, P (2000): Společná zemědělská politika EU – Regionální a strukturální politika EU. VŠE, Praha, 139 s.

MAŘÍKOVÁ, P. (2005): Venkov v české republice – Teoretické vymezení. In: Majerová, V.: Český venkov 2005: Rozvoj venkovské společnosti. Česká zemědělská univerzita, Praha, s. 37 – 57.

MAJEROVÁ, V. (2005): Teoretické přístupy k rozvoji venkova. In: Majerová, V.: Český venkov 2005: Rozvoj venkovské společnosti. Česká zemědělská univerzita, Praha, s. 9 – 20.

PERLÍN, R. (1996): Subjekty a mechanismy regionálního rozvoje: Problematika organizace státní správy a samosprávy. In: Hampl, M. a kol.: Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha, s. 315 – 333

PERLÍN, R. (1999): Venkov, typologie venkovského prostoru. In: Česká Etnoekologie. Cargo Publishers, o. s., Praha, s. 87 - 104.

PERLÍN, R. (2000): Představitelé veřejné správy jako aktéři lokálního rozvoje. In: Kubeš, J. a kol: Problémy stabilizace venkovského osídlení ČR. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, České Budějovice, s. 133 – 150.

PERLÍN, R. (2006): Rozvojové problémy venkova. Blok přednášek zimní semestr 2006/2007, PřF UK.

PERLÍN, R. (2009): Vymezení venkova a měst, 18 s.(dosud nepublikováno)

PĚLUCHA, M. (2006): Rozvoj venkova v období 2007 – 13 v kontextu reformy SZP EU, IREAS, Praha, 162 s.

POKORÁK, M. (2007): Aktivita lokálních a regionálních aktérů na příkladě žádostí o finanční podporu ze Společného regionálního operačního programu. Diplomová práce, KSGRR, PřF UK, Praha, 112 s.

PUTNAM, R. D. (1995): Bowling Alone: America's declining social capital. *Journal of democracy*, 6, č.1, s. 65 – 78.

SHORTALL, S. (2008): Are rural development programmes socially inclusive? Social inclusion, civic engagement, participation, and social capital: Exploring the differences. *Journal of Rural Studies*, 24, č. 4, s. 450 - 457

SEDLÁČKOVÁ, M., ŠAFR, J. (2005): Měření sociálního kapitálu. Koncepce, Výzkumné projekty a zdroje dat. *SDA Info VII*, s. 4 – 11.

SLEPIČKA, A. (1981): Venkov a/nebo město. Svoboda, Praha, 367 s.

SUSOVÁ, K. (2007): Sociální kapitál v suburbánních oblastech: případová studie obce Jesenice u Prahy. Bakalářská práce, KSGRR, PřF UK, Praha, 38 s.

TRNKOVÁ, V. (2003): Český venkov před a po vstupu do EU. In: Majerová, V.: Situace před vstupem do EU, Česká zemědělská univerzita, Praha, s. 8 – 36.

Zdroje dat a internetové zdroje

Agenda 2000. [<http://www.businessinfo.cz>; ec.europa.eu – k 20.5. 2009]

Agriculture and rural development. [<http://ec.europa.eu> – k 20.5.2009]

Celostátní síť pro venkov. [<http://www.mze.cz> – k 10.4.2009]

Corksá deklaráce - živý venkov “Venkovská Evropa - perspektivy pro budoucnost”.
[<http://forum.isu.cz> – k 20.5. 2009]

Databáze IS SAP SZIF. Státní zemědělský intervenční fond – aktuální k 3. 3. 2009

Fondy evropské unie. [<http://www.strukturalni-fondy.cz> – k 20.5. 2009]

Lisabonská strategie. [<http://www.mpo.cz> – k 21.5.2009]

Model dostupnosti. RNDr. Tomáš Hudeček, Ph.D. – aktuální k 2005

Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013,
Ministerstvo zemědělství, Praha, 2006, 32 s.

Nařízení Rady (ES) č.1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. [<http://www.strukturalni-fondy.cz> – k 10.3. 2009]

Počet obyvatel v obcích k 1.1.2007 a k 1.1.2008. Český statistický úřad
[<http://www.czso.cz>]

Pravidla kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace Opatření III.2.1.; III.2.2.; IV.1.2. (Elektronická verze), Státní zemědělský intervenční fond, Praha 2007, 2008 [<http://www.szif.cz>]

Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013, Ministerstvo zemědělství, Praha, 2007, 324 s.

Rozhodnutí Rady o strategických směrech Společenství pro rozvoj venkova (programové období 2007 - 2013). [<http://www.strukturalni-fondy.cz> – k 10.3. 2009]

Volby do zastupitelstev obcí roku 2006. Český statistický úřad [<http://www.czso.cz>]

Výroční zpráva o implementaci programu rozvoje venkova ČR 2007 – 2013 za rok 2007. [<http://www.mze.cz>]

Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2008 „ZELENÁ ZPRÁVA“.
[<http://www.agroporadenstvi.cz>]

Přílohy

Příloha 1: Regiony soudržnosti NUTS II v rozdělení na okresy NUTS IV

Regiony soudržnosti NUTS2 v rozdělení na okresy NUTS4

klasifikace CZ-NUTS - od 1. 5. 2004
dle Sdělení 220/2004 Sb.

CZ0 Česká republika
CZ01 Praha
□ CZ010 Hl. m. Praha

CZ02 Střední Čechy

- CZ0201 Benešov
- CZ0202 Beroun
- CZ0203 Kladno
- CZ0204 Kolín
- CZ0205 Kutná Hora
- CZ0206 Mělník
- CZ0207 Mladá Boleslav
- CZ0208 Nymburk
- CZ0209 Praha-východ
- CZ020A Příbram
- CZ0209 Příbram
- CZ020C Rakovník

CZ09 Jihozápad

- CZ0911 České Budějovice
- CZ0912 Český Krumlov
- CZ0913 Jindřichův Hradec
- CZ0914 Písek
- CZ0915 Frachatice
- CZ0916 Strakonice
- CZ0917 Tabor
- CZ0921 Domažlice
- CZ0922 Klatovy
- CZ0923 Píseň-město
- CZ0924 Píseň-jih
- CZ0925 Píseň-sever
- CZ0926 Rokycany
- CZ0927 Tachov

CZ04 Severozápad

- CZ0411 Cheb
- CZ0412 Karlovy Vary
- CZ0413 Sokolov
- CZ0421 Dačiv
- CZ0422 Chomutov
- CZ0423 Litoměřice
- CZ0424 Louny
- CZ0425 Most
- CZ0426 Teplice
- CZ0427 Ústí nad Labem

CZ05 Jihovýchod

- CZ0511 Havlíčkův Brod
- CZ0512 Jihlava
- CZ0513 Pelhřimov
- CZ0514 Třebíč
- CZ0515 Zďar nad Sázavou
- CZ0521 Blansko
- CZ0522 Brno-město
- CZ0523 Brno-venkov
- CZ0524 Brno
- CZ0525 Hodonín
- CZ0526 Vyškov
- CZ0527 Znojmo

CZ06 Severovýchod

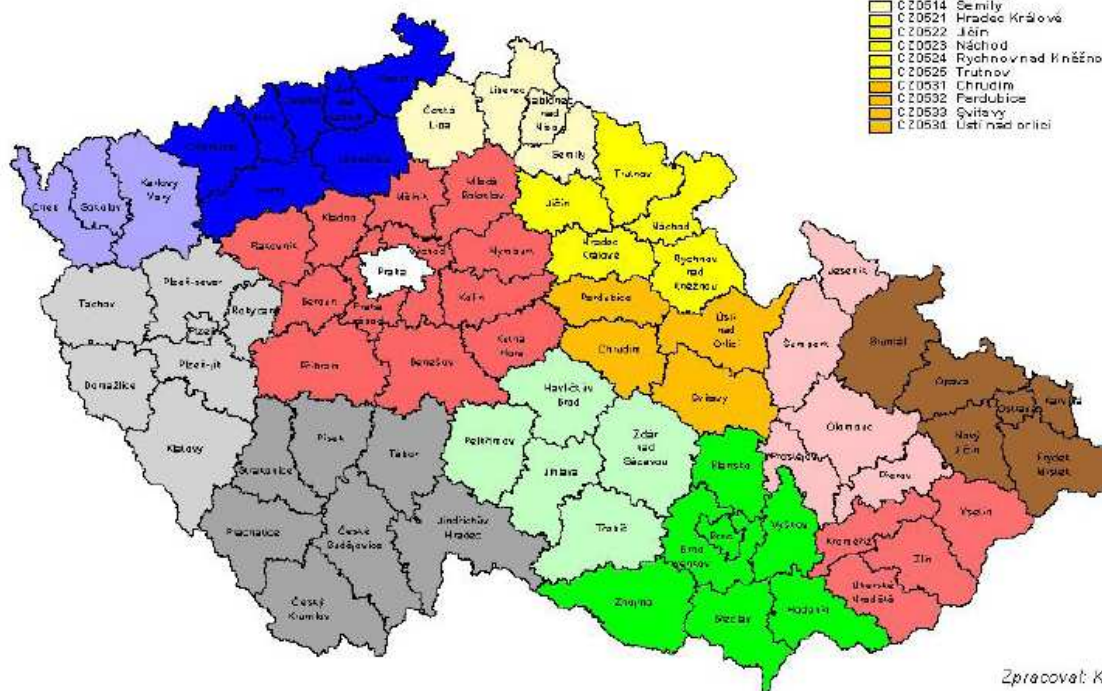
- CZ0511 Česká Lípa
- CZ0512 Jablonec nad Nisou
- CZ0513 Liberec
- CZ0514 Semily
- CZ0521 Hradec Králové
- CZ0522 Jičín
- CZ0523 Náchod
- CZ0524 Rychnov nad Kněžnou
- CZ0525 Trutnov
- CZ0531 Chrudim
- CZ0532 Pardubice
- CZ0533 Světlav
- CZ0534 Ústí nad Orlicí

CZ07 Střední Morava

- CZ0711 Jeseník
- CZ0712 Olomouc
- CZ0713 Prostějov
- CZ0714 Šternov
- CZ0715 Šumperk
- CZ0721 Kroměříž
- CZ0722 Uherské Hradiště
- CZ0723 Vsetín
- CZ0724 Zlín

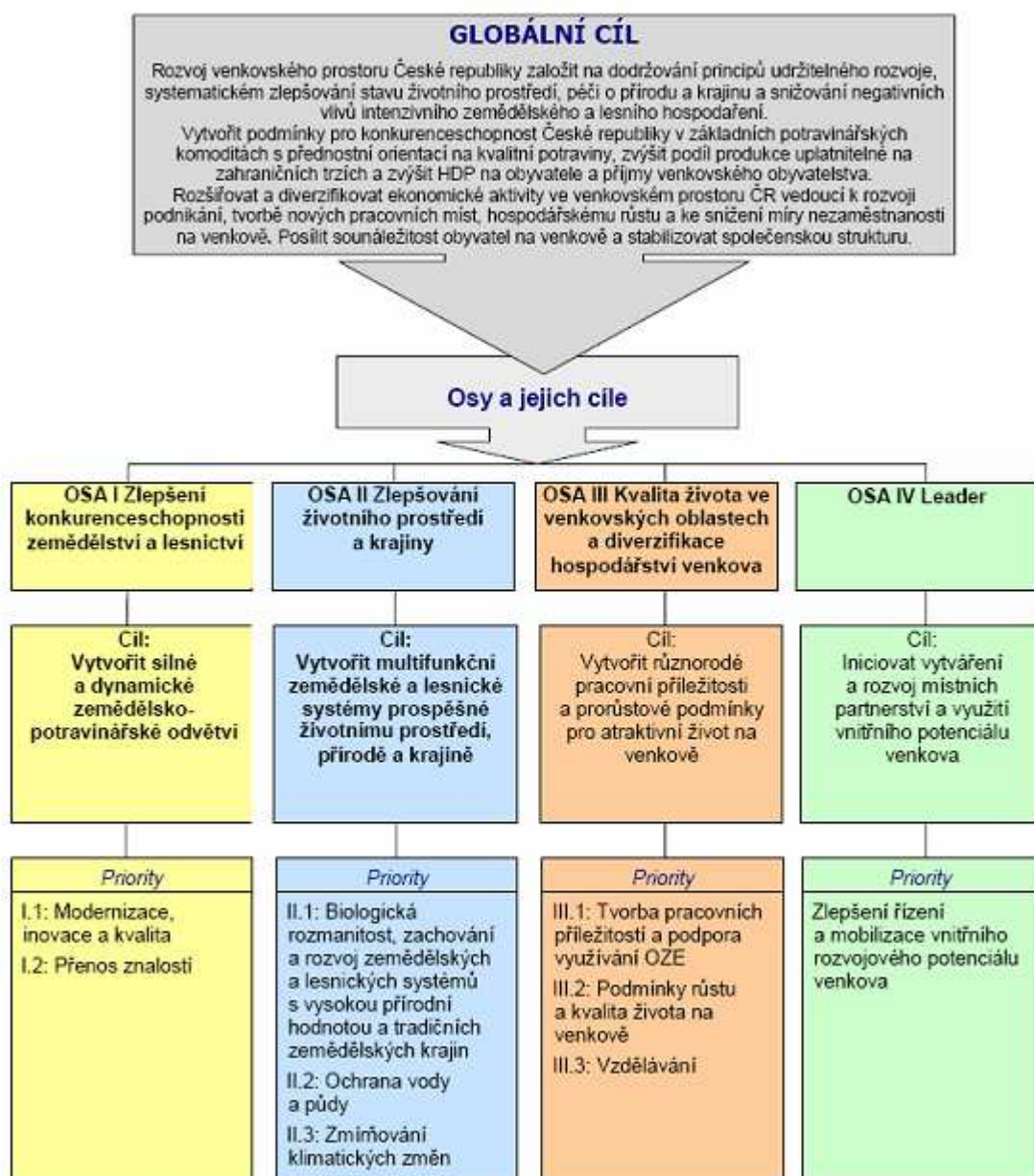
CZ08 Moravskoslezsko

- CZ0801 Bruntál
- CZ0802 Frýdek-Místek
- CZ0803 Karviná
- CZ0804 Nový Jičín
- CZ0805 Opava
- CZ0806 Ostrava-město

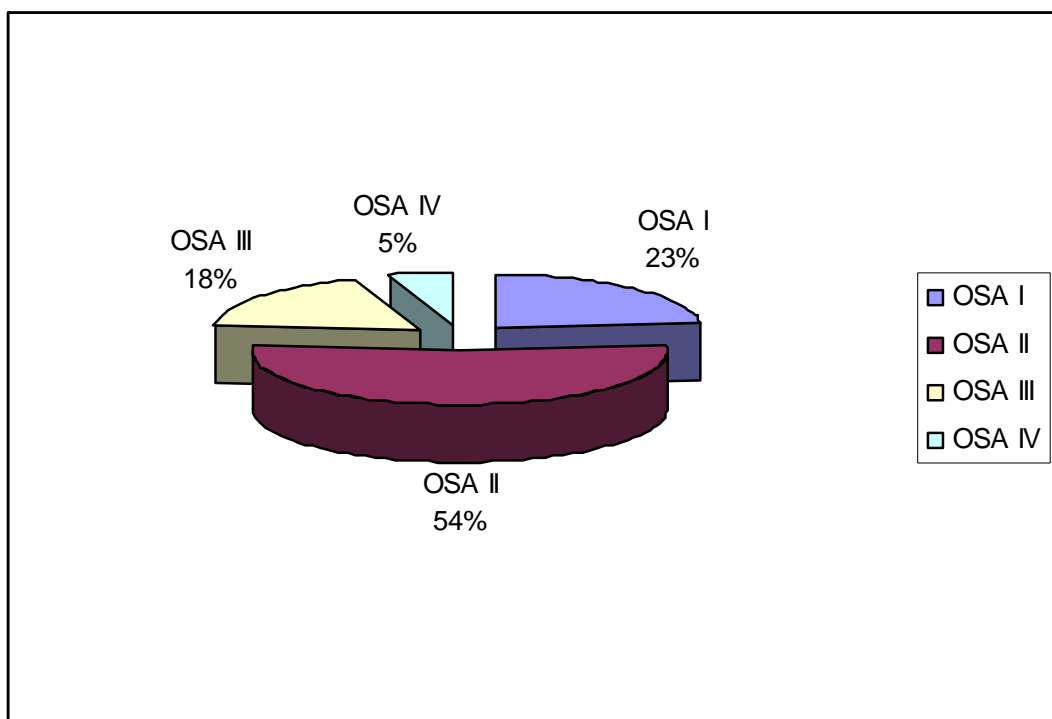

Zpracoval: Kleinertová VÚZE, červen 2005

Příloha 2: Struktura Programu rozvoje venkova

Příloha 3: Rozdělení finančních prostředků PRV na období 2007 – 2013 (%)

Příloha 4: Regionální rozdělení finanční alokace dle NUTS II

Opatření III.2.1.1 Obnova a rozvoj vesnic

NUTS 2	Rozdělení fin. alokace na regionální balíčky (v %)	Částka v mil. EUR/rok
Střední Čechy	17,59	5,030 724
Severozápad	10,25	2,931 491
Severovýchod	17,74	5,073 624
Jihozápad	17,00	4,861 985
Jihovýchod	19,73	5,642 763
Moravskoslezsko	6,55	1,873 294
Střední Morava	11,14	3,186 030
celkem ČR (NUTS 2 bez Prahy)	100,00	28,599 914

Zdroj: MZe

Opatření III.2.1.2 Občanské vybavení a služby

NUTS 2	Rozdělení fin. alokace na regionální balíčky (v %)	Částka v mil. EUR/rok
Střední Čechy	17,59	1,197 791
Severozápad	10,25	0,697 974
Severovýchod	17,74	1,208 005
Jihozápad	17,00	1,157 615
Jihovýchod	19,73	1,343 514
Moravskoslezsko	6,55	0,446 022
Střední Morava	11,14	0,758 578
celkem ČR (NUTS 2 bez Prahy)	100,00	6,809 503

Zdroj: MZe

Opatření III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova

NUTS 2	Rozdělení fin. alokace na regionální balíčky (v %)	Částka v mil. EUR/rok
Střední Čechy	17,59	1,437 349
Severozápad	10,25	0,837 568
Severovýchod	17,74	1,449 607
Jihozápad	17,00	1,389 138
Jihovýchod	19,73	1,612 218
Moravskoslezsko	6,55	0,535 226
Střední Morava	11,14	0,910 294
celkem ČR (NUTS 2 bez Prahy)	100,00	8,171 404

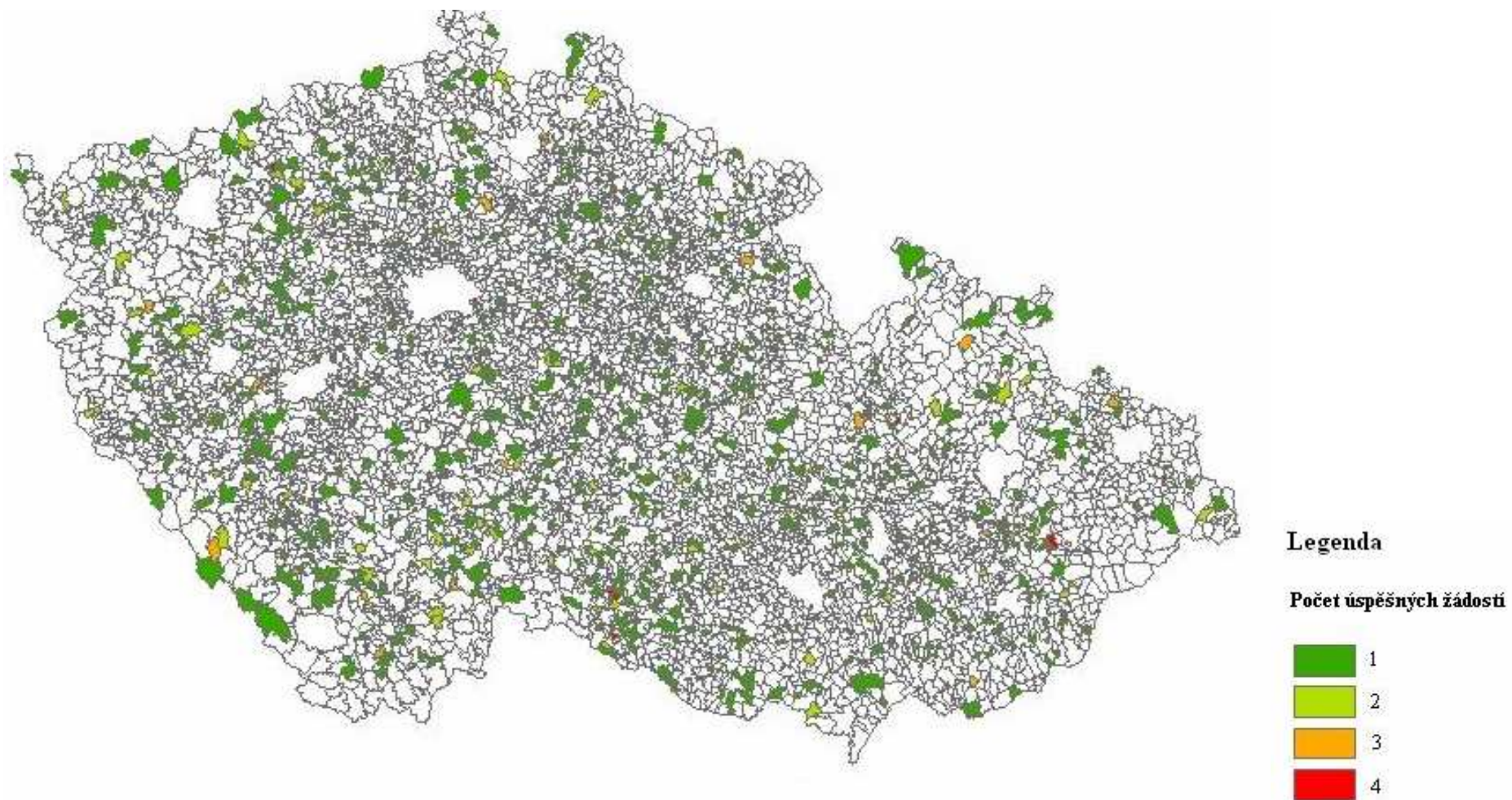
Zdroj:MZe

Příloha 5: Seznam nejúspěšnějších obcí (s třemi a více žádostmi)

Název obce	Okres	Počet úspěšných žádostí
Horní Smržov	Blansko	3
Andělská Hora	Bruntál	3
Ludvíkov	Bruntál	3
Malá Štáhle	Bruntál	3
Oborná	Bruntál	3
Čakov	České Budějovice	3
Zubčice	Český Krumlov	3
Blatnička	Hodonín	3
Bohuslavice	Jihlava	3
Lužnice	Jindřichův Hradec	3
Boží Dar	Karlovy Vary	3
Srní	Klatovy	3
Cetenov	Liberec	3
Hlavice	Liberec	3
Chlumín	Mělník	3
Chorušice	Mělník	3
Těchobuz	Pelhřimov	3
Milínov	Plzeň jih	3
Nezdice	Plzeň jih	3
Horní Újezd	Přerov	3
Tučín	Přerov	3
Žakovice	Přerov	3
Maletín	Šumperk	3
Kokašice	Tachov	3
Horní Lomná	Frýdek Místek	4
Pazderna	Frýdek Místek	4
Nezabylice	Chomutov	4
Markvartice	Jičín	4
Vrbice	Jičín	4
Knínice	Jihlava	4
Dřínov	Kroměříž	4
Police	Třebíč	4

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Příloha 6: Úspěšné malé obce dle počtu úspěšných žádostí

Zdroj: IS SAP SZIF, vlastní výpočty

Příloha 7: Stanovené hodnoty průměrných rychlostí pro model dostupnosti v roce 2005

Typ silnice	Počet jízdních pruhů	Obec (O) vs. mimo obec (MO)	Sklonitost (v %)	Průměrná rychlost [km/h]
Dálnice	2	MO	–	117
Dálniční exit	–	MO	–	70
Rychlostní sil.	2	MO	≤ 4,5	103
Rychlostní sil.	2	MO	> 4,5	92
Rychlostní sil.	2	O	-	74
Silnice I. třídy	2	MO	≤ 6	82
Silnice I. třídy	2	MO	> 6	73
Silnice I. třídy	2	O	–	42
Silnice I. třídy	1	MO	≤ 6	78
Silnice I. třídy	1	MO	> 6	70
Silnice I. třídy	1	O	–	38
Silnice II. třídy	2	MO	≤ 7,5	72
Silnice II. třídy	2	MO	> 7,5	65
Silnice II. třídy	2	O	–	35
Silnice II. třídy	1	MO	≤ 7,5	65
Silnice II. třídy	1	MO	> 7,5	58
Silnice II. třídy	1	O	–	32

Zdroj: RNDr. Tomáš Hudeček, Ph. D.

